

DEMOKRACIJA

Bo Agenciji za trg vrednostnih papirjev in Uradu za varstvo konkurence ter organom pregona uspelo sankcionirati privatizacijo Pivovarne Laško, kot jo je izvedel Boško Šrot? O tem smo se pogovarjali z Damjanom Žugljem, novim direktorjem ATPV.

KDO BO ZMAGAL?

POGOVOR

Ivan Oman
SKZ ni bila samo
stanovsko gibanje

dnost Evra se je
 dvollini boj za pred
 nju referendum o grao.
 de. Novo krizno žarišče i
 ovila uspe
 zne novog
 opski post
 et. Na vrh
 razum. Oz
 venec. Jutr
 razale soli
 jodbi. Obis
 sa kosarkaska reprezent
 venije se stopnjuje. Pri
 dpadki. Sloveniji

a. Nasa kosarkaska
 epublike Slovenije
 tra za ravnanje z oi
 znjem vzroki. Sret
 i rokometi
 ranja koalije: upr
 nudbe. Vrednost E
 o. Predvolni hoi
 V Kranju si
 ske vlade.
 onovila uspeh. Derl
 ze novega ministra.
 poslanec več. Na vi

lanca pon
 ije. Prve pi
 veniji en r
 zsegle min
 hitrejši be
 rotuje. Pog
 reformni
 et okrepile
 ika Reput
 iji centra z
 na bližnji
 žravnega rokome
 lajevanja koalij
 i, v Lisboni veli
 nost ponud

i. Derbi du
 novega ministra.
 ski poslanec več.
 sporazum. S
 je Slovene
 i dokazale se
 ibi. Obisk pred
 kosarkaska repi
 ilje se stopnj
 v odpadki. S
 thodu. Sprte strani d
 ga privenstva. Najhr
 izicija nasprotuj
 nost novi

ega rokometnega prv
 klajejanja koalicije. O
 vrhu, v Lisboni velika
 urzavnega ponudba. Ure

istva. Najn
 izicija nasp
 vezanost n
 ist Evra se
 boj za pri
 ndum o g
 o žarišče i
 bi državn
 ja rokomi
 tra. Usklajevanja k
 et. Na vrhu, v Li
 prevzemne por
 nčno in toplo. f
 ncev. V Kranj
 aske vlade.

elec je Slov
 Poplave d
 formni por
 pet okrepil
 dnika Rep
 inji centra
 o žarišče i
 bi državn
 ja rokomi
 tra. Usklajevanja k
 et. Na vrhu, v Li
 prevzemne por
 nčno in toplo. f
 ncev. V Kranj
 aske vlade.

i. Jutri bo so
 ale solidarnost
 . Obisk predsed
 . Sa kosarkaska re
 e Slovenije se stoj
 vnanje z odpadki. S
 ju. Sprte: ani dose
 a privenst. Najhitre
 iasprotuje
 velika zavezanost novi
 . Vrednost Evra se je spet c
 ilini boj za predsednika Re
 endum o g
 kizno zar
 bližnjem vi

Informativni program RA Slovenija

Vsak dan se v Sloveniji in po svetu zgodi nepregledna množica dogodkov. Naša naloga je iz te množice izbrati tiste relevantne in pomembne, izluščiti preverjena dejstva, jih ubesediti v novice in razčleniti njihovo ozadje. Tako si lahko hitro ustvarite svojo sliko o dogajanju doma in po svetu. Zavedamo se svoje odgovornosti.

VSI POMEMBNI DOGODKI SLEHERNEGA DNE.

doma, v svetu informacij.

**RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA**

Med Limo in Murglami

Metod Berlec, foto: Kristina Kosec/Bobo

Prejšnji konec tedna je v južnoameriški prestolnici Limi potekalo vrhunsko srečanje Evropske unije ter držav Latinske Amerike in Karibov v soredžiji slovenskega predsedstva EU pod vodstvom Janeza Janše. Srečanje, na katerem so največ pozornosti namenili boju proti revščini in podnebnim spremembam, opozorili pa tudi na zaskrbljivo naraščanje cen hrane, je bilo razmeroma uspešno. Sodelovanje med EU in Latinsko Ameriko se izboljšuje. Od zadnjega vrha pred dvema letoma na Dunaju sta povezavi okrepili gospodarsko sodelovanje in nadaljevali politični dialog. Pozitivna so tudi pričakovanja za prihodnji vrha EU-LAC, ki bo leta 2010 v Španiji. Po vrnitvi v Slovenijo je bil slovenski premier kot predsednik Sveta EU v torek spet v tujini, tokrat v Strasbourgu. Predsedniki osrednjih evropskih institucij José Manuel Barroso, Janez Janša in Hans-Gert Pötering so namreč v evropskem parlamentu podpisali skupno izjavo o ustanovitvi evropskega dneva pomorstva, ki naj bi pripomogel k boljši ozaveščenosti državljanov o pomenu morij in oceanov za Evropo. Skratka, premier Janša in slovenska vlada sta ta čas močno vpeta v predsedovanje evropski povezavi, kar poskuša neuspešno izkoristiti opozicija z izpostavljanjem nekaterih domnevno za vlado neprijetnih tem, kot so grožnja z referendumom v primeru odprave t. i. Kosove komisije ali Cviklova zaslišanja sodelujočih pri nakupu oklepnikov patria.

Kljub vsemu vlada na domačem terenu ohranja ravnotežje, saj tako pri pokrajinski zakonodaji, spremembah zakona o odvetništvu, urejanju plač v javnem sektorju kot tudi v »vojni proti tajkunom« vleče za javnost drzne in vsečne poteze. To se kaže v dejstvu, da so se po razkritju, da je že dve leti glavni lastnik Pivovarne Laško Boško Šrot, od te sporne privatizacije vsaj delno distancirali celo nekateri strankarski voditelji na t. i. leviici vključno z Gregorjem Golobičem in Borutom Pahorjem, ki se zavedata, da javnost ljudi, ki so na sporen in moralno vprašljiv način obogateli, ne mara. Tega se na dru-

gi strani ne zaveda predsednik SLS Bojan Šrot, ko vneto zagovarja svojega brata Boška in s tem svojo stranko prikazuje kot »zagovornico tajkunov«, kar je za SLS precej neprijetno, saj je s tem postala ujetnica zasebnih interesov svojega predsednika. Večina njene volilne baze so vendarle ljudje, ki prisegajo na trdo delo, poštenost in tradicionalne vrednote. Zato ne preseneča, da se ustanovitelj Slovenske kmečke zveze, predhodnice SLS, Ivan Oman sprašuje, ali je stranka pod Šrotom še legitimna naslednica SKZ.

Vsake toliko časa pa se v javnosti oglasi Milan Kučan, ki je še vedno rad v središču pozornosti in mu godi, če ga sprašujejo, ali se bo spet politično aktiviral. Pri tem je lahko vsakomur jasno, da se Kučan iz (ozadja) slovenske politike ni nikoli povsem umaknil. Njegovo zaklinjanje pred meseci, da se bo politično bolj aktiviral, ter nedavno zatrjevanje na »poslanskem večeru« v Domžalah, da ne namerava nastopiti na listi nobene od strank, pa je že nekoliko dolgočasno. Nič novega ni niti njegovo razmišljanje, da Slovenija ne potrebuje »velike koalicije«, kar pojasnjuje z dejstvom, da v Sloveniji »ni krize«. Verjetno pa drži njegova teza, da si stranke na tranzicijski leviici po eni strani želijo njegove podpore, po drugi pa ne, saj se zavedajo, da je Kučan v bistvu politični fosil. In kaj pravi Kučan o delovanju sedanje vlade? Vladi ne oporeka, da je v tem mandatu naredila marsikaj dobrega, vendar je po njegovem mnenju v celoti to »vladavina izgubljenih priložnosti«. Vlada naj bi si zapirala oči pred realnimi težavami, namesto tega pa pozornost raje usmerja na druge težave, kot je na primer razkritje, kdo je dejansko lastnik Pivovarne Laško, ali problem prodaje državnih podjetij tujcem.

No, morda pa gre pri tem za Kučanov beg pred odgovornostjo, ko je pred leti zagovarjal t. i. nacionalni interes, ki se je pozneje izkazal predvsem kot zasebni interes njegovih »rdečih direktorjev«. Ali bodo tajkuni odgovarjali za svoja dejanja, bo pokazal čas. Kot pravijo informacije iz zanesljivih virov, nekateri vsekakor bodo ... **D**

Premier Janša in slovenska vlada sta ta čas močno vpeta v predsedovanje evropski povezavi, kar poskuša neuspešno izkoristiti opozicija z izpostavljanjem nekaterih domnevno za vlado neprijetnih tem.

UVODNE STRANI

- 9 Lov na kolektivno pogodbo
10 **Pogledi:** V sramoto drugim
11 **Kolumna:** Polkovniški nacionalni interes

POLITIKA

- 12 V krempljih tranzicijskega kapitala
14 Cviklova komisija kot konjska tržnica
17 Pogovor z ustanoviteljem SKZ Ivanom Omanom
20 Med zaznavami in (pomankljivimi) dejstvi

SLOVENIJA

- 22 Bodo bratje Šrot postali najbogatejši?
26 Družina še vedno na prvem mestu
28 Gorenjska: pozitivni premiki pri zaposlovanju
30 Zakonodaja je potrebna ometanja

TUJINA

- 32 Še vedno neudejanjena ADP
34 Perujsko srečanje kot pika na i
36 **Tuji tisk:** Skrinja zaveze v Etiopiji?
37 **Globus:** V Ukrajini se spet iskri

INTERVJU

- 38 Dr. Damjan Žugelj

DOMOZNANSTVO

- 42 Podobe protirevolucije
46 **Osebnosti:** Ignacij Knoblehar
50 **Naši kraji:** Medvode
54 Kiparski razstavi na Dolenjskem

OGLEDALO

- 56 **Film:** Prstan zaobljube
58 **Avtomobilizem:** Škoda octavia combi
60 **Znanost:** Avtoplin, gorivo prihodnosti
62 **Šport:** Športne stave – igraymo pametno
64 **Črna kronika:** Roparji za zapahi
66 **Rumeno:** Ben Affleck obžaluje staro zvezo
68 **TV Kuloar:** Kosmata vest tajkunov
74 Po predsedovanju v Varšavo

DEMOKRACIJA,

Mivka 25, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/ 24 47 205 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 24 47 200 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 24 47 204

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: dr. Damjan Žugelj

Samih postopkov ne morem komentirati, čeprav bi človek to včasih rad storil v interesu javnosti. Vendar je v poslu, ki ga opravljam, treba misliti na posledice. Gre za zelo občutljive in težke zadeve, kjer vsaka podrobnost lahko vpliva na končni izid.

12 V krempljih tranzicijskega kapitala

Dogajanje v zvezi z razkritjem lastniških mahinacij v Pivovarni Laško, ki jih je izvajal njen direktor Boško Šrot, je razburkalo tudi politično prizorišče. T. i. protitajkunska vojna je s tem dobila nove razsežnosti in tudi nov zagon.

14 Komisija kot »konjska tržnica«

Komisija DZ, ki preiskuje nakup pehotnih bojnih oklepnikov 8X8, je minuli teden zasedala na dveh sejah. Na sejo t. i. Cviklove komisije je bil kot priča vabljen tudi predsednik vlade Janez Janša, a se je zaradi mednarodnih obveznosti ni udeležil.

22 Bodo Šroti najbogatejši?

Premoženje Boška Šrota ocenjujejo na 1,6 milijarde evrov, premoženje družine Šrot pa je še precej večje. Začetki zamisli o tem, da bodo Šroti postali najbogatejši v državi, nedvomno sodijo v leta po osamosvojitvi.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Andreja Velušček, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o., Komenskega 11, Lj.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odlage sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Buenos Dias, fotomontaža

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-M300:

- teža: 63 g
- velikost: 80x40x16,7 mm
- čas pripravljenosti: do 230 ur
- čas pogovora: do 250 ur
- barvni grafični zaslon (65.536 barv)
- GPRS
- vgrajen digitalni fotoaparāt
- prostoročno telefoniranje preko vgrajenega zvočnika
- MMS
- zvočna beležka (diktafon)
- vgrajen radio

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ **vsak mesec podarja 5 aparatov GSM Samsung SGH-M300.**

Vsi dosedANJI naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 4 dodatne aparate GSM. Nagradna igra traja do 31. maja 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006
2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno*
 ☐ 4 x letno (9 % popusta)
 ☐ 2 x letno (10 % popusta)
 ☐ 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- ☐ upokojenec ☐ invalid
☐ brezposeln ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA

ID za DDV: _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 24 47 204.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Težave polnih greznic

Aleksander Škorc

Pivski brat je videti slabo. Težko je reči, kaj mu je. Postal je tako prozoren, da ga komaj še vidimo, nevarno mu je narasel očesni pritisk, izgublja dar govora pa še astma se ga loteva. A to so le zunanji znaki in bati se je, da je v ozadju kaj hujšega. No, vsaj denarnico (na ozadju) ima precej debelejšo, kot je še pred kratkim mislil.

Vprašanje je, kaj je v ozadju izjave "pod oskubljeno lipo pasoce se kobilice". Potožila je, da ji je PM-jev kabinet napadel osebno integriteto. No, tistega, česar ni, pač ni mogoče napasti, in tako ni ne ozadja ne vprašanja.

Najteže pa je ugotoviti, kaj je v ozadju izjave "našega bivšega", ki poziva k enotnemu nastopu proti "tistim", s katerimi nimajo "naši" prav nič skupnega (razen domovine, nekaj sto ton človeških okostij in dvornega norčka v podobi predsednika SD). No, tudi PM je isti za vse, in čeprav sodi med "tiste", tudi "naši" ne morejo brez njega. Je pa skrajno nerodno, ker se PM z "našimi" sploh noče več prepirati in tako ne deluje več dovolj povezovalno. "Naši" pa brez prepira ne morejo, zato se pripravajo med sabo, kar pa je slabo (za naše). Torej je treba družno v boj proti PM in ga zamenjati z nekom, s komer se bo dalo prepirati ... Uh, no ja, to naj bi bilo v ozadju, če vam je kaj jasno. Meni ni. Vem samo, da z našimi nočem imeti nobenega opravlja, ker o njih vem naslednje:

Kot prepolne greznice so, ki se jim vsakovrstna svinjarija preliva čez rob. Vse hočejo imeti in vsakogar umazati. V vsako denarnico poskuša seči njihova lakomnost in vsako mladeno poskuša onečastiti njih pohota. Vsako srečo hočejo uničiti in vsako dobro izničiti. Lažejo za dobro jutro, varajo za kosilo in morijo za lahko noč. A lastna hudobija jim nažira telesa, lotevajo se jih redke in težke bolezni, krvavo črne blodnje jim mračijo um in spreminjajo se v jasno prepoznavne, povsod navzoče spake, ki končno zmorejo uničiti le še same sebe. Nazadnje se kot prepolne, "zabite", nedelujoče greznice preprosto zasujejo.

Tistim, ki ne veste, kako se bojevati proti njim: Bog komaj čaka, da vam ustreže, samo obrniti se je treba nanj. Ne verjamete? Poglejte natančneje. Kam so izginili premnogi zlohotni osebki naše bolne družbe, se vprašajte. Kaj se dogaja drugim in kaj vse se jim bo še pripetilo? Le opazujte in vedite, da naključij ni. Je samo preprost delček resnice, da sme vsakdo početi, kar želi, le izogniti posledicam se mogoče ni (če tole ni lučkana rima ...).

H-umor

»Zdaj ima Markeš resen problem, ali je bil verodostojen takrat, ko se je upiral pitju laškega piva, ali zdaj, ko z njim zaliva celo Delovo stolpnico.«

(Reporterjev novinar Igor Kršinar ni prepričan, ali je Markeš resno mislil pred svojim kopernikanskim obratom ali po njem.)

»Danes pa se zato v Rusiji nihče ne sprašuje, kako so njihovi najbogatejši ljudje prišli do premoženja, kaj šele da bi jih kriminalizirali.«

(Predsednik SLS Bojan Šrot si želi, da bi bili tajkuni po ruskem zgledu tudi pri nas tabuizirani.)

»Res, klavirno je gledati usodo tega vrhunškega medija, katerega uredniki ne prinašajo bralcem najbolj iskane teme. Namesto po profesionalnih kriterijih delujejo po lastniški podrejenosti.«

(Sociolog Bernard Nežmah v časopisu zaman išče teme, povezane z Boškom Šrotom in njegovim lastninjenjem Pivovarne Laško.)

»Zdi se, da si vse leve stranke želijo Kučarove podpore, vendar nobeni ni do tega, da bi se podpora spremenila v kaj bolj (kardrovsko) otipljivega.«

(Lobist in politični analitik Mile P. Šetinc opazuje, da tranzicijska levica ne želi biti »ne tič ne mišč«.)

»Čaka nas razburljiva politična kampanja in jesenske volitve utegnejo prinesiti spremembe.«

(Nekdanji politik, direktor in solastnik Istrabenza Igor Bavčar pričakuje jesensko prevetritev.)

»S prevzemi se ne ukvarjam, o njih niti ne berem, zato se mi sploh ne sanja, kako so ga Boško Šrot in preostali izpeljali.«

(Menedžer Janez Škrabec ni strokovnjak za tajkune.)

»Edini medij, ki nam je zares naklonjen, je Nova pot, glasilo SDS.«

(Poslanec SDS Branko Grims ne verjame v tezo, da so mediji v Sloveniji pod nadzorom vlade.)

»Ne bom ostal dolžan.«

(Lojze Peterle se ne obremenjuje z načrtom, kako bo vrnil dolg, ki je ostal od njegove predvolilne kampanje.)

»... bomo Zidarju do volitev sfinancirali še veliko aneksov in milijonov evrov za ceste in predore ter da bomo otroke in starše do novega leta in še čez zdravili v nekdanjih avstro-ogrskih 'konjušnicah'.«

(Namestnik urednika Dela Darijan Košir je prepričan, da čim bolj bo vlada politično obračunavala z Ivanom Zidarjem, tem bolj bo slednji služil na račun davkoplačevalcev.)

»Tebi, Boško, se zahvaljujem, ker si slovenskemu plebsu tako iskreno pljunil v obraz. Iskreno ti čestitam, saj si v praksi uresničil geslo: kar pada, je treba še pahnuti! Stari, ti si car!«

(Ekonomist Mičo Mrkač je »navdušen« nad lastniškimi »mojstrovinami« pivovarskega barona Boška Šrota.)

Sum davčnih utaj

Po neuradnih podatkih bo moral SCT državi plačati približno pet milijonov evrov zaostalih davčnih obveznosti. Inšpektorji so v SCT po neuradnih, a zanesljivih informacijah za leta 2004, 2005 in 2006 v postopku inšpekcijskega nadzora pregledali obračun davka od dobička oz. od dohodka pravnih oseb ter davkov in prispevkov od plač in drugih osebnih prejemkov. Pri tem so odkrili poslovanje z več pravnimi osebami, ki po dosedanjih ugotovitvah predstavljajo t. i. missing trader podjetja. V SCT so se na odločbo Dursa pritožili. »Missing trader« podjetje je eno iz skupine podjetij, ki sodelujejo v izkoriščanju sistema obdavčitve z davkom na dodano vrednost (DDV) v obliki ponavljajočih se nakupov in prodaj. Sistemske oz. organizirane utaje DDV v strokovni terminologiji imenujejo »davčni vrtljaki« oz. »missing trader« utaje. Poslovanje s temi podjetji so zaznali za leto 2006, večino od njih pa je ustanovila družba Sinergo, ki je tudi ustanoviteljica družbe Glotis in nekaj odvisnih družb zavezanca: SCT

Ivan Zidar, lastnik SCT je osumljen davčnih utaj.

IBK, SCT NG, SCT Novista, SCT Primorska in drugih. Glotis je tudi večinska lastnica družbe Delfi, ki ima v lasti SCT. Večina tovrstnih računov v višini 230 milijonov tolarjev se pojavlja pri graditvi lastne investicije – betonarne, nekaj pa tudi pri graditvi avtocest. Pri pregledu poslovne dokumentacije so inšpektorji tudi ugotovili, da velik strošek predstavljajo svetovalne storitve različnih podjetij zunaj Slovenije v višini 1,9 milijarde tolarjev, pri čemer obstaja sum, da so ti stroški fiktivni oz. da gre za navidezne posle z namenom odliča sredstev iz SCT. Davčni inšpektorji so lani pregledali tudi podjetje Delfi, ki je zdaj 100-odstotni lastnik družbe SCT. Ugotovili so, da je bila družba Delfi ustanovljena leta 2004, in sicer izključno zaradi lastninjenja SCT; družba je delnice SCT pridobivala tako, da je najemala namensko posojila pri Novi Ljubljanski banki in jih zavarovala z vpisom zastavne pravice na delnicah, ki so bile kupljene s temi posojili. V. K.

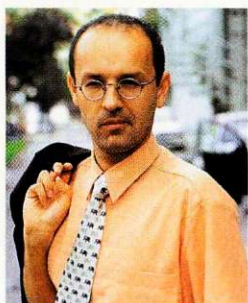
Modrost tedna

»Sodelovanje v mirovni operacijah, ki postajajo vse bolj raznovrstne in zahtevne, je postalo poglavitna oblika angažiranja pripadnikov sodobnih evropskih vojsk, tudi slovenske. Iz vojske rezervistov, ki so ubranili domovino, preko vojaških obveznikov, izurjenih za obrambo lastne domovine, smo prehodili pot do vojske vojakov v mirovni operacijah, ki branijo svetovni mir. Pri tem se zavedamo, da je obramba mednarodnega miru tudi nujna pot za zaščito naše lastne varnosti.«
(Predsednik države Danilo Türk)

»... komunistični totalitarni režim v Sloveniji ni doživel obsodbe. Posledica tega je, da nekateri zanikajo celo to, da bi bil ta režim sploh totalitaren. V skladu s takšnimi pogledi tudi posamezni zgodovinarji pri obravnavanju slovenske povojne zgodovine nasilje komunističnega režima v Sloveniji skušajo čim bolj minimalizirati ali pa ga celo prikriti. Hkrati je opaziti tendence komunistične zločine prikazati kot samo napake, kar je treba odločno zavrnilo. /.../ Vsak poskus zmanjševanje razsežnosti in pomena teh zločinov predstavlja ne le potvarjanje naše polpretekle zgodovine, ampak je tudi žaljiv za vse tiste, ki so bili žrtve tega nasilja.«
(Zgodovinar dr. Milko Mikola)

Na udaru ASK?

Kot kaže, bo odgovorni urednik Večera Tomaž Ranc prisiljen končati svoj mandat, saj bo v kratkem prišlo do sprememb pri vodenju omenjene časopisne hiše. Delničarji Večera so namreč na skupščini podprli predlog spremembe statuta, s katero se združujeta funkciji

Tomaž Ranc, urednik

direktorja in odgovornega urednika, uvaža pa se funkcija namestnika direktorja. Tako bo sedanjí direktor Uroš Skuhala v prihodnje tudi odgovorni urednik Večera, Tomaž Ranc pa njegov namestnik. Čeprav razlog za odločitev o združitvi funkcije direktorja in odgovornega urednika temelji na ureditvi nekaterih zasebnih gospodarskih družb, ki izdajajo medije, pa ni mogoče prezreti, da se je v zadnjih mesecih večkrat govorilo o morebitni razrešitvi Tomaža Ranc. Sedanjí direktor Uroš Skuhala je bil na poslovni šoli MBA sošolec razvpite predsednice nadzornega sveta Dela Andrijane Starina Kosem, Ranc pa naj bi bil za lastnike Večera premalo »ubogljiv«. G. B.

Novo vodstvo SDM

Slovenska demokratska mladina je 17. maja na kongresu v Mariboru izvolila novo vodstvo. Podmladek SDS bo odslej vodil Gregor Horvatič, delegati pa so na kongresu sprejeli še nov program, statut in dve kongresni resoluciji, v kateri so vse mladinske organizacije v državi pozvali k sodelovanju. Slovenski pakt za mlade, kot je naslov ene od resolucij, naj bi bil priložnost za razvoj celovite mladinske politike, njegov cilj pa nova generacija mladih, ki bo aktivno, pozitivno in odgovorno odgovarjala na izzive prihodnosti. Nosilna resolucija Mladi – energija za prihodnost povezema ključne dosežke vlade na področjih izobraževanja, zaposlovanja, sociale, družine, zdravstva, stanovanjske problematike in gospodarstva, ki so pomembno pripomogli tudi k izboljšanju položaja mladih, pri čemer

Gregor Horvatič, novi predsednik SDM

Aforizmi

Kdor ni naš, ga ni.

Resnica bo zmagala, ko bo začela lagati.

Največ zmag si pridobiš z jezikom.

Dokler komunizem ne bo doživel svojega Nürnberga, bo Evropa ogrožena.

Samo najvztrajnejši živijo do konca življenja.
Žarko Petan

resolucija posebno pozornost namena demografskemu vprašanju. Kongresa sta se udeležili tudi poslanki Eva Irgl in Alenka Jeraj, delegate pa so nagovorili glavni tajnik SDS Dušan Strnad, predsednik sveta SDS Branko Grims in predsednik mariborskega odbora SDS Gregor Pivec. G. B.

Osemnajsta obletnica MSNZ

Ob obletnici ustanovitve MSNZ je takratni republiški sekretar za notranje zadeve Igor Bavčar dejal, da je bil to eden tistih dogodkov, ki so pripeljal do plebiscita, osamosvojitve, zmage v vojni in vstopa v Evropsko unijo.

Vodja Manevske strukture narodne zaščite (MSNZ) Ljubljana Miha Butara je na slovesnosti dejal, da je projekt MSNZ pred 18 leti preplaval vso Slovenijo, Ljubljana pa je imela v tistem času posebno mesto, saj je bila nosilka obrambno-varnostnih nalog. Slovesnost je izkoristil ljubljanski župan Zoran Janković in se zahvalil vsem, ki so omogočili začetek procesa, zaradi katerega je danes Ljubljana glavno mesto najuspešnejše države med novimi članicami Evropske unije. Slavnostni govornik Igor Bavčar je spomnil, da so bili to časi velike želje in predanosti ideji o samostojni Sloveniji, vendar je bilo tudi precej nezaupanja. Povsem jasno je bilo, da je bil odvzem orožja vojna napoved. Bavčar je izpostavil politično enotnost v ključnih trenutkih, in to kljub razlikam, ki jih je bilo treba premostiti. Ustanovitev MSNZ je bila ena najpomembnejših akcij, s katerimi se je Slovenija utrdila. Kot je poudaril Bavčar, je zlasti pomembna z vidika velikega družbenega konsenza o pomembnih vprašanjih, saj je bilo ob njenih začetkih tudi v političnih krogih pre-

Ob obletnici MSNZ na ljubljanskem Magistratu

cej dvomov. Na slovesnosti je govornik Tone Krkovič, za katerega je bila MSNZ življenjsko delo, poudaril, da se na dan njene ustanovitve praznuje dan Slovenske vojske. Ob tem je spomnil na prispevek tedanjega republiškega sekretarja za obrambo Janeza Janše in republiškega sekretarja za notranje zadeve Igorja Bavčarja, ki sta po njegovih besedah prevzela politično odgovornost za njegovo početje v času, ko je operativno vodil projekt. MSNZ je nastala 17. maja 1990, v času slovenskega osamosvajanja, kot spontan odpor proti ukazom zvezne jugoslovanske armade o odvzemu orožja takratni republiški Teritorialni obrambi in je po besedah idejnega začetnika in kasnejšega operativnega vodje MSNZ brigadirja Toneta Krkoviča s stališča vojaške stroke edinstven projekt v svetu. Skrivna in dobro organizirana akcija je omogočila nastanek oborožene formacije z 20.000 pripadniki, ki je ob tesnem sodelovanju s posebnimi enotami takratne slovenske milice lahko uspešno zavarovala ukrepe nastajajoče slovenske države vse do njene osamosvojitve. L. H.

Kritika naj bo utemeljena

Na sprejemu za novinarje v prostorih založbe Družina je mariborski pomožni škof in predsednik komisije za sredstva družbenega obveščanja pri SSK Peter Štumpf dejal, da nihče ne pričakuje, da bi o Cerkvu pisali samo pozitivno in nekritično, pričakuje pa se, da je kritika utemeljena in

Škof Peter Štumpf o Cerkvu in medijih

da tam, kjer kritika ni mogoča ali ni potrebna, pride do pozitivne predstavitve. Medij, ki piše o Cerkvu predvsem negativno in celo sovražno ter le tu in tam zapiše kakšno pozitivno novico, ni dosleden ali pa ima načrtno diskriminatorno politiko. Na tak način povzroča dezinformiranost javnosti in ustvarja sovražen odnos do Cerkvu pri ljudeh, ki slišijo samo negativne informacije. Takšen medij je družbeno destruktiven in ne samo neprofesionalen ter soodgovoren za verbalne ali druge oblike nasilja. Katoličani si želijo, da bi mediji v Sloveniji med ljudmi ustvarjali ugodno klimo glede solidarnosti, svobode in pravičnosti, Cerkev si pri tem želi biti v dialogu s sodobnim svetom pa tudi z mediji. Mariborski pomožni škof se je ob tej priložnosti zahvalil vsem novinarjem, ki si v slovenskem medijskem prostoru prizadevajo za resnico. L. H.

Kršitev poslovnika ni bilo

Ob obstrukciji vseh opozicijskih poslanskih skupin je bil v državnem zboru sprejet predlog za razpis posvetovalnega referenduma o pokrajinah. Odbor za lokalno samoupravo in regionalni razvoj mora zdaj pripraviti odlok o razpisu referenduma. Predsednik DZ France Cukjati zavrača očitke nekaterih poslancev, da je z uvrstitvijo predloga za razpis posvetovalnega referenduma o pokrajinah na sejo DZ zlorabil poslovnik, in pravi, da je ravnal skladno s 184. členom Poslovnika, ki določa, da se predlog za razpis referenduma uvrsti na dnevni red prve naslednje seje, če ga poslanci vložijo najkasneje 30 dni pred to sejo. Tega roka po navedbah kabineta ni mogoče zaobiti niti z zahtevo po izredni seji državnega zbora. Predlog za razpis posvetovalnega referenduma o pokrajinah so koalicijski poslanci vložili 17. aprila. Nekateri poslanci in nekateri novinarji v medijih vztrajno ponavljajo trditev, da je Cukjati grobo kršil poslovnik tudi v primeru sprejemanja odločitev o sklicu izredne seje o posvetovalnem referendumu glede komisije za preprečevanje korupcije, kar pa ne drži. Opozicijski poslanci so predlog vložili 23. aprila, šest dni kasneje pa tudi zahtevo za izredno sejo. Izredno sejo je Cukjati sklical v najkrajšem mogočem času, to je za 23. maj, pri čemer je upošteval poslovniški rok 30 dni. L. H.

Predsednik DZ France Cukjati zavrača očitke opozicije.

Lov na kolektivno pogodbo

Damjan Popič, foto: Gregor Pohleven

Trismerni pogovori Minister za javno upravo Gregor Virant je zaradi protesta sindikatov javnega sektorja, predvsem sindikatov uniformiranih poklicev – policijskega, carinskega in pazniškega, odpovedal podpis kolektivne pogodbe za javni sektor. Vlada je namreč v novelo zakona o sistemu plač vnesla nekatere določbe, ki niso bile del dogovora s sindikati, ki jih zastopa njihov glavni pogajalec Doro Hvalica. Gre za določbe, ki nasprotujejo dogovorjenim izravnavam med uniformiranimi poklici v javni upravi. Te določbe so vnesli na predlog ministra za obrambo Karla Erjavca, Virant pa jim je, kot je dejal, odločno nasprotoval. Tako sedaj potekajo medkoalicijski pogovori s Karlom Erjavcem, ministrom za obrambo, s katerim se minister Virant pogaja za umik spornih določil, zaradi katerih sindikati nočejo podpisati nove kolektivne pogodbe. Po Erjavčevih besedah naj bi se bila z Virantom že dogovorila glede vseh spornih določil razen enega, ki ostaja odprto za nadaljnje usklajevanje. Po pričakovanjih obeh bi moralo do dogovora priti v naslednjih dneh. Virant se je sešel tudi s premierjem Janezom Janšo in mu predlagal, da vlada spremeni svojo odločitev in sporna določila umakne, hkrati pa je predlagal nove rešitve, ki naj bi bile sprejemljive tudi za vojsko.

Številne fronte Poleg pogajanj s sindikati javnega sektorja ima vlada odprti še dve fronti, in sicer pogajanja s sodniškim sindikatom glede napovedane stavke ter s šolskim sindikatom. Pri grožnjah sodniškega sindikata gre predvsem za prastaro žuganje z uravnilovko, saj se zdi sodnikom sporno, da zaslužijo manj od najslabše plačanih poslancev. Ministrstvo za pravosodje je v dogovoru z ministrstvom za finance in ministrstvom za javno upravo zagotovilo dodatne 3 milijone evrov za odpravo sodnih zaostankov. V ta namen je bilo skupaj zagotovljenih 6 milijonov evrov, kar v povprečju predstavlja 15-odstotno povišanje sodniške plače. Sodniki ponujenega niso sprejeli.

Na področju plač visokošolskih učiteljev je vladna stran po besedah ministra za šolstvo in šport Milana Zvera ostala pri predlogu, da se plače za docente dvignejo za en plačilni razred oz. se umestijo v 42. razred, čeprav gre za orientacijsko delovno mesto, ki naj se ga po dogovoru med pogajanci ne bi dotikali. Novost je tudi uvrstitev rednega profesorja v 50. plačilni razred (po prejšnjem predlogu bi sodil v 49.). Za izredne profesorje – ti bi po vladnem predlogu skupaj z docenti tvorili eno delovno mesto – ostaja predlog umestitve v 45. razred. Glavni sindikalni pogajalec in glavni tajnik Sindikata vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije (Sviz) Branimir Štrukelj je vztrajanje sindikalne strani utemeljil z dejstvom, da je na Sviz prišlo več kot tisoč podpisov zaposlenih na univerzah. Poleg tega so prejeli tudi pismo podpore 20 dekanov članic in rektorice Univerze v Ljubljani. Virant je dejal, da vladnega dogovora s Svizom ni pričakovati v okviru podpisa nove kolektivne pogodbe.

Pogajalec sindikatov javne uprave Doro Hvalica in minister za javno upravo Gregor Virant

Nobena od pogajalskih strani si ne želi, da bi podpis pogodbe tik pred koncem padel v vodo.

Rešitve na vidiku? Virant je okoli 130 predstavnikom Sindikata zdravstva in socialnega varstva Slovenije, ki so imeli v Novi Gorici tridnevni seminar, predstavil nov plačni sistem v javnem sektorju. Predsednica Sindikata zdravstva in socialnega varstva Slovenije Nevenka Lekše je dejala, da sindikat podpira Viranta in novi plačni sistem, ki bo odpravil plačna nesorazmerja v zdravstvu. V zdravstvu imajo tako v primerjavi z drugimi dejavnostmi za 17,6 odstotka nižje plače, v socialnem varstvu pa dohodki zaostajajo za 19 odstotkov, je dejala Lekšetova.

Na seminarju je Virant dejal, da je pripravil rešitve, ki bodo poenotile poklice v javni upravi, zlasti uniformirane. Minister je prepričan, da bo končna rešitev skladna tako s kadrovskim načrtom Slovenske vojske kot z zahtevami sindikata javnega sektorja. Poudaril pa je, da pri zadnjih zapletih ne gre za to, da bi vlada kar koli storila mimo sindikatov, pač pa za to, da sta »trčila dva zakona«.

Minister je izrazil tudi prepričanje, da ni v interesu nobene od pogajalskih strani, da bi podpis pogodbe tik pred koncem padel v vodo. Če bi bil podpis zaradi vztrajanja pri določilih, ki bi enotnost rušili namesto vzpostavljali, zavržen, je minister napovedal svoj odstop. **D**

Slike Doriana Graya

Pavel Ferluga

Prišel bo čas, ko bodo maske padle in takrat bomo videli skorumpiranost nekaterih ustvarjalcev javnega mnenja.

V sobotnem Delu (17. 5. 2008) se je na prvi strani kot »tema dneva« pojavilo razmišljanje družbenopolitičnega delavca, danes novinarja Darijana Koširja, z naslovom Zidarjeva prostost s poudarkom na stavku: »Politični obračun z Ivanom Zidarjem bomo spet financirali davkoplačevalci.« Da je to pamflet za napad na premierja Janeza Janšo, je vsakomur jasno. Ne morem razumeti, kako si nekateri »novinarji« še vedno dovolijo tako neprikrito imeti bralce dnevnega časopisa za opice, ki bodo ponavljale njihove umotvore in s tem pripravljale javno mnenje za volilno kampanjo proti sedanjí vladi ter še posebno proti njenemu predsedniku.

Smešne izjave o političnem obračunu s tajkuni že dolgo krožijo in ustvarjajo vtis, da so ekonomski kriminalci pravzaprav protipravno in nezakonito preganjani, in to ne glede na njihovo bogatenje na račun države. Ni važno, ali so Zidar & Co. gojlufali državo in s tem davkoplačevalce, ko so slabo opravljali svoje delo, ki ga morajo danes davkoplačevalci sanirati iz svojih žepov. Pomembno je vse tegobe popravljanja roparskega dela »uglednih« direktorjev pripisati današnji vladi in njenemu pogumu, da je sprožila legitimne ovadbe, kakršnih si prej nobena vlada ni upala sprožiti. »Nedotakljive kariatide« kardeljanske samouprave je treba braniti in prikazati kot žrtve »političnega obračuna« z vezanjem rok Kosovi protikorupcijski komisiji, ki bi morala najti in kaznovati ekonomski kriminal, in sicer tistega »pravega« neuglednega (sic!).

Oscar Wilde je ustvaril Sliko Doriana Graya, naša FDV pa je ustvarila veliko teh slik družbenopolitičnih delavcev dnevnih časopisov in njihovih urednikov, v katerih naj bi bralci videli nepristranske maske ustvarjalcev pravičnega javnega mnenja, ne pa njihove notranje pokvarjenosti v službi preteklih trendov enoumne politične lopovščine, ki je ustvarila take pošasti, kot so današnji tajkuni, ki pripadajo tisti politični opciji, ki je v preteklosti oropala slovenske davkoplačevalce in se danes kiti z demokratičnim videzom in težkimi milijoni v posmeh tistim, ki jim bodo volili »neomadeževanega« paradnega konja za politični obračun s tistim, ki si je upal pritisniti prst na rano pravega kriminala. Toda ljudi ne moreš v nedogled voziti žejnih čez vodo. Prišel bo čas, ko bodo maske padle in takrat bomo videli vso notranjo revščino plazmatorjev javnega mnenja.

V sramoto drugim

Vida Kocjan

Poskus oblikovanja dinastije Šrot je v sramoto drugim uspešnim slovenskim menedžerjem.

V Sloveniji je veliko dobrih menedžerjev, vendar pa taki, kot je na primer Boško Šrot, mečejo slabo luč na vse druge. Po svoje so se ga z obsodbo njegovega ravnanja nasploh odrekli celo v Združenju menedžerjev. Nepojmljivo je, da na primer Bojan Šrot, Boškov brat in predsednik SLS, izjavlja, da gre za populizem, ki mu ne smemo nasedati, hkrati pa se sprašuje, kateri tuji investitorji bodo sploh še pripravljeni priti k nam. Ja, kaj pa je takšnega v Sloveniji in kaj imajo tuji investitorji skupnega z ravnanjem Boška Šrota? Koliko svojega denarja pa je Šrot vložil v različne prevzeme, ki so mu prinesli najmanj 1,6 milijarde evrov vredno premoženje? Še pred nekaj leti je živel v stanovanjskem bloku, danes je najbogatejši Slovenec s premoženjem, za katerega bi moral delati več sto let. Dinastija Šrot je ogrožena. To je in nič drugega. Kako lahko Bojan Šrot govori, je razvidno tudi iz besed, da bi bilo treba dobre menedžerje v Sloveniji nagraditi. Seveda, vendar pa Boško Šrot ne spada mednje.

Dober menedžer je na primer Jože Colarič iz novomeške Krke. Omenjamo ga zato, ker je Krka pretekli teden predstavila poslovne izide za prvo četrtletje letos. Samo za primer: Pivovarna Laško je predstavila šele rezultate za lansko leto. V Krki so to naredili že proti koncu januarja. Pa to niti ni bistveno. Pomembneje je, da je poslovanje Krke odlično, da gre za podjetje, ki je največji slovenski davkoplačevalec in najuspešnejše podjetje v državi. Pa ne na račun davkoplačevalcev ali morda zdravil, temveč svojega dela in poslovanja. Cene zdravil oziroma generičnih izdelkov so v Sloveniji zaradi sprejemanja nekaterih pravilnikov čedalje nižje. Krka doma ustvari le 10 odstotkov prodaje celotne skupine. Svoje rezultate dosega v tujini. V raziskave in razvoj vložijo kar 10 odstotkov dobička (cilj EU je 3 odstotke, slovensko povprečje pa je 1,5 odstotka). Dosežkov je toliko, da jih je težko naštet na enem mestu. Tisto, kar je treba poudariti, je to, da v Krki pripravljajo spremembe statuta, po katerih bi bili zaposleni udeleženi pri dobičku. Na vprašanje, ali načrtujejo kakšen menedžerski odkup, pa Colarič odgovarja: »Ne iščemo nobenih posojil, nimamo nobenih podjetij, delamo za zaposlene, kupce in družbo samo.« Z nasmehom doda: »Imamo kvečjemu kakšen vinograd.« To je vse. Takšne menedžerje je treba nagraditi. Žalostno pa je, da Bojan Šrot, ko je dejal, da je treba dobre menedžerje nagraditi, ni mislil na Colariča, ampak predvsem na dinastijo Šrot. Nismo daleč od resnice, če zapišemo, da gre za zlorabo politike za osebne koristi.

Polkovniški interes

Dr. Matej Makarovič

Kdor si doslej ni prav predstavljal, kaj imajo v resnici v mislih tisti, ki imajo polna usta tako imenovanega nacionalnega interesa, ima odgovor končno na dlani. Vrhuncu tega, kar je bilo naivnejšem predstavljen kot nacionalni interes, se lahko danes reče Kolonel. Morda je Laško po krivici pretirano izpostavljen primer, saj je podobnih zgodb še kar nekaj. A ker se ni nihče tako izrazilo kot Laško in njegovi zagovorniki skliceval na nacionalni interes, je ta primer bolj poveden kot kar koli drugega.

Vredno se je spomniti, kdaj se je vse skupaj začelo. Tržno gospodarstvo je dobro zaradi konkurence, ki znižuje cene, povečuje kakovost ali spodbuja inovativnost. A čeprav tržno gospodarstvo temelji na konkurenci med podjetniki, si (skoraj) vsak racionalen podjetnik zase vsaj potihoma želi monopol, saj bi lahko tako svoje izdelke prodal za več denarja in z manj truda. To pa je eden glavnih razlogov, zakaj tudi najbolj svobodna tržna gospodarstva potrebujejo (državno) regulacijo, ki mora take monopole preprečevati. Z vidika Pivovarne Laško je bilo naravno, da si je želelo prevzeti Pivovarno Union, saj se je tako zelo približala monopolu na slovenskem trgu pijač. To še posebno velja za pivo, saj je večji del Slovencev navajen izbirati med dvema znamkama piva (posebno če česa boljšega nikoli niti ne pokusi jo ...). Problem ni bilo Laško – problem je bil odziv politike in državne regulative, ki bi morali monopolizacijo preprečiti, namesto tega pa so jo nekateri celo spodbujali. V imenu nekakšnega nacionalnega interesa naj bi bil monopol baje dober: menda naj bi bilo bolje imeti enega samega slovenskega ponudnika kot pa konkurenco med dvema ponudnikoma, od katerih bi bil eden, če bi Interbrew prevzel Union, tuj.

Je morda pivovarstvo kakšen paradni konj slovenskega gospodarstva, ki naj bi bistveno pripomogel h kakšnemu razvojnemu preboju, inovativnosti, globalni blagovni znamki, strašanskim donosom v prihodnosti in bi bilo zato škoda, če bi ga speljali tujci? Nič od tega. Delajo pač pivo in so zelo ponosni, da ga delajo že zelo dolgo časa (kot je razvidno iz letnic na steklenicah), kar ni nič posebno inovativnega. Blagovni znamki Laško ali Union pa ne štejeta skoraj nič, ko zapustimo slovensko ozemlje, in popolnoma nič, ko zapustimo še ozemlje nekdanjih jugoslovanskih republik. Uspeh tega pivovarskega »nacionalnega ponosa« je odvisen skoraj izključno od tega, koliko njihovega povprečnega piva smo Slovenci pač pripravljeni popiti.

A velik del politikov in javnosti vseh barv je nasedel ali pa celo zavestno privolil v preračunljivo igro.

Pod »levo« vlado je Laško dobilo skoraj monopol nad trgom pijač, pod »desno« se je okrepilo še na malo-prodajni ravni z nakupom deleža drugega slovenskega »nacionalnointeresnega« čuda v podobi Mercatorja. K vsemu temu pa je svoje prispevala graditev še enega monopola – nad tiskanimi mediji.

Tudi tu je šlo seveda z vidika Laškega za racionalno igro. Podjetje, ki je tako močno odvisno od slovenskega trga, mora ta trg obvladovati v največji mogoči meri, tudi tako, da poskuša potrošnike indoktrinirati prek svojih »neodvisnih« medijev. Brez ustrezne vloge določenih medijev se niti tema »nacionalnega interesa« ne bi tako dobro prodajala. Tudi tu sta politika in državna regulacija odpovedali in dopustili skrajno problematično lastniško koncentracijo.

Toda do nedavnega so se lahko naivneži ob vsem tem vsaj tolažili, da monopol nad pijačo vendarle ni slab, ker je to slovenski monopol, da so mediji sicer res enostranski, nekalitetni in interesno instrumentalizirani, a so vsaj slovenski, in da je tisto, kar čedalje dražje kupujemo, vsaj slovensko blago v slovenskih trgovinah. Zdaj pa je jasno tudi, kaj to slovenstvo pravzaprav pomeni: utelešeno je v poštnem nabiralniku s popačeno tujo oficirsko oznako Kolonel, podobna »slovenstva«

pa se najdejo tudi na drugih takšnih mestih, le da je nabiralnik včasih kar v tujini, da bi naši nacionalnointeresno najzaslužnejši rojaki še kaj prihranili pri slovenskih davkih. In tu končno imate, dragi levi in desni zagovorniki »nacionalnega interesa«, tisto, za kar ste se borili!

Sedanja oblast si ne zasluži kritike, ker poskuša omejiti tajkune, temveč zato, ker se je tega dovolj resno lotila kakšna tri leta prepozno. Predvolilni čas je tudi nekoliko specifičen. Prava sku-

šnjava bo povolilni čas, ko se bodo ob zmagovalcu na volitvah, pa kdor koli že bo, nagnetli neskončno prijazni tajkuni in mu ponujali raznovrstne usluge. Takrat bo treba te skušnjave premagati, saj je v resničnem slovenskem interesu delujoče tržno gospodarstvo. S tem pa imajo razne polkovniške firme ravno toliko zveze, kot jo imajo polkovniški režimi z demokracijo. ■

Sedanja oblast si ne zasluži kritike, ker poskuša omejiti tajkune, temveč zato, ker se je tega dovolj resno lotila kakšna tri leta prepozno.

V krempljih tranzicijskega kapitala

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, Andreja Velušček

Dogajanje v zvezi z razkritjem lastniških mahinacij v Pivovarni Laško, ki jih je izvajal njen direktor Boško Šrot, je razburkalo tudi politično prizorišče. T. i. protitajkunska vojna je s tem dobila nove razsežnosti in tudi nov zagon.

V prejšnji številki Demokracije smo pisali o obletnici afere JBTZ oz. procesa proti četverici, ki je pomenil svojevrstno prelomnico v času slovenske pomladi, saj je gibanje za demokracijo iz zaprtih kulturniških krogov spravil na ulice. Zgodba je zanimiva zato, ker je eden njenih glavnih akterjev, predsednik Odpora za varstvo človekovih pravic in kasnejši notranji minister v Demosovi vladi Igor Bavčar, nedavno in tako rekoč sočasno z Boškom Šrotom razkril svojo lastniško povezavo z Istrabenzom in se s tem vpisal na seznam tajkunov.

Iz politike v gospodarstvo Zanimivo je, da sta bila Janez Janša in Igor Bavčar politična sopotnika ves čas slovenske pomladi, saj sta bila ne nazadnje tudi člana Slovenske demokratične zveze

(SDZ), ki je bila od vseh strank najbližja kulturno-intelektualnemu jedru Nove revije, nato pa je razpadla na dve frakciji, ki sta se preoblikovali v stranki: na Demokratsko stranko, ki jo je vodil Bavčar, in Narodnodemokratsko stranko, ki jo je vodil Rajko Pirnat, sedanjí dekan ljubljanske pravne fakultete in minister za pravosodje v Demosovi vladi. Velika večina Bavčarjevih demokratov se je leta 1994, v času afere Depala vas, skupaj z liberalnimi demokrati, zelenimi in socialisti združila v Liberalno demokracijo Slovenije, medtem ko so se narodni demokrati večinoma priključili socialdemokratski stranki, katere predsednik je leta 1993 postal Janez Janša. Tako Janša kot Bavčar sta bila v letih 1992 in 1996 izvoljena za poslance držav-

Nekdanji socialist Viktor Žakelj je zapustil LDS.

nega zbora, vendar na nasprotnih straneh. Leta 2000 je bil Bavčar po volitvah imenovan za ministra za evropske zadeve v Drnovškovi vladi, vendar je funkcijo po letu in pol zapustil ter odšel v gospodarstvo. Postal je direktor naftne družbe Istrabenz, ki se je po nekajletni »zakonski zvezi« z avstrijskim naftnim koncernom ÖMV umaknila iz naftnih poslov in se usmerila predvsem

v turizmu. Bencinske črpalke je prepustila ÖMV, kar so nekateri razumeli kot kloputo nacionalnemu interesu, po drugi strani pa je Petrol ostal edini domači naftni koncern, ki ima sedaj konkurenco le v tujih naftnih družbah oz. njihovih podružnicah v Sloveniji. Bavčarjev prelom z nacionalnim interesom je zanimiv zlasti zato, ker se je Bavčar po letu 2004, ko je prišlo do političnih sprememb, znašel tako rekoč na isti strani z Boškom Šrotom. Pivovarna Laško je pred tem zmagala v t. i. pivovarski vojni in prevzela Pivovarno Union, s čimer naj bi po mnenju Kučanovega kroga zavarovala nacionalni interes. Nekaj

Bojan, Boško in Srečko Šrot na kongresu SLS. Bojan in Boško predstavljata ključno vez med kapitalom in politiko.

časa se je zdelo, da sta se začela Janša in Bavčar kot stara prijatelja znova zbliževati, še zlasti pri prodaji Mercatorja, zaradi česar je prišlo do resnega spora med Bavčarjem in Šrotom na eni strani ter nekdanjim direktorjem Mercatorja in sedanjim ljubljanskim županom Zoranom Jankovičem na drugi. Začetek protitajkunske vojne konec lanskega leta ter razkritje Bavčarjevega lastništva v Istrabenzu tako rekoč sočasno z razkrinkanjem Boška Šrota sta odnos med Janšo in Bavčarjem znova postavila pod vprašaj.

Izgubljena solidarnost Videti pa je, da je tranzicijski kapital v zadnjem času znova postal problem parlamentarnih strank. Tako se je LDS znova znašla pod pritiskom izstopov nekaterih članov, na primer Viktorja Žaklja, ki je doslej vodil socialni forum LDS. Žakljev izstop ni presenetljiv, saj je bil konec osemdesetih let podpredsednik tedanje SZDL, ki se je sprva upirala večstrankarskemu pluralizmu, vendar se je nato tudi sama preoblikovala v politično stranko (Socialistična stranka Slovenije) in leta 1994 postala del »nove« LDS. Le-ta je v naslednjih desetih letih, dokler je na volitvah ni premagala SDS, igrala dvojno igro, saj je po eni strani omogočala bogatenje tajkunov, po drugi pa se je zadolževala in vlagala v neperspektivne gospodarske panoge, s čimer si je kupovala volilne glasove. Številni politični analitiki in ekonomisti so si enotni, da je bila nekdanja tranzicijska LDS nekakšna kombinacija socializma in »tovarišijskega kapitalizma«, vendar ji je po zaslugi predsednika stranke in premierja Janeza Drnovška uspelo zadržati podobo sredinske stranke. Šele s prihodom Antona Ropa na njen vrh se je močno zaostрил njen socialno naravnani populizem, ki se je obdržal tudi v času, ko je LDS vodil Jelko Kacin, zato so številni njeni člani govorili o »socialno-liberalni« usmeritvi, kar naj bi pomenilo social(istič)no usmeritev na gospodarskem področju in zagovarjanje liberalnih vrednot (npr. sekularna država, liberalno usmerjena družinska

politika itd.). Po valu izstopov iz LDS se je velika večina nekdanjih liberalnih demokratov združila v stranko Zares, ki je prevzela prejšnjo t. i. socialno-liberalno usmeritev, medtem ko je vodenje LDS prevzela do tedaj neznana in neizkušena Katarina Kresal. Njen prihod na vrh parlamentarne stranke tako rekoč iz anonimnosti so si nekateri razlagali

»Levica« se poskuša distancirati od kapitalističnih interesov.

Lipa pod krinko socialnosti zastopa kapitalistične interese.

kot vrnitev od socialne k liberalni usmeritvi, pri čemer naj bi LDS postala varuhinja interesov kapitala. Z izvolitvijo Kresalove je LDS na neki način poravnala dolgove, ki naj bi jih imela do Mira Senice, intimnega partnerja Kresalove in enega najbolj znanih slovenskih odvetnikov. Par Senica-Kresal namreč sodi v višji sloj, zato bi volilno telo le težje sprejelo njeno zavzemanje za socialno šibke državljane. Poleg tega je Kresalova takoj po izvolitvi obiskala prireditelje Pivo in cvetje v Laškem, v zadnjem času pa jo omenjajo tudi v zvezi z nakupom stanovanj in zemljišč na slovenski obali. Po nekaterih namigih pa naj bi bila Kresalova le vaba za volivce, ki veliko dajo na zunanjo podobo, medtem ko naj bi stranko v resnici vodil nekdanji predsednik ZSMS Jožef Školč, vodja poslanske skupine LDS. Poleg kapitalistične usmeritve stranke, ki naj bi poleg Žaklja v zadnjem času odgnala še nekaj vidnejših članov (npr. Meto Vesel Valentinčič in Luja Šproharja), naj bi bila problematična tudi centralizacija, ki greni življenje predvsem lokalnim funkcionarjem stranke in naj bi bila eden od vzrokov za odstop Primoža Heinza z mesta predsednika ljubljanskega odbora LDS.

Golobičeva distanca Zanimivo pa je, da se poskuša v zadnjem času s svojimi javnimi nastopi od Boška Šrota distancirati predsednik Zaresa Gregor Golobič, še zlasti po tistem, ko so se pojavile govorice, naj bi »oranžni« (Zares) in »zeleni« (Pivovarna Laško) na skrivaj sodelovali. Naj spomnimo, da so se slavospevi Gregorju Golobiču pojavljali tako v Delu

vendar mu ni uspelo. Tako mu ni preostalo drugega, kot da je Šrotu obrnil hrbet ne glede na to, da je Šrotov predhodnik v Laškem Tone Turnšek ustanovni član Foruma 21. Podobno so do tranzicijskega kapitala zadržani v SD, kjer morajo skrbeti za podobo socialno naravnane stranke. Jasno pa je, da si je SD z izstopom Boška Šrota iz stranke dejanj

kot v Večeru, v obeh časopisih pa ima Pivovarna Laško zelo velik vpliv. Razlogov za Golobičev (navidezni?) odpor do ravnanja Boška Šrota je več, bržkone pa je glavni strah, da bi tajkuni postali gospodarji političnega dogajanja in da bi slovenska javnost povezala njegovo stranko s tranzicijskim kapitalom, kar bi lahko

Teza o domnevno zrežiranem izstopu Boška Šrota iz SD je verjetnejša, kot je sprva kazalo.

prineslo polom na volitvah. Pri tem pa ni mogoče prezreti Golobičeve vloge v času vladanja LDS, saj je bil tedaj glavni kadrovik v državi, v tem času pa so se tudi namnožile številne tranzicijske malverzacije, prek katerih so obogatili posamezniki, ki so bili politično povezani s tranzicijsko levico. Zelo verjetno je, da je za Golobičovo distanciranje od Šrota zaslužen tudi Milan Kučan, ki si je želel spravo med Zoranom Jankovičem in Boškom Šrotom,

sko rešila kožo – pravzaprav je stranko rešil kar Boško sam, zato je teza o njegovem domnevno zrežiranem izstopu iz SD verjetnejša, kot je sprva kazalo.

Zatajil korenine SLS Kakor koli že, edina branilca kapitalističnih interesov v državnem zboru ostajata Lipa, ki svojih povezav s Pivovarno Laško in kapitalskim lobbijem niti ne skriva več, in SLS, pravzaprav njen predsednik Bojan Šrot, ki je po poročanju časopisa Finance daleč najboljše plačani slovenski politik. Prav Bojan Šrot se je v zadnjem času pokazal kot vnet branilec interesov svojega brata, s tem pa se je znašel na bojni nogi s predsednikom vlade Janezom Janšo. Slednji ima tako kar dve stranki, ki sta z eno nogo že v opoziciji, in sicer DeSUS, ki se nagiba k tranzicijski levici, in SLS, ki pod Šrotovim vodstvom spravlja v obup vse tiste, ki prisegajo na tradicijo SLS kot socialno naravnane stranke, ki so jo ustanovili ponižani in razžaljeni kmetje. Morebitno predvolilno povezovanje med SLS in Lipa, če bi v slednji ugotovili, da jih bodo volitve odpihnile s političnega prizorišča, tako ne bi bilo presenečenje, pomenilo pa bi smrtni udarec SLS ter morebitne novosti v desnosredinskem političnem prostoru. **D**

Komisija kot »konjska tržnica«

Petra Janša, foto: Andreja Velušček, Gregor Pohleven

Komisija DZ, ki preiskuje nakup pehotnih bojnih oklepnikov 8X8, je minuli teden zasedala na dveh sejah. Na sejo t. i. Cviklove komisije je bil kot priča vabljen tudi predsednik vlade, a se je zaradi mednarodnih obveznosti ni udeležil.

Janša je svojo udeležbo na seji pravočasno opravičil, ker je bil prav tedaj na poti v perujsko prestolnico Limo, kjer je med drugim sopredsedoval 5. vrhu Evropske unije in Latinske Amerike ter Karibi (LAC). Izjava Cvikla, v kateri je trdil, naj bi se predsednik vlade zaradi slabe vesti izogibal pričanju pred parlamentarno preiskovalno komisijo, so v kabinetu predsednika vlade zanikali in hkrati poudarili, da bi poslanec Milan M. Cvikl moral vedeti, da je šlo za najzahtevnejši vrh Evropske unije s tretjimi državami v času slovenskega predsedovanja, ki

so ga spremljali tudi številni drugi dogodki, med njimi ekonomski vrh EU-LAC. Cvikl se je nato izgovarjal, da je sklepal, da bo Janša v Peru odpotoval v četrtek, sam pa natančnega urnika predsednika vlade ne pozna.

Sicer pa so sklep, da na zaslišanje povabijo Janšo, Lovšina, Kr-

koviča in Cimermana, v začetku aprila sprejeli samo trije člani komisije, saj zanj ni bilo večinskega soglasja. Kot je tedaj dejal predsednik komisije Milan M. Cvikl, so trije člani komisije presodili, da so bili omenjeni v letih med 1991 in 1993 na takšnih položajih, da bi lahko pojasnili mo-

rebitne povezave med nakupom oklepnikov patria in trgovino z orožjem iz začetka devetdesetih. Tako je spet prišla v ospredje ena od predvolilnih tem, poleg meje s Hrvaško, na katerih nekateri gradijo svojo politično (ne)prihodnost. Poslanec NSi Alojz Sok, nekdanji član te komisije, je na aprilski seji Cviklu očital, da je komisijo spremenil v »neke vrste konjsko tržnico«, kjer lahko vsak počne, kar se mu zahoče. Predsednik komisije je po njegovih besedah na zaslišanjih do prič žaljiv, trije člani komisije pa lahko sami sprejmejo kateri koli sklep.

Predsednik uprave Skupine Viator & Vektor Zdenko Pavček: »Čvrstega dogovora ni bilo, smo pa podpisali pismo o nameri, da bomo to delali.«

Torkovo zaslišanje V torek, 13. maja, je komisija DZ na seji zaslišala tri priče, potem pa je sejo zaradi nesklepčnosti prekinila. Predsednik uprave Skupine Viator & Vektor Zdenko Pavček, ki je pred komisijo stopil prvi, je dejal, da so pogovori o tem, da bo Sistemka tehnika, katere večinska lastnica je Skupina Viator & Vektor, izdelovala oklepnike, stekli že leta 2004 oziroma v času prejšnje vlade. »Čvrstega dogovora ni bilo, smo pa podpisali pismo o nameri, da bomo to delali,« je dejal. Ta Pavčkov odgovor je nedvomno zahteval dodatna pojasnila, zato je podpredsednik komisije Robert Hrovat (SDS) vprašal, kako so lahko podpisali pismo o nameri, če so vedeli, da bo za oklepnike objavljen javni razpis, na katerega se bodo lahko prijavili še drugi ponudniki. Pavček je odgovoril, da so to storili zato, ker je šlo za domačo proizvodnjo in ker so z ministrstvom sodelovali že prej. Na dodatno Hrovatovo vprašanje, kako trdna zagotovila prejšnjega ministra za obrambo Antona Grizolda so imeli, da bodo posel dobili, pa je odgovoril, da trdnih zagotovil ni bilo. »Podpisali smo pismo o nameri za razvoj vozil 8x8. Nadaljevanje tega razvoja bi bila verjetno tudi proizvodnja.« Predsednik uprave Skupine Viator & Vektor je na zaslišanju tudi dejal, da sta ga pred izbiro najboljšega ponudnika na razpisu obiskala Tone Krkovič in Darko Njavro ter mu v roke potisnila vizitki s pojasnilom, koga naj pokliče, če želi, da bo posel dobil. Tega, kot je dejal, ni storil.

Darko Njavro je kmalu te navedbe zavrnil. Pojasnil je, da nikoli ni imel sestanka s Pavčkom, res pa sta se enkrat s Krkovičem oglasila pri Pavčkovem pomočniku Igorju Zajcu, ki ga Krkovič pozna še iz časov osamosvajanja. Po Njavrovih besedah ju je Zajec večkrat povabil za kavo, zato sta se tokrat odzvala na povabilo. Ob obisku sta se, kot je dejal, na Zajčev predlog mimogrede oglasila še pri Pavčku, ta pa je v pogovoru omenil tudi razpis ministrstva in oklepnike. »Dejal nama je, da bi morala oklepnike delati Slovenija, Krkovič pa mu je odgovoril, da po njegovo Slovenija ne potrebuje ne slovenskih, ne čeških in

ne finskih patrij, ampak bi morali najprej vojakom kupiti uniforme in čevlje,« je dejal Njavro. Dodal je še, da ne pozna nikogar iz Patrie in da tudi nikoli ni sodeloval z nikomer iz tega podjetja.

Njavrove navedbe je potrdil zdaj že nekdanji pomočnik direktorja Viator & Vektorja Igor Zajec. Kot je dejal, je šlo za kratek neformalen obisk, na katerem so spili kavo, pri tem pa se jim je pridružil tudi Zdenko Pavček. Na vprašanje, ali so se pri tem pogovarjali tudi o oklepnikih, je dejal, da so omenili tudi te, ker je bil prav takrat objavljen razpis. »Ne morem pa reči, da so bile z ene ali druge strani kakšne posebne ideje,« je dejal Zajec.

Minuli petek je ob robu slovesnosti ob 18. obletnici ustanovitve Manevrske strukture narodne zaščite tudi Tone Krkovič zavrnil navedbe, naj bi bil na obisku pri predsedniku uprave Skupine Viator & Vektor Zdenku Pavčku lobil za izbor Patrie. »Če me Pavček obtožuje, da sem mu dal vizitke, ga bom tožil,« je zatrdil Krkovič. Brigadir Krkovič je dejal, da se mu zdijo domneve, naj bi bilo že vnaprej jasno, da bo na razpisu izbrana Patria, »politična spletkarija«. Takšne izjave na pričanju pred komisijo je označil za pobalinsko dejanje. Krkovič meni, da ga Pavček zagotovo po naročilu »vleče v to igro«, čemur pa, kot zagotavlja, ne bo nasedel. Kot je še pojasnil, že vse od leta 1994 ni v položaju, da bi lahko odločal o nabavi orožja, niti nima nobene vpogleda v projekte. To je zatrdil tudi minister za obrambo Karl Erjavec, češ da Krkovič ni imel v

Tone Krkovič: »Če me Pavček obtožuje, da sem mu dal vizitki, ga bom tožil.«

pa uprava po njegovih besedah orožja ni niti nabavljala niti kupovala. Na vprašanje, ali je vedel, da se orožje prodaja Hrvaški in BiH, je Mogetu predlagal, naj o tem vpraša druge ljudi. Dodal je, da nima nobenih indicij, da bi bil takratni obrambni minister in zdajšnji premier Janez Janša kakor koli vpleten v trgovino z orožjem. »Pa sem bil vseskozi tam,« je še dejal Zagožen.

Po zaslišanju Zagožna je komisija zaslišala še v. d. generalnega direktorja direktorata za logistiko na ministrstvu za obrambo Damijana Dolinarja, vendar je predsednik komisije Milan M. Cvikel zaslišanje in sejo kmalu zaradi nesklepčnosti prekinil in jo nadaljeval v četrtek, 15. maja.

Nadaljevanje zaslišanja V nadaljevanju prekinjene seje je kot prvi nastopil nekdanji v. d. generalnega direktorja direktorata za logistiko na Morsu Damijan Dolinar. V uvodu je najprej zanimal navedbe predsednika komisije Milana M. Cvikla v Delu, češ da je torkovo zaslišanje Dolinarja razkrilo, kdo je glavni odgovorni za občutno razliko, ki je nastala med Rotisovo ponudbo in pozneje podpisano pogodbo. Kot je dejal Dolinar, tega pred komisijo ni povedal, prav tako pa sam ne vidi nobene razlike med ponudbo in pogodbo.

Predsednika komisije je v nadaljevanju zanimalo, zakaj se prvotna ponudba Patrie razlikuje

zvezi z oklepniki 8X8 nobenega pooblastila oziroma nič, ker ni bil v nobeni projektni skupini.

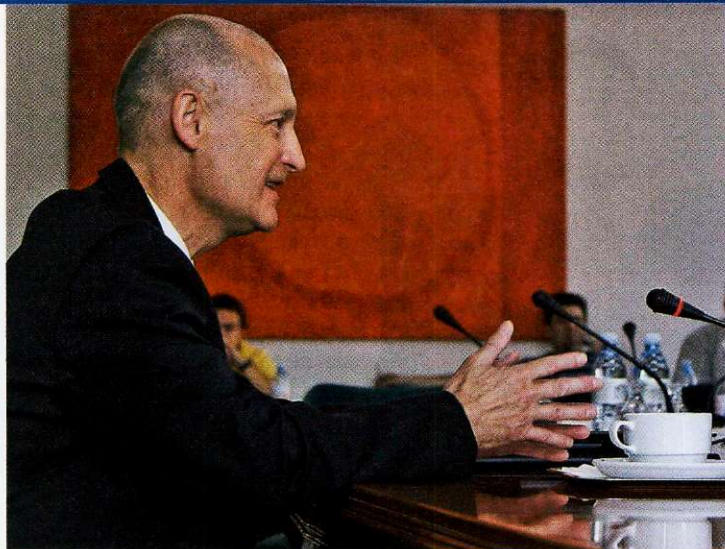
Kot drugega je komisija istega dne zaslišala predsednika nadzornega sveta Gorenja Jožeta Zagožna, vendar zaslišanje ni prineslo bistvenih novosti, saj Zagožen, kot je dejal, s poslom, ki sta ga sklenila Patria in Gorenje kot podizvajalec, ni podrobneje seznanjen. Člana komisije Rudolfa Mogeta (LDS) je med zaslišanjem zanimalo, ali je Zagožen v začetku devetdesetih let sodeloval pri trgovini z orožjem. Zagožen mu je odgovoril, da je bil v tistem času direktor uprave za logistiko na ministrstvu za obrambo. Od septembra, ko je prišel na upravo, do leta 1994, ko so ga na tem mestu zamenjali,

Zdenko Pavček je oklepetal Krkoviča in Njavro.

Darko Njavro je Pavčkove navedbe zavrnil.

Damijan Dolinar, v. d. generalnega direktorja direktorata za logistiko MORS

Jože Zagožen, predsednik NS Gorenja

► od pozneje podpisane pogodbe. Dolinar mu je odgovoril, da pri pogajanjih s Patrio ni sodeloval in da ni videl nobenega dokumenta, ki bi dokazoval to, kar govori Cvikl. Dejal je, da so pri izboru sledili interesom vojaka, kar je ugotovilo tudi sodišče, ko je zavrnilo tožbo Sistemске tehnike. Na razpisu so, kot je dejal, sicer pričakovali večjo konkurenco, ker je dokumentacija dvignilo več ponudnikov, vendar so se potem morali zadovoljiti s samo dvema. Na dodatno Cviklovo vprašanje, zakaj se je potem v pogodbi Rotis obvezal, da daje garancijo do 30.000 kilometrov, v ponudbi pa je navedel, da jo zagotavlja do 60.000 kilometrov, je Dolinar odgovoril, da teh podatkov ne pozna.

nekatero državo takšne projekte preprosto podelijo svoji industriji. Na dodatno Hrovatovo vprašanje, ali bi bilo po njegovo bolje, da bi postopek brez razpisa dodelili Sistemski tehniki, o čemer naj bi bila razmišljala prejšnja vlada, pa je odgovoril, da so imeli za cilj kupiti najboljše vozilo, kar v tem primeru ne bi bilo mogoče.

V nadaljevanju četrtkov se je komisija začela tudi zaslišanje nekdanjega direktorja generalštaba Slovenske vojske Dragana Bavčarja, a je kmalu sejo zaprla za javnost. Vprašanja članov komisije so se namreč nanašala na nekatere podatke, ki jih je dobaviteljica oklepnikov Patria označila za poslovno skrivnost. Tik pred

kom, konfiguraciji, zavarovanjem in dolgoročnim koristim, ki naj bi jih prinesel posel. Predsednika komisije Milana M. Cvikla je zanimalo, ali so pri pripravi pogodbe preverjali cene in pogoje iz ponudbe oziroma zakaj se nekatere cene in pogoji v pogodbi razlikujejo od ponudbe. Konkretno ga je zanimalo, zakaj je v pogodbi navedeno, da Patria daje na vozila garancijo do 30.000 kilometrov, medtem ko je v njeni ponudbi navedeno, da jo daje do 60.000 kilometrov. Bavčar mu je odgovoril, da gre pri tem za podatke, ki jih ima Patria za poslovno skrivnost, zato so člani komisije sejo nadaljevali za zaprtimi vrati.

Po seji je Cvikl dejal, naj bi komisija končno poročilo o svojem

delu pripravila za julijsko sejo državnega zbora, pred tem pa naj bi zaslišala še preostale priče.

Finska preiskuje Slovenska policija je prav na dan nadaljevanja zaslišanja sporočila, da med Slovenijo in Finsko poteka mednarodno policijsko sodelovanje o tem, ali je finsko podjetje Patria podkupovalo uradnike, da bi pridobilo posel s Slovenijo in z Egiptom. Na slovenski policiji so potrdili, da jih je o aretaciji obvestil finski Interpol. Policija pa ne more potrjevati ali zanikati, da zoper posameznike zbira obvestila o sumih kaznivih dejanjih, ali razkrivati posameznih aktivnosti v morebitnih predkazenskih postopkih, ker bi to lahko škodovalo interesu nadaljnjih postopkov. V preiskavi o domnevnem podkupovanju uradnikov v zvezi s prodajo oklepnikov patrie Sloveniji je finska policija prijavila tri osebe; dve je po zaslišanju izpustila, eni pa je po odločitvi helsinškega sodišča podaljšala pripor. Predstavnik Patrie v Sloveniji Andrey Mladenov je za STA izjavil, da je nad odločitvijo sodišča presenečen, saj ne ve, česa je priprti osumljen. Na dogodek se je odzval obrambni minister Karl Erjavec in dejal, da za ministrstvo za obrambo lahko odgovorno trdi, da nihče, ki je sodeloval s polnimi pooblastili, ni prejel nobene podkupnine. Erjavec je še dejal, da je vesel, da je prišlo do policijske preiskave, ker bo na koncu dvom o podkupovanju izbrisan.

Pri tem spomnimo, da sta Milana M. Cvikla v DZ 22. aprila obiskala predstavnika finske družbe Patria zaradi morebitne tožbe Patrie zoper komisijo, ker je Cvikl Ivanu Prebilu, članu uprave Skupine Viator & Vektor, ki je lastnica konkurenčnega podjetja Sistemska tehnika, pri pripravi izvedenskega mnenja omogočil vpogled v dokumentacijo, povezano z nakupom oklepnikov 8x8, skupaj s cenami, pogodbami in z vsemi tehničnimi rešitvami. Prebil se je pri tem seznanil z vsemi tehničnimi rešitvami Patrie, zato bi lahko šlo v navedenem primeru tudi za industrijsko špijonažo. Predstavniki Patrie so prepričani, da gre za krajo intelektualne lastnine. **D**

Obrambni minister Karl Erjavec o podkupovanju: »Kar se tiče ministrstva za obrambo, lahko odgovorno trdim, da nihče, ki je sodeloval s polnimi pooblastili, ni prejel nobene podkupnine.«

Podpredsednik komisije Robert Hrovat (SDS) je Dolinarja vprašal, ali meni, da so pri izboru najboljšega ponudnika kakor koli kršili zakonodajo in ali so postopek vodili v skladu s prakso podobnih naročil. Kot je dejal Dolinar, se je ponudnik, ki na razpisu ni bil izbran, obrnil na revizijsko komisijo in sodišče, vendar mu nikjer ni uspelo dokazati, da bi bilo kar koli narobe. »To je tudi najboljši odgovor na vaše vprašanje,« je dejal Dolinar in dodal, da je bil postopek »med boljšimi poznanimi«, saj

zaprtem se je Bavčar članom komisije predstavil svojo vlogo, ki jo je imel pri javnem razpisu za nakup oklepnikov 8x8. Kot je dejal, je v letih 2005 in 2006 na ministrstvu za obrambo vodil pogajalsko skupino, katere naloga je bila pripraviti končno verzijo pogodbe med ministrstvom in na razpisu izbranim ponudnikom za dobavo oklepnikov 8x8 Rotisom oziroma Patrio.

Kot je pojasnil, je skupina pri pogajanjih in pripravi samega osnutka pogodbe posebno pozornost namenila ceni, dobavnim ro-

Dragan Bavčar, generalštab SV

SKZ ni bila le stanovsko združenje

Gašper Blažič, foto: Andreja Velušček

Ivan (Janez) Oman se je rodil leta 1929 v Zmincu pri Škofji Loki, kjer živi še danes. Po končani osnovni šoli je začel kmetovati na domači kmetiji, leta 1960 pa je postal tudi gospodar kmetije.

To je po tridesetih letih vodenja (ob vstopu v aktivno politiko) izročil najstarejšemu sinu, sam pa še vedno aktivno kmetuje. Po letu 1968, ko je oblast omogočila tudi zasebno kmetovanje, je postal občinski odbornik, vendar je ob uvedbi delegatskega sistema leta 1974 odstopil. Do svojega vstopa v politiko na državni ravni je bil predsednik Kmetijske zadruge Škofja Loka in predsednik krajevne skupnosti Zminec. Leta 1988 je s somišljeniki ustanovil Slovensko kmečko zvezo (SKZ). Ta je iz stanovske organizaci-

je kmetov prerasla v politično stranko, se vključila v koalicijo Demos in na prvih demokratičnih volitvah postala vladna stranka, medtem ko je bil Oman izvoljen za člana predsedstva. Aktivno je podpiral prizadevanja Slovenije za osamosvojitve in tudi nastanek slovenske vojske. Na strankarskem področju si je

zelo prizadeval za združitev SKZ - Ljudske stranke s Slovenskimi krščanskimi demokrati (SKD), vendar do tega ni prišlo, zato je SKZ zapustil in se pridružil SKD. Od leta 1992 do leta 1996 je bil poslanec SKD, nato pa se je umaknil iz aktivne politike. Že v osemdesetih letih je omenjal nujnost slovenske kmetijsko-

gozdarske zbornice in si dolgo prizadeval za njeno ustanovitev. Za svoje delo je prejel več priznanj, med drugim zlati častni znak svobode, ki ga podeljuje predsednik republike.

Nedavno je minilo dvajset let od ustanovitve Slovenske kmečke zveze (SKZ). Slednja naj bi veljala ►

Vztrajal sem pri tem, da hočemo zmagati, ker hočemo nekaj narediti. Če si na oblasti, lahko kaj narediš, če ostaneš v opoziciji, lahko samo kritiziraš.

► **za prvo povojno demokratično politično stranko, čeprav so bile v času njenega nastanka stranke še prepovedane. Kaj je bil glavni povod za nastanek SKZ?**

V socialističnem sistemu je kmečki stan spadal med »notranje sovražnike«, ker se ni nikoli uklonil zahtevam partijske oblasti. V obdobju t. i. socializma se je kmet vseskozi čutil zapostavljenega, čeprav je zaradi korektnosti treba priznati, da je oblast od časa do časa popustila, ko je začelo vsega zmanjkovati. Tako se je našlo kakšno krajše obdobje, ko je bilo kmetom lažje. Brž ko je nastalo nekaj »odjuge« pri zatiranju kmetov, smo začutili, da bi se lahko kaj premaknilo.

Na slovesnosti ob obletnici SKZ ste omenjali »kmečki punt za staro pravdo, za svobodo, demokracijo«.

Res je. To je dejansko bila neka oblika kmečkega punta. Vsem, tudi tedanji oblasti je bilo jasno, da ne gre za povsem kmečke sindikalistične zahteve, pač pa za politično gibanje. Vsi smo namreč vedeli, da kmečkega vprašanja ne bomo rešili brez politične demokracije in spremembe sistema.

Ime je dajalo vtis, da gre predvsem za stanovsko združenje in ne za politično stranko. Dodaten naziv »ljudska stranka« ste dobili šele dve leti kasneje. Ste bili dejansko že od vsega začetka politična stranka?

Ko smo pripravljali registracijo SKZ kot društva, smo zapisali v statut, da smo stanovsko-politična organizacija. Toda če smo se hoteli legalno registrirati, smo morali črtati »politično«, saj so bile politične organizacije prepovedane. A smo vsi vedeli, da gre za politično gibanje. Tedanji predsednik SZDL Viktor Žakelj nas je nagovarjal, naj počakamo, dokler ne bo sprejet zakon o političnem združevanju, torej so nas obravnavali kot politično gibanje. Ime Ljudska stranka smo dodali kasneje, ko smo bili že registrirani kot stranka po zakonu o političnem združevanju, in sicer na občnem zboru na Vrhniki. To je bilo konec leta 1990, ko smo bili že parlamentarna stranka.

Omenili ste SZDL. Kakšno je bilo vaše razmerje do nje? Omenjena družbenopolitična organizacija se je kasneje prav tako preoblikovala v stranko, in sicer v Socialistično stranko Slovenije. V SZDL vašemu zavzemanju za večstrankarski sistem niso bili naklonjeni ...

Mi smo se nekdaj smejali Smoletovemu stališču, češ da je za politični pluralizem, vendar za nestranskarstva. Filozof dr. Ivan Urbančič se je enkrat pošalil, da je nestranskarstvo pluralizem kot leseno železo, ki se ne da »švasat«. SZDL je bila tedaj pač legalna in

Na nedavni proslavi sem se pogovarjal z nekaterimi kmeti in ti so mi rekli: Ali bo treba začeti znova, tako kot leta 1988?

stitucija, in če smo hoteli delovati, smo morali v statut zapisati, da delujemo v okviru SZDL, vendar avtonomno. Formalno smo bili torej v okviru SZDL, vendar smo delovali po svoje. Bilo je pa toliko koristno, da so nas povabili na kakšno svojo sejo in smo tudi tam nastopali ter razburjali oblast.

Kako ste videli vlogo kmečkega sloja v gibanju za demokratizacijo in osamosvojitve? V tem okviru so delovali še delavci (litostrojska stavka), liberalno usmerjeni intelektualci (Nova revija), krščanski intelektualci

(Revija 2000), ekološka gibanja in mlada levica (ZSMS)?

Tisti čas je bilo nekaj več svobode v tisku in so nekateri že marsikaj objavljali, na primer v Delu. Ali če omenim Novo revijo št. 57, zaradi katere je nastal velik hrup. Rupla sicer niso zaprli, so ga pa odstavili. Dokler se kmetje nismo organizirali, je bilo vse bolj na nivoju pisanja in razmišljanja. Za odločne korake pa je potrebna dobra organizacija in delovanje, razburjanje javnosti in oblasti pač ne zadostuje. Tudi potem ko smo ustanovili SKZ, so nekateri čakali, da bodo zaprli mene, Zagožna in morda tudi Bučarja, ki je z nami sodeloval, vendar se ni zgodilo nič. Verjetno je oblast tedaj že delala po sintagmi »sestop z oblasti«. Zato je bilo tedaj tudi več korajže. Rupel in njegovi somišljeniki so ustanovili Slovensko demokratično zvezo, France Tomšič Socialdemokratsko zvezo Slovenije itd.

Poseben pojav pa je bila ZSMS. To je bila pač mlada liberalna frakcija komunistov, ki je želela naslediti svoje predhodnike. Kljub vsemu jim je tedanji sistem kar ustrezal, kolikor sem sodil po njihovih govorih. Kasneje, po volitvah, ko je Demos zmagal in je bilo treba sestaviti vlado, se je Peterle pogovarjal tudi z ZSMS, ali bi se priključili

Demosu, vendar so jasno rekli ne. Kasneje pa je glede na njihovo obnašanje postalo jasno, kam spadajo.

Kako komentirate dejstvo, da je bila SKZ ustanovljena prav v času, ko se je začela afera JBTZ? Na javnih zborovanjih ste podprli četverico in se zavzeli za spoštovanje človekovih pravic.

Ko je bilo veliko zborovanje na sedanjem Kongresnem trgu, sem nastopil kot govornik. Prav tedaj so Janšo in druge obsojence odpeljali na prestajanje kazni. Bili so zanimivi časi. Bavčar je usta-

novil Odbor za varstvo človekovih pravic in vanj so se med prvimi vpisali člani SKZ. Zadeva se je razvijala. Komunisti so ga zelo polomili, ko so Janšo zaprli. Zelo so se ustrašili, ko je šlo ljudstvo na cesto in je oblast uvidela, da se lahko zgodi scenarij, kakršnega smo videli v nekaterih vzhodnoevropskih državah.

Sami ste bili pobudnik vključitve SKZ v Demos. So vas pri tem kakor koli ovirali?

O ja, seveda so bili hudi pomisleki. Nikoli mi ni bilo preveč jasno, zakaj jih je bilo toliko. Povalbil sem gospode iz drugih strank, da smo se dogovorili o skupnem nastopu in iz tega je nastalo ime Demos (Demokratična opozicija Slovenije). Bilo pa je kar nekaj težav znotraj SKZ, ker sem vedel, da je Demos edina realna opcija za uspeh in zmago na volitvah, kar bi končalo komunistično ero. Vedel pa sem tudi to, da tistih, ki so imeli pomisleke, ne smemo izgubiti, ker so bili sicer zelo privrženi stvari. Ščasoma se je to tudi uredilo.

Med vašimi sodelavci je bil tudi Ivan Pučnik, brat dr. Jožeta Pučnika, disidenta in kasneje predsednika sveta Demosa ter očeta slovenske državnosti. Slednji je že v šestdesetih letih napisal članek O dilemah našega kmetijstva, zaradi katerega ga je komunistična oblast zaprla.

Zanimivo je, da je kakšnih deset let po tistem, ko so Pučnika zaprli, partija sama začela podobno razmišljati kot Pučnik, pa ga kljub temu ni rehabilitirala. Njegov brat Ivan pa je bil v skupini tistih 25 poslancev, ki so jih prisilili, da so se umaknili s političnih funkcij v tedanji skupščini. Potem je v SKZ zelo uspešno deloval.

Dejali ste tudi: »Na volitve gremo zato, da zmagamo.« Je tej izjavi botrovalo omahovanje nekaterih?

Tisti moj nastop je bil odziv na jamranje in medlo zadržanje nekaterih v Demosu, ker so se bali, da bi zmagali, saj bi potem imeli težave. Vendar sem vztrajal pri tem, da hočemo zmagati, ker hočemo nekaj narediti. Če si na oblasti, lahko kaj narediš, če ostaneš v opoziciji, lahko samo kritiziraš.

Podprli ste tudi nastanek slovenske vojske vključno z njeno oborožitvijo, čemur pa so nasprotovali poslanci strank tranzicijske levice. Kot član predsedstva edini niste podpisali deklaracije za mir.

Že pred ustanovitvijo SKZ, ko smo imeli šele iniciativni odbor, sem dal intervju za Teleks. Rekel sem, da je vojska garant nacionalne suverenosti, torej mora Slovenija imeti lastno vojsko ne glede na status v Jugoslaviji. Poudarjal sem namreč, da je Jugoslavija za Slovence sprejemljiva samo kot demokratična konfederacija. Na postroju Teritorialne obrambe v Šmarjeti, ko sem bil na manevru Premik 91 – šlo je za premik s Primorskega v bližino meje s Hrvaško –, pa sem sodeloval, ker nihče drug iz predsedstva ni želel sodelovati. Govoril sem fantom in jih pozdravil kot vojake slovenske vojske. Številni častniki se še vedno spominjajo tega dogodka.

Zavzemali ste se za združitev SKZ oz. SLS in SKD, do združitve pa je prišlo šele leta 2000. Sami ste iz stranke, katere prvi predsednik ste bili, izstopili že kmalu po osamosvojitvi. Nato ste bili en mandat poslanec SKD, stranke, ki je leta 1992 postala članica vladne koalicije skupaj s strankami tranzicijske levice, nato pa doživela boleč poraz. Kako ste doživljali to politično povezovanje?

Veste, to je posebna zgodba. Moj projekt je bil ustanovitev Slovenske ljudske stranke s krščanskodemokratsko usmeritvijo, kakršna je bila SLS pred vojno. Ker mi znotraj SKZ ni uspelo, sem odšel k SKD. Po tistem sem bil štiri leta poslanec SKD, ki pa se je pridružila koaliciji z LDS in komunisti oz. združeno listo. Koalicija z levico po moje za normalne razmere ne bi bila nič posebnega, saj so take koalicije nekaj čisto sprejemljivega v Evropi. LDS bi sicer lahko vladata tudi brez SKD, vendar pa to za volivce ni bilo sprejemljivo, saj so to razumeli kot izdajo tradicije Demosa. Nenormalno je bilo to, da so se tisti, ki so bili v SKD odgovorni za sodelovanje v vladi, obnašali preveč hlapčevsko. Dostikrat sem bil zaradi tega kritičen in sem Lojzetu Peterletu rekel, da se brez naše privolitve ne

sme nič zgoditi. V demokratičnih državah je nekaj normalnega, da se odloča soglasno. Vpraša se samo, ali je kdo proti. Če je proti en sam, odločitve ni. Pri nas na žalost to ni uveljavljeno.

Je združitev SLS in SKD izpolnila vaša pričakovanja? Kako gledate na sedanjo SLS? Menite, da se dovolj zaveda svojih korenin?

Na proslavi ob 20. obletnici ustanovitve SKZ sem dejal, da se je treba vprašati, ali SLS še pomeni Slovensko ljudsko stranko ali kaj drugega. Na odgovor bo treba čakati, in sicer po svetopisemskem izreku: »Po njih delih jih boste spoznali.«

Znani ste še po eni izjavi, in sicer »Ni važno, če je nepisemen, važno je, da je naš.« Nekateri si to razlagajo kot izhodišče za strankarsko lojalnost kadrov. Kaj ste imeli v mislih?

Nedavno sem rekel, da kdor ne razume govora v prispodobah, lahko govori kar koli. Je pa popolnoma jasno, da imaš za izvajanje stvari, ki so pomembne, ljudi, ki jim lahko zaupaš. Naj povem svojo izkušnjo iz vojske leta 1950, ko je bil še trd režim. Vabili so me v komunistično partijo, pa sem odklonil, za kar je bilo potrebna kar precej poguma. Prepričevali so me, češ, tam je vojaško podjetje, kjer so ljudje komaj pismeni, vendar so v partiji, zato so dobili dobro službo. Sem rekel hvala lepa za tak način. Partija je pač tako delovala in zato je neetično, da njeni nekdanji člani očitajo drugim, da tako delajo.

Nedavno ste dejali, da politiko puščate bolj ob strani. Pa vendar, v ospredju je ves čas tudi problem nakopičenega tranzicijskega kapitala, ki bi lahko postal gospodar nad politiko. Vas to skrbi?

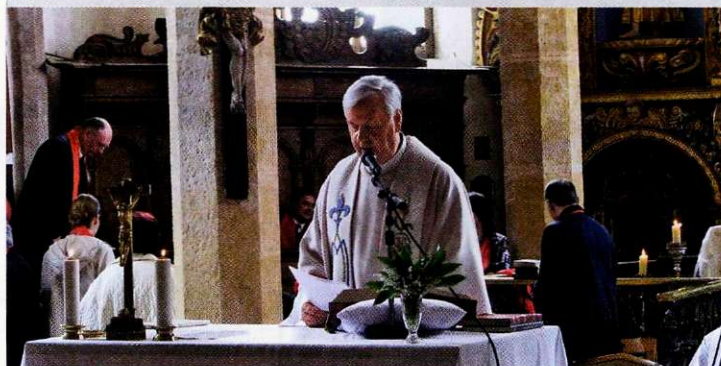
Na nedavni proslavi sem se pogovarjal z nekaterimi kmeti in ti so mi rekli: Ali bo treba začeti znova, tako kot leta 1988?

Omenjali ste hibe slovenske demokracije ...

To je pa tako, kot je rekel Churchill: Demokracija je slab sistem, vendar boljšega doslej še niso našli. **D**

Spravna slovesnost

V nedeljo, 18. maja, je bila v Crngrobu pri Škofi Loki maša in spravna slovesnost v spomin na žrtve povojnih pobojev.

Spravna maša v spomin na žrtve povojnih pobojev

Romarski shod se je začel z mašo, ki jo je daroval župnik v Stari Loki Alojz Snoj, pri njej pa je prepeval pevski zbor sv. Josipa iz Zagreba. Maše so se med drugim udeležili vodja službe za urejanje vojnih grobišč na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve Marko Štrovs, škofjeloški župan Igor Draksler in predstavniki hrvaškega veleposlaništva v Ljubljani ter društva Nova slovenska zaveza. Maše se je udeležilo tudi 16 romarjev, ki so se že tretjič podali na križev pot 14 vojnih grobišč na Slovenskem. Po maši je bila molitev na enem izmed grobišč. Predstavniki slovenskih in hrvaških društev za zaznamovanje grobišč so v okviru spominske slovesnosti izrazili zadovoljstvo ob nedavnem podpisu sporazuma med Slovenijo in Hrvaško o urejanju vojnih grobišč, podelili pa so tudi priznanje predsedniku hrvaškega odbora za raziskovanje in obeleževanje žrtev povojnih pobojev na Slovenskem Želimirju Kužatku.

V Crngrobu naj bi bilo zakopanih več kot 500 žrtev povojnih pobojev, tako vojnih ujetnikov kot civilistov, med njimi tudi ženske in otroci. Pobiti so večinoma hrvaške narodnosti. V največjem grobišču v Crngrobu naj bi bilo zakopanih kar 400 žrtev povojnih komunističnih pokolov, medtem ko naj bi

bilo v drugih grobiščih zakopanih 20 do 30 ljudi. Za zdaj se je z urejanjem grobišča v Crngrobu ukvarjala predvsem škofjeloška občina (komisija za evidenčiranje in urejanje povojnih grobišč, ki jo vodi Jože Peter Kranjc), z ratifikacijo pred dnevi podpisanega slovensko-hrvaškega sporazuma o urejanju grobišč pa naj bi odgovornost za ureditev tega grobišča prevzela slovenska vlada. Kot je znano, bodo žrtve v Crngrobu izkopali, njihove posmrtno ostanke pa naj bi prenesli v mariborsko kostnico.

Kot je po končani slovesnosti v izjavi za medije dejal Marko Štrovs, je pri grobiščih treba upoštevati dva nivoja. Prvi obsega ugotavljanje števila žrtev, lokacije pobojev in dokazovanje pričevanj, drugi pa formalnopravne zadeve. Izpostavil je predvsem pomembnost nedavno podpisanega sporazuma o urejanju grobišč. »Ne glede na sporazum pa moramo narediti vse, da se grobišča zavarujejo; za to imamo pravno podlago v veljavnem zakonu o vojnih grobiščih, ki daje pristojnost ministrstvu, da z odločbo zavaruje vsako dokazano lokacijo vojnega grobišča,« je dejal Štrovs. Napovedal je tudi, da bo ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve zavarovalo grobišče v Crngrobu, kjer že poteka sondiranje, kmalu pa naj bi sledil izkop. G. B.

Med zaznavami in dejstvi

Dr. Frane Adam, foto: Gregor Pohleven

Družbena (ne)enakost v Sloveniji: velika ali majhna? Vprašanja družbene neenakosti, razlik med ljudmi in pravičnosti so že dolgo predmet filozofskih in političnih debat. To pomeni, da gre za pomembna družbena vprašanja, ki so še vedno aktualna, povrh vsega zadevajo tudi eksistenco posameznika. To so torej zelo občutljive teme, o katerih se pri nas precej govori in piše.

Ne moremo pa biti zadovoljni z ravno te diskusije, saj je vse prevečkrat improvizirana, in kot se pri nas spodobi, spolitizirana. Glede na pretežno samoklicano ali dejansko levičarsko naravnost družboslovja bi pričakovali več temeljitosti in empirične podlage, lahko pa smo samo razočarani. Morda sem kaj prezrl, toda v zadnjih petnajstih letih nisem zasledil, da bi resno pristopili k tem vprašanjem z vidika raziskovalnih izsledkov in primerjalnih študij. Res pa je, da občasno naletimo na zanimive poskuse tematizacije socialne (ne)enakosti in ideje družbene pravičnosti. Za večino teh poskusov pa je značilno, da ugotavljajo, da pri nas obstaja izrazita nekonsistentnost med razpoložljivimi (statističnimi) podatki na eni in zaznavami javnosti na drugi strani. Podatki in dejstva ne govorijo v prid zaznavam in stališčem večine ljudi, ki predpostavljajo radikalno spremembo socialne in slojevske strukture slovenske družbe v obdobju tranzicije, zlasti pa v zadnjih letih.

Ideal pravične neenakosti V okviru družbene in politične doktrine Evropske unije obstaja soglasje o tem, da družbeni odnosi in sfere ne morejo biti vsi predmet tekmovanja in tržnih zakonitosti (marketizacije). Po drugi strani pa velja, da je treba posameznikom ali družbenim skupinam, ki največ prispevajo k družbenemu razvoju, zagotoviti, da so za to nagradjeni. Po eni strani gre za ohranjanje družbene kohezivnosti in solidarnosti, po drugi pa za meritokratsko družbo, ki podpira nadarjenost, delovno in poklicno uspešnost, inovativnost. Na kratko bi lahko rekli, da prevladuje ideja (ali ideal) *pravične neenakosti*, ki jo večina javnosti, če že ne sprejema, pa vsaj tolerira. Izogibati pa se je treba situaciji nepravične neenakosti, kjer večina ljudi neenosti v nagradah (plačah in premoženju) in družbenih položajih ne sprejema ali jih smatra za neligitimne.

Teorija in realnost V teoriji to razlikovanje deluje, v konkretnih družbenih razmerah pa

ga je težko uveljaviti. Če spremljamo politične in medijske odzive – pa tudi filozofske debate in družboslovne analize – v daljšem obdobju, vidimo, da je enkrat poudarek na solidarnosti, zmanjšanju neenakosti, drugič pa na večji tekmovalnosti in uspešnosti ne glede na posledice. Politične stranke, levosredinske ali desnosredinske, se praviloma obnašajo nekonsistentno, ponavadi v svojih programih obljublajo solidarnost ali meritokratski princip, toda v praksi so dokaj pragmatične. Recimo, tudi socialdemokratske stranke (laburisti v Angliji ali nemški socialdemokrati v obdobju Schröderja) v nekaterih situacijah dajejo prednost tekmovalnosti oziroma meritokratskemu načelu, čeprav za ceno povečanih socialnih razlik (ki se ujemajo z zmanjševanjem vloge socialne države). Ali pa drug primer: proti »tajkunom« ne nastopa le sedanja slovenska strankarska koalicija, temveč tudi nemška kanclerka, ki je nemškimi menedžerjem očitala prevelik pohlep po čimvišjih plačah. Vsekakor pa omenjena dilema presega ideološke in politične omejitve.

Podatki o plačnih razmerjih, stopnji revščine kažejo, da pri nas o dramatičnih premikih v socialni neenakosti in slojevski strukturi ne moremo govoriti.

Podatki in javno mnenje Pred nekaj tedni je Mladina objavila intervju z ekonomistom, ki se ukvarja tudi s socialnimi implikacijami ekonomskih reform, v Dnevniku pa je bil priobčen pogovor s sedanjim direktorjem Urada za makroekonomske analize in razvoj. Oba sta trdila ali potrdila, da obstoječi podatki o plačnih razmerjih pa tudi podatki o tveganju revščine ter razni indeksi, izračunani na tej podlagi, v bistvu kažejo, da pri nas o kakšnih zelo dramatičnih premikih v socialni neenakosti in slojevski strukturi ne moremo govoriti. Oba se sicer zavedata, da javno mnenje to ocenjuje povsem drugače, a na to nista imela pripravljenih odgovorov. To je kar razumljivo z vidika delitve dela med disciplinami; raziskovalec z ekonomske fakultete je omenil, da bi morali o vzrokih za to diskrepanco vprašati nekoga od sociologov. Prav gotovo pa tudi ti ne bi mogli »izstreliti« kakšnih natančnih in

O avtorju

Frane Adam je redni profesor na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani ter raziskovalec na Inštitutu za razvojne in strateške analize (IRSA). Študijsko in raziskovalno se je izpopolnjeval v Nemčiji in Veliki Britaniji, nazadnje je bil lani tri mesece angažiran v Znanstvenem centru v Berlinu (WZB). Vključen je v dva mednarodna projekta. Ukvarja se s problematiko elit, civilne družbe in socialnega kapitala. Iz teh in drugih tematik je objavil okoli 200 prispevkov v domačih in tujih publikacijah. Je član uredništva Nove revije.

prepričljivih odgovorov. Tudi sam jih nimam, v diskusiji lahko le ponudim nekaj hipotez. Tu bi izpostavil dve: prvič, podatki so nepopolni oziroma ne dajejo prave slike o širini in intenziteti razslojevanja pri nas, kot drugo pa lahko domnevamo, da javno mnenje meni, da so obstoječe razlike nepravilne (neupravičene).

Menedžerski in drugi »dodatki« Za presojo socialnih razlik in oblik razslojevanja ne zadostujejo podatki o razmerjih med plačami (vključujoč pokojnine in socialne transferje). Ta razmerja se tudi po mojem mnenju v zadnjih dvajsetih letih niso bistveno spremenila. So pa nekatere izjeme; v glavnem gre za menedžerske plače, ki se povečujejo. Vendar se še bolj povečujejo razni manj vidni »dodatki« v smislu beneficij, ki jih firme dajejo menedžerjem. Kljub temu pa tudi te plače (skupaj z beneficijami) ne presegajo evropskega povprečja (prej so pod njim). Toda če (nekateri) menedžerji lahko odkupijo celo podjetje – čeprav za to najamejo posojila, za katera jamčijo z delnicami podjetja, ki jih bodo odkupili s temi posojili –, potem to v očeh javnosti vendarle pomeni, da ta skupina razpolaga z veliko močjo, tako ekonomsko kot politično. V teh primerih lahko govorimo o potencialnem ali latentnem bogatstvu. Potem so tu še nekatere druge kategorije, ki so obogatele v zadnjih petnajstih letih, nekateri denacionalizacijski upravičenci, novi podjetniki in poslovneži. Mnogi od njih z lastnim delom in s podjetniškimi idejami, nekateri pa tudi na špekulativni način.

Kar zadeva plače oziroma redne dohodke, pa je treba upoštevati še druge vidike. Precej se zasluži na »črno«, nekateri opravljajo več »služb«. Ker se Slovenci precej tožarimo, so honorarji odvetnikov in pravnih izvedencev enormno visoki. Veliko se trguje z nepremičninami. Na ta fenomen je večkrat opozoril sodelavec Financ Stanislav Kovač. Znano je namreč, da smo Slovenci v lastništvu nepremičnin (menda) na prvem mestu v Evropi. To pomeni, da nepremičnin nimajo v lasti le bogatejši prebivalci, temveč tudi tisti s povprečno plačo (ali celo tisti, ki spadajo med revnejše). Vse to nekako zaplete splošno sliko o socialnih razlikah in razslojevanju. Potem so tu še dohodki iz dividend oziroma kapitalističnih dobičkov, ki jih omenjene analize upoštevajo oziroma vključujejo le delno oziroma nepopolno.

Primerjava Slovenije z drugimi Podatki, ki jih uporabljajo za prikaz socialnega položaja prebivalcev Slovenije in tudi v EU, so torej nepopolni, nanašajo se prete-

žno na redne mesečne dohodke, manj pa upoštevajo bolj skrite vire, ki lahko bistveno vplivajo na družbenoekonomski položaj posameznika. V okviru Evrostatata recimo za analize družbene neenakosti uporabljajo razmerje med plačami in tveganjem revščine. Slovenija se tu kaže kot država z najmanjšimi razlikami, takoj za njo sta Švedska in Češka.

Če primerjamo Slovenijo in Estonijo, dobimo vtis, da gre za dva ekstremna primera, saj prva izkazuje manjše socialne razlike, ima razvejen javni sektor in velik vpliv sindikatov na plačno politiko. Za Estonijo velja, da je zelo liberalna, družbena neenakost je bistveno večja kot v Sloveniji, njihov javni sektor je majhen, stopnja tujega kapitala v državi pa velika, sindikatov praktično ni oziroma nimajo omembe vrednega vpliva. Kljub temu pa prebivalci izražajo (če se sklicujemo na anketo Evrobarometra) velik optimizem glede nadaljnega razvoja in povečanja blaginje. Ali gre v tem primeru za pravično neenakost oziroma za to, da prebivalci te države niso (pretirano) občutljivi za socialne razlike in jih imajo celo za upravičene? Moram reči, da na to vprašanje ne znam odgovoriti, prav gotovo pa lahko rečem, da je mentaliteta in vrednostna usmeritev drugačna, kot jo ima slovenska populacija. Vendar to nikakor ne pomeni, da bi morali posnemati estonski liberalni model. Vsaka država ima svojo tradicijo, politično in pravno kulturo, kar vse vpliva na zaznavanje in interpretacijo socialnih razlik.

Nedelovanje pravne države Eden zelo pomembnih momentov, ki pri nas ustvarjajo občutek velikih socialnih razlik, je nedelovanje pravne države. Če niti zelo sporni primeri bogatenja in privatizacije ne pridejo do sodne obravnave, ljudje dobijo občutek, da obstajajo nedotakljivi, da zakoni ne veljajo za vse. K temu

Če niti zelo sporni primeri bogatenja in privatizacije ne pridejo do sodne obravnave, ljudje dobijo občutek, da obstajajo nedotakljivi ...

občutku včasih pripomorejo tudi (»rumeni«) mediji, ki večkrat poenostavljeno in tendenciozno poročajo o določenih primerih bogatenja. V tem okviru ne gre le za počasnost in neučinkovitost sodišč, temveč tudi za šibko delovanje drugih regulatorjev in nadzornih institucij, zlasti se je to zaostrilo v primerih menedžerskih odkupov. Dokler te stvari ne bodo urejene, ne bo mogoče zagovarjati pravične neenakosti oziroma koncepta meritokratske družbe. **D**

Zakonca Boško Šrot in Anica Šrot Avžner sta še pred 15 leti živela v stanovanjskem bloku.

Bodo Šroti najbogatejši v državi?

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven

Premoženje Boška Šrota ocenjujejo na 1,6 milijarde evrov, premoženje družine Šrot pa je še precej večje. Začetki zamisli o tem, da bodo Šroti postali najbogatejši v državi, nedvomno sodijo v leta po osamosvojitvi.

Pretekli teden so si dogodki okrog Pivovarne Laško in Boška Šrota, predsednika uprave, hitro sledili. Na eni strani sta Šrotu poskušala stopiti v bran borzna posrednica Vesna Rosenfeld, ki je na številčno zelo dobro obiskani tiskovni konferenci pojasnjevala svoje stališče do Šrotovega prevzema Kolonele, na drugi pa se je v dogajanje vključil Boškov brat Bojan Šrot, župan mestne občine Celje in predsednik SLS. Dejal je, da je treba dobre menedžerje nagraditi, kar pomeni, da bi morali dejanja njegovega brata imeti za odlična in mu zanje celo pripeti 'medaljo' ali podeliti vsaj naslov

menedžerja leta. Dogajalo pa se je tudi v nadzornih institucijah, to je na Agenciji za trg vrednostnih papirjev (ATVP), Uradu za varstvo konkurence, tožilstvu in policiji, ki v preteklem tednu zaradi Šrotovega prevzema družbe Kolonel in posledično Pivovarne Laško niso stali križem rok. Ob vsem tem ali vsemu temu navkljub je Boško Šrot prek družbe Atka-Prima nadaljeval konsolidacijo lastništva v verigi svojih družb. Kot v posmeh vsemu je družba Infond Holding, ki je že 26,88-odstotna lastnica pivovarne, še naprej kupovala delnice Pivovarne Laško. Družba Center Naložbe, ki je največja lastnica

finančne družbe Infond Holding, je namreč od njenega začasnega skrbnika, družbe Pom-Investa, prejšnji teden odkupila 1,008.872 delnic Infond Holdinga, kar je 5,99 odstotka vseh delnic. S tem je Center Naložbe povečal lastniški delež v Infond Holdingu na 68,44 odstotka. Družba Center Naložbe je v večinski, 78-odstotni lasti družbe Kolonel, katere lastnika sta prvi mož Pivovarne Laško Boško Šrot in njegova žena, Infond Holding pa je največji posamični lastnik Pivovarne Laško.

Poskus pomoči Posle pri prevzemanju podjetij je za Boška

Šrota očitno opravljala borzna posrednica Vesna Rosenfeld. Slednja je pretekli teden po pooblastilu družbe Kolonel v Mariboru pojasnjevala nekatere dogodke v zvezi s finančnimi transakcijami oziroma prevzemnimi aktivnostmi. Kot je dejala, naj bi mediji navajali večinoma netočne podatke v zvezi z opravljenimi posli, kar seveda ne drži povsem, saj smo mediji (večinoma vsi enako) povzemali le podatke, ki smo jih lahko zasledili v uradnih bazah podatkov, predvsem v Poslovnem registru Ajpesa, pridobili pa smo tudi nekatere listine in jih (vsaj v Demokraciji) pretekli teden

tudi objavili. Rosenfeldova, ki jo je družba Kolonel pooblastila za izpeljavo prevzema Centra Naložb, je z odmevno tiskovno konferenco, na kateri ni manjkalo netočnosti pri navajanju podatkov, poskušala odvrniti pozornost javnosti in s tem tudi nadzornih ustanov od resničnih dogodkov. Vendar o tem pozneje. Rosenfeldova je dejala, da je Kolonel konec julija 2006 pridobil 50 odstotkov družbe Center Naložbe, za kar je odštel milijardo tolarjev. Ta sredstva naj bi bil Kolonel po njenih besedah pridobil pri zasebnih investitorjih. To pa pomeni, naj bi za Kolonela, ki je imel le poštni nabiralnik in nekdanj pičla 2 milijona tolarjev (dobrih 8 tisoč evrov), kar je bila spodnja zakonska meja za ustanovitev gospodarske družbe, stali nekakšni poslovni angeli. Med njimi naj bi bila tudi Rosenfeldova, saj pravi, da ima dovolj denarja. Ti poslovni angeli naj ne bi bili povezani s Pivovarno Laško, Centrom Naložbe, z Infond Holdingom in družbami okoli Pivovarne Laško, vendar jih ni želela imenovati, saj za to menda ni imela potrebnih pooblastil. Dodajmo, da tovrstni angeli v poslovnem svetu dejansko obstajajo, vendar pa dajejo denar na podlagi natančno preverjenih poslovnih programov, česar pa v primeru Kolonela ni bilo. Po naših informacijah v tem primeru tudi poslovnih angelov ni bilo. Rosenfeldova je dodala, da je bila takoj po pridobitvi 50-odstotnega deleža Kolonela v družbi Center Naložbe objavljena namera za prevzem Centra Naložb, ki so jo v Kolonelu financirali s posojilom ene od poslovnih bank. Ta je na podlagi nezastavljenih delnic prevzemniku odobrila posojilo, ki naj bi bilo takšne narave, da je bilo treba ob odobritvi posojila 30 odstotkov kot depozit vrniti banki.

S prevzemom, ki naj bi bil opravljen po tržni ceni, ki je bila

Družba Atka-Prima je v začetku delovala v Laškem, danes je registrirana v Celju.

Atka, d. o. o., Gosposka ulica 13, Celje

izračunana po vnaprej predstavljeni metodologiji, v njem pa so lahko sodelovali vsi lastniki delnic, je Kolonel pridobil dodatnih 900.000 delnic. Tudi to ne drži, saj v zvezi s tem ni bila objavljena javna ponudba. Zanimivo pa je nadaljevanje zgodbe. Rosenfeldova je dejala, da je družba Kolonel po polletnem obdobju odšla na drugo poslovno banko. Ta je bila posojilo pripravljena odobriti samo na podlagi zastave vseh pridobljenih delnic po tržnem tečaju. Z novim posojilom je Kolonel poplačal posojilo prve poslovne banke in ta mu je vrnila depozit, z njim pa naj bi Kolonel večinoma že poplačal zasebne investitorje. Rosenfeldova v tem ne vidi nič spornega in nezakonitega, saj je Kolonel dolgove bolj ali manj poplačal. Po naših informacijah je prvo posojilo Kolonelu, o katerem je govorila Rosenfeldova, odobrila Nova Ljubljanska banka, drugega, s katerim je Kolonel poplačal prvo posojilo, pa Probanka, ki jo vodi Romana Pajenk, dobra prijateljica Vesne Rosenfeld, oziroma banka, v kateri je kot borzna posrednica zaposlena Danijela Rakovič, ki je bila do aprila letos v vseh poslovnih listinah navedena kot uradna lastnica Kolonela, družbe s poštnim nabiralnikom v ljubljanski Šiški, dejanska lastnika pa sta bila

Lastnik NT & RC, podjetja za časopisno in radijsko dejavnost, je Srečko Šrot.

zakonca Šrot. Po nekaterih podatkih je pri tem delno s svojim vplivom nadzornice v Novi Ljubljanski banki sodelovala tudi Andrijana Starina Kosem, danes predsednica nadzornega sveta družbe Delo in po novem tesna Šrotova sodelavka.

Prozorni izgovori Rosenfeldova je tudi dejala, da je Kolonel, da bi zadostil zakonskim pogojem, letos znova objavil prevzem in zanj zastavil premoženje, poslovna banka pa je izdala poročilo, ki izpolnjuje vse predpisane zahteve ATPV. Na vprašanje, ali se je o poslih, ki jih je speljala za Kolonel, dogovarjala

z Danijelo Rakovič ali Boškom Šrotom, je sprva dejala, da jo je za nakup 50 odstotkov delnic Centra Naložb in financiranje projekta ter pripravo podlag za prevzem angažiralo vodstvo Kolonela. Na vztrajanje novinarjev pa je vendarle dodala, da je vodstvo družbe julija 2006 predstavljala Rakovičeva. O tem, ali je bila sama pred drugo objavo prevzema seznanjena z menjavo lastništva v Kolonelu, pa je odvrnila, da s pogodbami ni bila seznanjena, vse, kar ve, naj bi bila izvedela iz medijev. Dodala pa je, da je za drugo objavo prevzemne ponudbe ni več pooblastila Rakovičeva, ampak novo vodstvo družbe, to je Blaženka Šošarič. Rosenfeldova je dejala, da Šrot pri celotni zadevi ni imel nobene vloge, saj ni določal načina financiranja in po njeno niti ne ve, kako je vse skupaj operativno teklo. Sama je z njim kontaktirala ►

Verjetno Šrot res ni bil podrobno seznanjen, kako so potekali nakupi delnic, kot lastnik Kolonela pa je izvajalcem nedvomno dal vsa potrebna navodila.

Mestno občino Celje vodi že drugi mandat Bojan Šrot.

V tej stavbi ima Bojan Šrot svojo odvetniško pisarno.

► le v zadevah, ki ji jih je naročil in so povezane s skupino Pivovarna Laško. Verjetno Šrot res ni bil podrobno seznanjen, kako so potekali nakupi delnic in drugo, kot lastnik Kolonela pa je nedvomno dal vsa potrebna navodila in izvajalcem pojasnil, kakšen je cilj tega početja.

Vključil se je Bojan

Le dan pred tiskovno konferenco Vesne Rosenfeld se je v bran svojega brata postavil tudi Bojan Šrot, ko se je pred sejo regionalnega odbora stranke v Celju odzval na zadnje dogodke, povezane z bratom Boškom, direktorjem Pivovarne Laško. Dejal je, da so državljani Slovenije v 18 letih demokracije absolvirali učne ure iz tržne ekonomije, zdaj pa je napočil čas za pohvalo dobrih menedžerjev. Šrot je dejal, da Slovenci ne smemo nasedati političnemu populizmu, uspešne menedžerje pa moramo postaviti za zgled še komu drugemu, ne pa jih označiti za kriminalce, tajkune in podobno. »Ne znam si predstavljati, kdo bo sploh še prišel v Slovenijo investirat kapital, me pa vse skupaj čudi v primerjavi z Rusijo, ki je imela 70 let veliko tržišče socializem kot Slovenija. Danes pa se v Rusiji nihče ne sprašuje, kako so njihovi najbogatejši ljudje prišli do premoženja, kaj šele da bi jih kriminalizirali,« je poudaril prvi mož SLS. Opozoril je, da ne misli vleči vzporednic med Slovenijo in Rusijo, dejstvo pa je, da je 18 let tržne ekonomije le prineslo nekatere spremem-

be. Za Šrota je pomembnejše vprašanje, kako imeti čim več uspešnih gospodarskih družb, ki bodo izplačevale ne le plače, zagotovljene po kolektivnih pogodbah ali nadpovprečne, kot jih izplačuje Pivovarna Laško, temveč bodo ponudile delavcem tudi socialno varnost. »Ne gre zanemarjati, da je med zaposlenimi v Pivovarni Laško cel kup premožnih ljudi, ki so svoje certifikate in denar vložili v delnice pivovarne ob privatizaciji. Danes so te delnice vredne 22-krat več kot ob privatizaciji,« je pojasnil Šrot. Bojan Šrot se seveda spreneveda. Če začnemo pri koncu: delnice pivovarne so nominalno res vredne bistveno več, ne pa tudi glede na druge primerjave (spomnimo samo na

inflacijo v teh letih), za majhne delničarje pa te delnice danes nimajo posebne vrednosti. Pri tem ne moremo niti mimo dogajanja v Rusiji, kjer so podobni tajkuni že dolgo časa za zapahi. To, da Šrote moti izraz tajkun, vemo iz primera, ko je Andrijana Starina Kosem poskušala novinarje Maga prepričevati, da so tajkuni koristni za Slovenijo. Razpravljali bi lahko tudi o neznanstveno visokih plačah zaposlenih v pivovarni in o tem, da se je število zaposlenih v tej družbi v zadnjem času zmanjšalo za petino. Bojan Šrot seveda ob tem ne zardeva, čeprav bi lahko.

Nadzorniki na delu Nastopa Vesne Rosenfeld in Bojana Šrota sta torej prišla po obve-

stilu uradnih državnih institucij (Urada za varstvo konkurence in ATVP), da bodo ukrepale. Pred njunima nastopoma je tako slovenska javnost izvedela, da Bošku Šrotu zaradi nepriglasitve koncentracije v Pivovarni Laško grozi odvzem glasovalnih pravic. Zoper lastnika družbe Atka-Prima Boška Šrota in njegovo soprogo naj bi bil uveden tudi postopek zaradi zlorabe notranjih informacij in poslovne goljufije. Družba Atka-Prima namreč ni pravočasno priglasila koncentracije v lastniški verigi Pivovarne Laško; ta poteka od družbe Atka-Prima prek Kolonela, Centra Naložb in Infond Holdinga do Laškega. Varuh konkurence lahko zaradi tega vsem družbam odvzame glaso-

Boško Šrot je posredni lastnik časopisnih podjetij Delo in Večer.

Srečko Šrot je širši javnosti manj znan.

Bojan Šrot, predsednik SLS

Pomembno vlogo ima Romana Pajenk, direktorica Probanke.

valne pravice. Uradno je v rokah omenjenih družb, in članov konzorcija, ki je prevzel Laško, 56,97 odstotka Pivovarne Laško. V preteklem tednu pa je prišlo tudi do sestanka med predstavniki urada, agencije, policije in tožilstva. Po naših informacijah bo ovadba zoper Boška Šrota in verjetno tudi njegovo ženo Anico Avžner Šrot predvidoma vložena v prihodnjih dneh. Za katera dejanja ju bodo pristojni ovadili, nam ni uspelo izvedeti, prav tako tudi ne, ali bo ovadba vložena še proti komu iz te verige. Ko pa smo nekoliko pregledali kazenski zakonik, smo ugotovili, da bi bila zoper Bojana Šrota lahko vložena tudi ovadba zaradi zlorabe položaja, za kar je zagrožena kazen osmih let zapo-

ra. Če bi nadzornim institucijam Šrotu ali komu drugemu iz verige uspelo dokazati kaznivo dejanje in bi sodba postala pravno-močna, bi lahko sledil odvzem nezakonito pridobljenega premoženja. Po vsem tem se torej ne smemo čuditi, da se je v akcijo reševanja brata vključil tudi Bojan Šrot, pravnik, ki se na te stvari nedvomno dobro spozna.

Poslovanje v resnici šepa

Seveda pa ne moremo niti mimo informacij, da poslovanje Pivovarne Laško v zadnjih letih ni dobro oziroma ne tako dobro, kot poskuša v javnosti prikazati Šrot. Zmanjšanje števila zaposlenih smo že omenili. Po naših podatkih se je poslovanje bistveno poslabšalo tudi

v letu 2007. Pri tem mislimo na redno poslovanje Pivovarne Laško, ne na finančne posle in razne mahinacije. Prejšnji teden je prišlo tudi sporočilo, da je nadzorni svet Pivovarne Laško obravnaval revidirano poročilo uprave za lani in se strinjal s predlogom uprave, da bodo dividende za lani znašale en evro bruto na delnico.

Epilog Boško Šrot je v preteklih letih zgradil imperij številnih družb. Posebej pri srcu mu je ime Atka, saj v poslovnem registru Ajpesa najdemo kar tri družbe s tem imenom. Najbolj znana je Atka-Prima. Šrot in njegova žena pa sta še lastnika družbe Atka-FIN, ki se ukvarja z zavarovalniškimi posli. Obe

podjetji sta na istem naslovu, Stanetova ulica 5, Celje. Obstaja še tretja gospodarska družba, in sicer Atka, podjetje za tržne komunikacije, Gosposka ulica 14, Celje, katere lastnik je Srečko Šrot, brat Boška in Bojana. Tudi Srečko Šrot se ukvarja s podjetništvom, predvsem časopisno in radijsko dejavnostjo. Boško in Srečko naj bi bila tudi lastnika družbe Kili iz Liboj, ki je ta čas v likvidaciji, zastopnik družbe pa je Boško osebno. Dodajmo, da je med njenimi družbeniki tudi Cestno podjetje Maribor (tudi v verigi Pivovarne Laško). Poleg tega smo v starejših podatkih Ipisa zasledili nekatera podjetja, katerih ustanovitelja sta bila brata Šrot, večina od njih pa je nastala kmalu po osamosvojitvi. Hobotnica družine Šrot je torej velikanska, premoženje pa ogromno. Iz vsega prikazanega vidimo, da so bratje svojo skupno pot začrtali že pred leti. Če strokovnjaki samo premoženje Boška Šrota ocenjujejo 1,6 milijarde evrov, lahko na podlagi navedenega domnevamo, da je celotno premoženje družine Šrot še večje. Očitno so se bratje namenili postati najbogatejši v državi. Temu cilju so podredili vse svoje delovanje. Glede na tako razvejeno hobotnico je na dlani, da bi potrebovali precej ljudi, da bi jo razvozlati. Stvari torej niso tako preproste, kot jih poskuša prikazati Bojan Šrot, ki se je očitno odločil, da bo z vstopom v politiko poskušal kriti dejanja drugih. Verjetno ni naključje, da je pristal prav v SLS. **D**

Lastniška veriga Boška Šrota

- Atka Prima je 100-odstotni lastnik Kolonela, ta je 78,05-odstotni lastnik Centra Naložb, ki ima 68,44 odstotka Infond Holdinga, Infond Holding pa skupaj z družbami iz prevzemnega konzorcija (Fidino, Cestnim podjetjem Maribor in Kotom) obvladuje 56,24 odstotka Pivovarne Laško. Deleže v Laškem imata tudi Atka-Prima in Boško Šrot osebno.
- S tem ko Šrot lastniško obvladuje Pivovarno Laško, obvladuje še povezane družbe Skupine Pivovarna Laško. To pa so: Radenska, Jadranska pivovara, Vital, Skupina Union, v katero spada tudi družba Fructal.
- Pivovarna Laško je solastnica Časopisne družbe Delo, Časopisne družbe Večer, Poslovnega sistema Mercator.
- Boško Šrot je tudi lastnik ali solastnik skupaj z ženo naslednjih družb: Atka-Prima, posredništvo, storitve in Atka-Fin, zavarovalniško zastopanje.

Pivovarna Laško v Šrotovih rokah.

Dež ni ustavil obiskovalcev 2. festivala družin v Postojni.

Družina še vedno na prvem mestu

Damjan Popič, foto: Andreja Velušček, Jernej Prelac

Mednarodni dan družine, 15. maj, je letos potekal pod geslom Očetje in družine: odgovornosti in izziv. Slovenija je ta dan zaznamovala tudi s festivalom družin, ki je potekal v Postojni.

Družina kot temeljna družbena celica kaže tudi stanje v družbi, saj se vsi demografski, ekonomski in sociološki trendi, ki vladajo v nekem kulturno-političnem okolju, najbolj odražajo na ravni družine. Pojem družine se je s korenito spremembo dojemanja položaja posameznika v družbi, delitve dela in z ekonomsko-socialnimi razmerami spremenil, saj je skozi čas prišlo do drugačnega dojemanja družine kot osnovne družbene celice in hkrati tudi do sprememb povprečne družine kot take. Spremembe so nastale predvsem v starostni strukturi družin, številu otrok in drugačnem pojmovanju zunajzakonske zveze.

Demografske spremembe V Sloveniji po podatkih zadnjega popisa prebivalstva iz leta 2002

med družinami z otroki prevladujejo družine z enim otrokom (48,6 odstotka), sledijo družine z dvema otrokoma (42,5 odstotka) in družine s tremi ali več otroki (8,9 odstotka). Večina, 1,7 milijona oz. 78 odstotkov, prebivalcev Slovenije živi v družini, 150.000 ljudi pa živi v enočlanskih gospodinjstvih. Ta številka je 2,2-krat višja kot leta 1948 in je najvišji delež enočlanskih gospodinjstev pri nas po drugi svetovni vojni. Tudi zato se je v zadnjih šestdesetih letih pri nas povprečno število članov gospodinjstev znižalo za enega člana (na 2,8). V zadnjih tridesetih letih se je v Sloveniji delež družin z enim otrokom povečal za 2,5 odstotka, družin z dvema otrokoma za 2 odstotka, delež družin s tremi ali več otroki pa se je zmanjšal. V letu 2007 je

bila v Sloveniji 23.101 družina s po tremi otroki in 4.652 družin z več otroki. Najštevilčnejša slovenska družina ima 11 otrok, takih pa je v Sloveniji 22.

Vseeno pa demografski trendi zadnjih dveh let napovedujejo vnovični preobrat v slovenski nataliteti. V letu 2007 se je tako

število prebivalcev Slovenije povečalo za 15.489 oseb. Večina (88,1 odstotka) so bili moški. Njihovo število se je povečalo za 13.642 in s tem prvič preseglo milijon. Tako je v Sloveniji konec leta 2007 poleg 1.025.242 žensk živelo 1.000.624 moških.

Slovenija ostaja »svetovni fenomen«, kot pravi zakonski in družinski terapevt Christian Gostečnik, glede našega pojmovanja zunajzakonske zveze, saj je opaziti konstantno naraščanje težnje po zunajzakonski zvezi. Gostečnik je prepričan, da miselnost ljudi ni bila pripravljena na vse ekonomske spremembe, do katerih je prišlo v kratkem časovnem

Vodja portala iskreni.net
Igor Vovk

obdobju, zato je po njegovem mnenju prišlo do krize v osnovni obliki družine, sama ideja družine pa nikoli ni bila v krizi. Družinska terapevtka Gabi Čačinovič Vogrinčič pa meni, da je družina v raznovrstnih pluralnih oblikah še vedno povsem na vrhu lestvice vrednot pri nas. Razlogov, zakaj se vedno več parov odloča za zunajzakonsko življenje, je po njeno veliko. »Zunajzakonska skupnost je prav tako dobra, če obstajajo temeljne značilnosti spoštljivega in odgovornega ravnanja ter zaveza za skrb za otroka,« je prepričana družinska terapevtka.

Pojem sodobne družine Vsem družbenim spremembam navkljub pa družina ostaja temeljna družbena vrednota, skozi čas dobiva le nekoliko drugačno podobo. Njena vloga v družbi se ne glede na spremembe v družbi ne spreminja. Ministrica za delo Marjeta Cotman je v poslanici ob mednarodnem dnevu družine poudarila, da temeljna vloga in pomen družine skozi zgodovino ostajata enaka, vendar se je v času, ki ga zaznamujejo velike in nagle spremembe, močno spremenila dinamika družinskega življenja. Po njenem mnenju je usklajevanje družinskega in poklicnega življenja eden največjih izzivov sodobnih družin.

Prav usklajevanje med poklicnim in družinskim življenjem je eden najbolj žgočih globalnih problemov, saj se starostna meja, pri kateri želijo starši imeti otroke, še vedno dviguje. Kot enega pomembnejših razlogov za to slednji pogosto izpostavljajo ekonomsko varnost in nezmožnost sobivanja poklicnega in družinskega življenja. Zato so toliko bolj dobrodošli ukrepi, kot na primer spremenjeni zakon o delovnih razmerjih, ki delavcem s starševskimi obveznostmi zagotavljajo posebno varstvo pred odpovedjo delovnega razmerja. Očitno so tovrstni ukrepi zaradi spremembe demografskih kazalnikov že začeli učinkovati, vendar ostaja na tem področju še precej odprtih vprašanj. V ta krog spadajo predvsem vprašanja o aktivni politiki zaposlovanja, fleksibilnem trgu dela, subvencijah za zaposlovanje mladih in subvencijah za nadomestno zaposlitev za starše, ki vzamejo dopust za nego

Ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman: »Osnovna vloga in pomen družine skozi zgodovino ostajata enaka.«

in varstvo otroka, prav tako pa ostaja žgoča problematika stereotipnosti delitve dela. Če sodimo po statistiki, je Slovenija po deležu zaposlenih mater za poln delovni čas v samem vrhu držav članic Evropske unije.

Festival družin Portal iskreni.net je ob dnevu družine pripravil 2. festival družin, ki je potekal v Postojni pod geslom »Naložba v odnose za največje donose«. Minulo leto se je festivala udeležilo več kot 6.000 obiskovalcev. Letos se ga je kot gostja udeležila ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman, gostili pa so tudi znano mediatorko iz Velike Britanije Liso Parkinson.

Festival se je začel z družinskim kolesarjenjem, nadaljeval pa z družinsko mašo. Sledil je zabavni program, pripravili so tudi mnogo delavnic na temo medosebnih odnosov in mediacije. O tej temi so govorili tudi na okrogli mizi »o najboljših naložbah«. S tem so želeli organizatorji opozoriti na dejstvo, da se zadnja leta zavedamo pomena finančnega vlaganja, le malokdo pa se zaveda pomena vlaganja v medosebne odnose.

Na okrogli mizi so svoje poglede na to, kako vlagati v odnose, soočili Matija Šenk, predsednik uprave KD Življenje, Irena Ropret, predstavnica Save (certifikat Družini prijazno podjetje), glasbenik Adi Smolar in Jože Ramovš, strokovnjak za medgeneracijsko sožitje.

Tema festivala je bila tudi enotnost med spoloma pri vzpostavljanju in ohranjanju družine. Organizatorji so poudarili spreminjanje ustaljenih vlog oziroma dopolnjevanje moškega in ženske pri skrbi za družino. Pri tem so izpostavili preobremenjenost žensk, ki poleg službenega opravljajo tudi večino domačega dela. Poudarili so, da danes vse več mladih parov išče poti k večjemu ravnotežju na tem področju, saj so prepričani, da je boljša porazdelitev dela med družinskimi člani naložba v odnose,

Pripravili so okroglo mizo o pomembnosti vlaganja v družinske odnose.

Za Slovence je družina še vedno temeljna vrednota.

ki ustvarja zavest o nečem skupnem. Poudarjajo še, da na portalu iskreni.net očete spodbujajo

k odkrivanju pomena vlaganja v družinske odnose in k ovrednotenju očetovske vloge. **D**

Pozitivni premiki pri zaposlovanju

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Skoraj desetina slovenskih prebivalcev živi na Gorenjskem, število brezposelnih je nižje v državi, delo dobiva čedalje več ljudi, res pa je, da večina za določen čas.

Največje mesto na Gorenjskem je Kranj.

Po zadnjih podatkih Statističnega urada RS je na Gorenjskem junija lani živelo 200.585 prebivalcev, med njimi je bilo 138.406 za delo sposobnih oseb oziroma starih od 15 do 64 let. V primerjavi z decembrom 2006 se je število prebivalcev v regiji povečalo za 0,3 odstotka oziroma 683 oseb. Prebivalci Gorenjske predstavljajo 9,9 odstotka vseh prebivalcev v državi, delovno sposobne osebe pa 9,8 odstotka delovno sposobnih v Sloveniji. Aktivnih je bilo 77.527 prebivalcev, njihovo število pa se je v letu dni povečalo za 1,1 odstotka oziroma 880 oseb.

Vodi predelovalna industrija
Struktura aktivnega prebivalstva

v gorenjski regiji se je v letu dni spremenila v korist zaposlenih oziroma delovno aktivnih oseb, znižalo pa se je število brezposelnih. Območna služba zavoda za zaposlovanje v Kranju je po

večini velikostnih podatkov četrta v državi in pokriva območje gorenjske regije. Ima pet uradov za delo, in sicer: Jesenice, Kranj, Radovljica, Škofja Loka in Tržič, pokriva pa 17 občin. Iz pregleda

zaposlenosti je razvidno, da se je lani število zaposlenih pri pravnih in fizičnih osebah zmanjšalo le v Tržiču, število samozaposlenih pa je bilo večje na področju celotne regije. Struktura delovno aktivnega prebivalstva kaže, da največ oseb v regiji še vedno zaposlujejo predelovalne dejavnosti; v njih je bilo lani zaposlenih kar 37 odstotkov vseh zaposlenih na Gorenjskem, čeprav se zaposlenost v teh dejavnostih v zadnjih letih postopoma zmanjšuje. Število zaposlenih se je povečalo v gradbeništvu, za 518 oseb, in v večini storitvenih dejavnosti, med njimi najbolj v trgovini, za 483 oseb.

Manjša brezposelnost Ob koncu leta 2007 je bilo na Gorenjskem registriranih 4.041 brezposelnih oseb, kar je 683 oseb manj kot decembra 2006. Pomembno pri tem je, da se je obseg brezposelnosti v letu dni zmanjšal v celotni regiji in v vseh petih uradih zavoda za zaposlovanje. Lani so se na Gorenjskem zaposlile 13.203 osebe, vendar je bilo dobrih 80 odstotkov zaposlitev sklenjenih za določen čas, kar je značilnost vseh zaposlitev v zadnjih letih po vsej državi in za delavce ni preveč spodbudno. Večina si jih namreč želi zaposlitev za nedoločen čas.

Pozitivni premiki Kljub temu pa v gorenjski območni enoti zavoda za zaposlovanje opazajo, da so v strukturi brezposelnih oseb opazni nekateri pozitivni premiki. Med brezposelnimi se namreč najbolj zmanjšujeta deleža žensk in mladih. Znižuje se še delež prvih iskalcev zaposlitve ter delež stečajnih in trajno presežnih delavcev. Povečal se je delež starejših od 50 let in delež dolgotrajno brezposelnih oseb.

Najmanj brezposelnih Stopnja registrirane brezposelnosti na

Struktura delovno aktivnega prebivalstva regije ob koncu leta 2007

	ŠTEVILO OSEB
Vsi zaposleni skupaj	73.437
- od tega pri pravnih osebah	60.693
- pri fizičnih osebah	5.916
Samozaposlene osebe skupaj	6.828
- od tega samostojni podjetniki	4.501
- osebe, ki oprav. poklicno dejavnost	477
- kmetije	1.850
Vir: SURS	

V občini Škofja Loka je brez zaposlitve le 2,9 odstotka prebivalcev.

Gorenjskem je 4,6-odstotna in je podobno kot v preteklih letih najnižja v državi. V Sloveniji je bila ob koncu leta 2007 7,3-odstotna. Najnižja stopnja brezposelnosti na Gorenjskem je na območju Škofje Loke (nezaposlenih je le 2,9 odstotka vseh delovno aktivnih prebivalcev), najvišja pa je na območju Trziča (6,2 odstotka). Denarno nadomestilo za brezposelnost so lani v povprečju

V občini Trzica je 6,2 % brezposelnih.

mesečno prejeli 1.703 brezposelni, konec leta pa je bilo teh prejemnikov le še 1.531. Denarno pomoč je mesečno prejelo povprečno 121 oseb, konec leta 2007 pa je bila pomoč izplačana 40 prejemnikom.

Povpraševanje po delavcih

Gorenjski delodajalci so lani prijavi 18.696 prostih delovnih mest, kar je bilo za slabe 4 odstotke več kot leto prej. Nadaljuje se trend povpraševanja po delavcih za določen čas, in sicer je tovrstnih potreb 78,5 odstotka. Iz izobrazbene strukture prijavljenih prostih delovnih mest v letu 2007 je razvidno, da se je v zadnjem letu povečal delež potreb po delavcih s 3. in 4. stopnjo izobraz-

be, medtem ko so se potrebe po delavcih s preostalimi stopnjami izobrazbe zmanjšali. Tudi na Gorenjskem je izobrazbena struktura brezposelnih oseb in prijavljenih potreb neusklajena. Za 3. in 4. stopnjo izobrazbe je precej več potreb, kot je brezposelnih oseb, pri visoko izobraženih kadrih pa je stanje obrnjeno. Pogosto se tudi zgodi, da delodajalci iščejo delavce s smerjo izobrazbe, ki jih v evidenci brezposelnih ni. Na drugi strani pa zaradi nizkega povpraševanja osebe z nekaterimi poklici kljub visoki stopnji izobrazbe težko najdejo zaposlitev in ostajajo v evidenci dlje časa.

Najbolj iskani poklici

Lani je bilo največ ponujenih zaposlitev za nedoločen čas za delavce s 6. stopnjo izobrazbe, najmanj pa za delavce brez izobrazbe. Najbolj iskani poklici z višjo, visoko ali univerzitetno izobrazbo so strojni inženir, ekonomist, gradbeni inženir, inženir elektrotehnike, organizator poslovanja v turizmu, organizator dela in poslovni sekretar, profesor, pravnik, zdravnik, vzgojitelj, diplomirani organizator, diplomirana medicinska sestra, arhitekt in drugi. Podatki o številu gospodarskih družb, ki so javno objavljene za leto 2006, kažejo, da je bilo na Gorenjskem 4060 gospodarskih družb in 30 zadrug. Med družbami je bilo 93,6 odstotka mikro-družb, 3,5 odstotka majhnih, 1,5 odstotka srednjih in 1,4 odstotka velikih družb. Zaradi uvedbe novega velikostnega razreda, mikro-družbe, se je struktura družb po velikosti v letu 2006 spremenila, sicer pa je bilo 187 gospodarskih družb več kot v letu 2005. **D**

Peko in Alpina

Družba Peko iz Trziča najbolj pooseblja ta kraj, predvsem pa si jo bomo zapomnili po tem, da je bila tovarna že tik pred stečajem. Z novim vodstvom pod taktirko Marte Gorjup Brejc pa je to čevljar-sko podjetje zaživelo; uresničili so večino zastavljenih projektov in povečali tako proizvodnjo kot prodajo. Peko, ki je pred petimi leti nehal izdelovati preprostejšo obutev, v čemer je konkurenca iz Azije premočna, se počasi prebija v višje cenovne razrede. S to usmeritvijo in z odličnim načinom proizvodnje obutvena industrija v Sloveniji lahko obstane, je prepričana Brejčeva. Sicer pa največji slovenski obutveni podjetji, poleg tržiškega Peka tudi žirovska Alpina, uspešno tekmujeta s konkurenco in kljubujeta usodi, kakršna je doletela kranjsko Planiko. Nekateri menijo, da bi bili še uspešnejši, če bi združili svoje moči. Tako Peko kot Alpina se morata namreč spopadati s hudimi pritiski izdelovalcev obutve v državah s cenejšo delovno silo, kljub temu sta lani dosegla dobiček v višini okrog milijon evrov. Peko je bil uspešen pri preboju na trge držav nekdanje Sovjetske zveze, dobre rezultate pa je dosegal tudi na drugih tujih trgih. Leto je tako končal s skoraj 912 tisoč evri dobička. Ob dobrem poslovanju tudi plače zaposlenim niso vprašljive, kljub temu se je pred kratkim v nekaterih časnikih pojavila informacija, da v Peku ne bodo dobili plač, saj nimajo 200 milijonov evrov zanje. »Plače v Peku nikoli niso bile vprašljive in se vedno izplačujejo 15. v mesecu,« je za STA dejala Nina Tomažin iz ProPiar, ki skrbi za odnose z javnostmi v tej tržiški tovarni. Pojasnila je tudi, da podjetje mesečno za plače ne nameni 200 ali celo 380 milijonov evrov, kot so zapisali v Delu, temveč 380.000 evrov. Nekaj negativnih informacij se je pred časom pojavilo tudi glede položaja zaposlenih v Alpini, ki naj zaradi slabe zimske sezone ob petkih ne bi delali. Tudi te informacije naj bi bile zavajajoče. Kot so pojasnili v Alpini, naj bi zaradi zmanjšane proizvodnje na oddelku za brizganje alpskih smučarskih čevljev okrog 20 zaposlenim dali na izbiro možnost premestitve ali dopusta ob petkih. Večina zaposlenih je izbrala premestitev, nekateri pa so o tem obvestili medije. Vsekakor pa se Alpini pozna slaba zima tako pri lanskem poslovanju kot pri naročilih za prihodnjo zimsko sezono, ki so jih zbrali v minulem mesecu. Slabo je bilo v srednji Evropi, nekoliko bolje pa na Norveškem, kjer Alpina proda polovico svoje proizvodnje, to je več kot 200.000 parov in dosega 65-odstotni

Marta Gorjup Brejc, direktorica družbe Peko, s poslanci

tržni delež. Pri prodaji na trgih srednje Evrope bi bil lahko Alpini v pomoč begunjski Elan, ki je na teh trgih zelo močan. Zato razmišljajo o ustanovitvi skupnega podjetja za področje distribucije. Tudi v Alpini se po zgledu Peka osredinjajo predvsem na modno obutev. Tako so lani podpisali pogodbo o skupnem nastopu z drugim največjim trgovcem obutve v Evropi, ki odpira vrsto novih trgovin v Sloveniji in državah na ozemlju nekdanje Jugoslavije, Alpina pa v prodajno mrežo vstopa s svojo pohodno obutvijo.

Zakonodaja je potrebna ometanja

Maruša Mihelčič, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

V občini Preddvor Darja Snedec, Jože Štefe in Miro Roblek zahtevajo spremembo dimnikarske zakonodaje, ki naj bi bila po besedah pobudnikov v nekaterih predpisih nelogična in za uporabnike ekonomsko nepravilna.

Zakon o varstvu okolja (ZVO-1) v 148. členu kot posebno državno gospodarsko javno službo predvideva dimnikarsko službo, ki obsega pregledovanje, čiščenje in meritve dimnih vodov kurilnih in prezračevalnih naprav. Dimnikarska služba se izvaja v javnem interesu, saj zagotavlja varstvo okolja in človekovega zdravja, učinkovito rabo energije in varstvo pred požarom.

Lokalni monopol ZVO-1 določa, da se dovoljenje za izvajanje dimnikarske službe pridobi s koncesijo, ki je podeljena le enemu izvajalcu na določenem dimnikarskem območju, to je praviloma v eni občini. S tem

dimnikar pridobi izključno pravico oziroma lokalni monopol, kar je v skladu z zakonom o gospodarskih javnih službah (ZGJS), ki dovoljuje določitev posebne in izključne pravice. Koncesije za dimnikarsko službo se podeljujejo za obdobje osmih let. Če se dokažejo kršitve, je mogoče koncesijsko pogodbo odpovedati ali odvzeti. Tudi nekaj drugih članic Evropske unije, na primer Nemčija, Avstrija, Švica, Češka, ima podobno zakonodajo, ki predvideva lokalne monopole za izvajanje dimnikarske službe.

Zapleti pri dodeljevanju Ureditev izvajanja dimnikarske službe v Sloveniji zahteva podelitev

koncesij za vsa dimnikarska območja, teh je 194, ali vsaj za večino. Do sedaj so bile po podatkih ministrstva za okolje in prostor (MOP) podeljene koncesije na 113 dimnikarskih območjih, na podlagi javnega razpisa pa je v fazi podeljevanja še 52 koncesij. Pri postopku podeljevanja koncesij je prišlo do nepričakovanih težav predvsem pri prenosu obstoječih občinskih koncesij, saj je veliko izvajalcev vložilo tožbe, če niso dobili prvih koncesij. Na MOP pojasnjujejo, da zaradi zapletov nekaterih vlog ni bilo mogoče rešiti v pričakovanem roku, saj je bilo v nekaterih primerih treba počakati na odločitev sodišč. Kljub zapletom pa je na podlagi podeljenih prvih konce-

sij ali koncesij na podlagi izbire izvajalcev na javnem razpisu vsa Slovenija pokrita z zadostnim številom izvajalcev dimnikarskih storitev.

Nepotrebne obveznosti? Spremembe in novosti s področja dimnikarske službe po prenosu na državno raven v letu 2004 so povzročile nezadovoljstvo med nekaterimi uporabniki. Na MOP odgovarjajo, da dimnikarske storitve kot novo obveznost doživljajo predvsem uporabniki na tistih območjih, kjer se storitve do sprememb niso izvajale v celoti in so jih izvajalci začeli dosledno upoštevati šele po podelitvi koncesij. Nad izvajanjem novih določil na področju dimnikarstva, ki predvidevajo celotno čiščenje in ne samo mehanskega, so bili presenečeni zlasti uporabniki na območjih, kjer so dimnikarji storitve opravljali po naročilu. Med ljudmi še vedno velja prepričanje, da so meritve izpustov dimnih plinov in pregledi na malih kurilnih napravah nepotrebne nove obveznosti, kar pa seveda ne drži.

Krivi so izvajalci Krivdo za nezadovoljstvo ljudi na pristojnem ministrstvu pripisujejo tudi ponudnikom dimnikarskih storitev, saj naj bi nekateri izmed njih imeli nekorekten poslovni odnos do svojih strank. Za slabo voljo ljudi so krivi predvsem izvajalci, ki storitve izvajajo nestrokovno in jih obračunavajo po višjih cenah, kot jih je odobrila vlada. »Sedanje širše razpravljanje o dimnikarski službi v javnosti v bistvu pomeni, da se to področje spreminja in ureja, zato tudi toliko odzivov posameznikov, raznih skupin pa tudi civilnih iniciativ,« so prepričani na MOP. Dodajajo, da so njihove pripombe in predlogi dobro

**Bojan Brenčič, predsednik
sekcije dimnikarjev pri OZS**

došli in pomembni za uvedbo sprememb in izboljšav, žal pa so velikokrat brez strokovnih podlag in utemeljitev, pripišemo pa jim lahko doseganje nekaterih drugih ciljev na tem področju in ne ciljev javnega interesa.

Nezadovoljstvo uporabnikov

Miro Roblek, eden od pobudnikov zakonodaje iz občine Preddvor, se zaveda, da je zakonodaja potrebna, vendar poudarja, da mora slednja upoštevati sposobnosti in osebni interes uporabnika. Roblek trdi, da je stanje na področju dimnikarstva nezadovoljivo za večino uporabnikov, saj je preveč birokratsko in pavšalno glede na različne potrebe in uporabnost posameznih objektov. Zakonodaja bi morala uporabniku omogočiti, da kurilno napravo očisti sam ali usposobljena oseba, ki jo stranka sama izbere glede na kakovost in ceno storitve. Izvajalec storitve na podlagi izjave in računa jamči za kakovostno opravljeno storitev. Pobudniki sprememb se zavzemajo tudi za konkurenčne cene, saj naj bi le-te omogočale izbiro izvajalca na podlagi tržnih zakonitosti. Sporno se jim zdi, da država s predpisom določa potrebno število opravljenih čiščenj (štirikrat letno) za uporabnike, ki se ogrevajo z napravami na trda goriva, kot so drva in premog. Do nekaterih posameznikov je zakonodaja nepravilna, saj določene objekte ogrevajo le v zimski sezoni ali jih uporabljajo le poleti, ko ogrevanje ni potrebno. Na drugi strani pa so nekateri uporabniki, ki poslopja ogrevajo vse leto. Roblek je izpostavil tudi merjenje izpuštov na kurilnih napravah. Meni, da je za slednje zaslužen serviser kurilne naprave in ne dimnikar koncesionar, ki storitev samo

zaračuna, ne zna pa primerno ukrepati in napake odpraviti.

MOP se ni odzval Zahteve po spremembi zakona so pobudniki izpostavili v različnih medijih, med občani pa so zbrali tudi več kot petsto podpisov. Vso potrebno dokumentacijo so posredovali na MOP, a to se za zdaj na njihove zahteve še ni odzvalo. O zahtevah so obvestili tudi ustavno sodišče. Spremembe sta podprla župan Preddvora Miran Zadnikar in občinska uprava. Roblek je izpostavil svoje težave s koncesionarjem v občini Preddvor, Dimnikarstvom Dovrtel. Za enkratno čiščenje in meritev izpuštov mu izvajalci zaračunajo 53 evrov. Storitve dimnikarji opravijo v pičlih petnajstih do dvajsetih minutah. Roblek dvomi o kakovosti njihove storitve, saj izvajalec ni znal odpreti njegove peči, zato mu je moral sam priskočiti na pomoč. Pobudniki

Zakonodaja bi morala uporabniku omogočiti, da kurilno napravo očisti sam ali usposobljena oseba, ki jo stranka sama izbere glede na kakovost in ceno storitve.

sprememb upajo, da bodo v prihodnosti dosegli spremembe, ki bodo prijaznejše za uporabnike.

Potrebne spremembe Za mnene smo vprašali na dimnikarsko sekcijo pri Obrtni zbornici Slovenije. Predsednik sekcije Bojan Brenčič je dejal, da bi bilo treba sprejeti predpis, s katerim bi vsi uporabniki prijavili svoje kurilne naprave. S tem bi vzpostavili kataster naprav, ki bi omogočal boljši nadzor nad izvajalci in uporabniki. Brenčič meni, da bi bilo treba razmišljati tudi o spremembi velikosti dimnikarskih območij oziroma o omejitvi števila naprav na enega dimnikarja ter o številu izvajalcev na določenem dimnikarskem območju.

**Zakonodaja je do mnogih
uporabnikov nepravilna,
saj ne omogoča izbire.**

Zakonodaja predvideva lokalne monopole za izvajanje dimnikarskih služb.

Dober primer je Nemčija, kjer zakon določa, da vsakemu izvajalcu pripada dva tisoč naprav, v nasprotju s Slovenijo, kjer je število naprav neomejeno. S tem bi se dimnikarji lažje posvetili delu in ga opravili v zadovoljstvo podnudnika in uporabnika.

To ni izkoriščanje Na očitke o neustreznih tarifah je Brenčič odgovoril, da tovrstna zakonodaja ljudi ne izkorišča, temveč pomaga pri okoljski ozaveščenosti, kar pripomore k skrbi za prihodnje rodove. Kljub enotni dimnikarski zakonodaji je stanje različno glede na dimnikarska območja, pravijo v sekciji. Razlike so v načinih izvajanja storitev in posledično v zadovoljstvu uporabnikov. Stanje se izboljšuje, vendar bo potrebnih še nekaj let, da se bodo razmere ustalile. Zaskrbljivo je predvsem število dimniških požarov, do katerih je prišlo v zadnjem času. V sekciji menijo, da bi se prav zaradi tovrstnih dogodkov moral povečati nadzor inšpekcijskih služb. Brenčič je še dodal, da si od države želi zmanjšanje davka na dodano vrednost, saj gre za varstvo ljudi, njihovega premoženja in zmanjšanje rabe energije. **D**

Še vedno neudejanjena ADP

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Večer pred 53. obletnico podpisa Avstrijske državne pogodbe (ADP), je bilo v Celovcu zborovanje, na katerem so z resolucijo pozvali avstrijsko vlado k takojšnji uresničitvi razsodb najvišjih sodišč v manjšini prijaznem in evropskem duhu.

Zborovanje v celovškem Domu glasbe na predvečer 53. obletnice ADP

Avstrijska državna pogodba (ATP) je bila podpisana 15. maja 1955, vendar njen »stari greh« 7. člen še vedno ni uresničen. Več kot petdeset let po tem, ko se je Avstrija zavežala, da bodo državljani slovenske in hrvaške narodne skupnosti uživali iste pravice pod enakimi pogoji kakor drugi avstrijski državljani, se še zmeraj zatika

predvsem pri vidni dvojezičnosti. Zato je Inicijativa za demokracijo in pravno državo v celovškem Domu glasbe pripravila javno zborovanje. Udeležilo se ga je dobrih 500 ljudi, predvsem pripadnikov slovenske narodne manjšine. Govorniki in pobudniki iniciative Peter Gstettner, Rudi Vouk, Farhad Paya, Felix Wieser in Dejan Zwitter so kri-

tizirali ravnanje ali nedejavnost avstrijske državne in deželne politike z deželnim glavarjem Haiderjem na čelu pri vprašanju izpolnjevanja odločitev avstrijskega ustavnega sodišča. Inicijativa za demokracijo in pravno državo se ne zavzema samo za pravice koroških Slovencev, ampak tudi za uveljavitev načel prava in demokracije nasploh, saj

med drugim podpira prosilce za azil na avstrijskem Koroškem.

Resolucija Na zborovanju so sprejeli resolucijo, naslovili so jo na avstrijsko zvezno vlado, v kateri opozarjajo, da obramba pravne države na avstrijskem Koroškem zahteva jasno odpoved vsem aktivnostim, ki netijo sovražnost do tujcev, ki omejujejo izvajanje verske svobode in kriminalizirajo begunce ter prosilce za azil. Udeleženci zborovanja hkrati zavračajo vsa prizadevanja za slabitev temeljnih pravic slovenske manjšine, ki so zagotovljene v ADP, da bi se skrčile na minimalni konsenz.

Dvojezični napisi Na zborovanju je odvetnik Rudi Vouk opozoril, da je bilo izdanih že 17 odločb avstrijskega ustavnega sodišča o dvojezičnih krajevnih napisih, vendar med njimi ni bila uresničena niti ena. Kot je poudaril Vouk, med nerešenimi vprašanji niso samo dvojezični topografski napisi, saj še do danes ni uresničena niti odločba ustavnega sodišča iz leta 2000 o rabi slovenskega jezika na uradih. Žgoč problem je tudi dejstvo, da se denarna podpora republike Avstrije slovenski manjšini od leta 1995 ni več povišala, zaradi česar se je, kot je poudaril Vouk, v resnici znižala za četrtnino. Ob tem je spomnil

Resolucija protestnega zborovanja, ki ga je sklicala Inicijativa Demokracija in pravna država 14. maja 2008 v Celovcu

Obramba pravne države na Koroškem zahteva jasno odpoved vsem aktivnostim, ki netijo sovražnost do tujcev, ki omejujejo izvajanje verske svobode in kriminalizirajo begunce ter prosilce za azil. Odklanjamo tudi vsa prizadevanja, da se slabijo temeljne pravice slovenske manjšine, zagotovljene v Avstrijski državni pogodbi, in krčijo na minimalni konsenz. Na prvi pogled očitni interes, da se ohranja mir v deželi, ne sme privedi do tega, da bi se nenehno izogibali sporu med uveljavljanjem zveznih pristojnosti in samovoljnostjo lokalnih politikov. Dosti je besed, koroško besedičenje smo dosti dolgo po-

slušali – zdaj mora Dunaj ravnati, da se na Koroškem spet uveljavi pravna država. Le dosledna obramba demokracije in pravne države lahko trajno zagotovi mir v deželi. Mi, udeleženke in udeleženci protestnega zborovanja Inicijative Demokracija in pravna država, pozivamo zvezno vlado, da takoj ukrepa in da usode demokracije v zvezni deželi Koroški ne prepušča dalje oblastni igri lokalnih politikov ter društvenih funkcionarjev. Takojšnje uresničitve razsodb najvišjih sodišč v manjšini prijaznem in evropskem duhu na Koroškem ne sme nič več dalje preprečevati!

Vlada RS o odkupu Korotana

Slovenska vlada bo dala soglasje k rešitvi za ŠD Korotan, ko bodo za to izpolnjeni pogoji. V sporočilu za javnost oziroma v odgovoru na naš članek Igrice s Korotanom na Dunaju pojasnjuje, da dobro pozna problematiko zadolženosti slovenskega študentskega doma in kulturnega centra Korotan na Dunaju, ki izvira iz časa obnove te nepremičnine v 90. letih 20. stoletja, in jo tudi obravnava z ustrežno pozornostjo. Vlada je tako na podlagi mnenja strokovnih služb že pripravila ustrezne pravne podlage za rešitev problema, ki bi omogočile, da bi Republika Slovenija odkupila nepremičnino. Te pravne podlage so bile predstavljene tudi Mohorjevi družbi, ki je doslej razpolagala s študentskim domom Korotan in z njim tudi upravljala, a ji v preteklem desetletju ni uspelo sanirati dolgov. Kot je še zapisano v sporočilu za javnost, je Vlada RS pravočasno zagotovila sredstva za nakup oziroma rešitev problematike Korotana, a se je žal reševanje tega vprašanja zapletlo, ker je Mohorjeva družba vztrajala, da bi pri nadaljnjem upravljanju z nepremičnino zadržala večji vpliv, kot pa bi ji ga zagotavljal lastniški delež. Strokovne službe Vlade RS takšni neustretni pravni rešitvi niso dale soglasja, zato vlada ne more potrditi takšne rešitve, saj bi v tem primeru ravnala nezakonito. Takoj ko bodo zakonski pogoji izpolnjeni, bo vlada pogodbo potrdila. Poleg tega vlada ocenjuje, da kampanja, ki jo zaradi materialnih interesov nekateri posamezniki vodijo proti njej, ne pomaga k razrešitvi problema.

na besede avstrijskega kanclerja Alfreda Gusenbauerja, ki je lani dejal, da se avstrijska vlada v tem mandatnem obdobju ne bo več lotila reševanja dvojezične topografije, potem ko ta ni bila urejena do lanskega poletja. S tem je dal predsednik avstrijske vlade vedeti, da še nekaj let ne namerava poskrbeti za pravno državo. »To je nevarna grožnja, ki ji moramo kljubovati,« je dejal Rudi Vouk.

Enakopravnosti ni Danes 85-letna partizanka Ana Zablatnik - Dragica je na omenjenem zborovanju na predvečer podpisa ADP v zelo osebno obarvanem pričevanju dejala, da je po vojni svobodo sicer doživela, enakopravnosti pa še ne. Od slovenskih voditeljev na avstrijskem Koroškem zato pričakuje, da bodo nehali barantati s pravicami, za katere so trpeli in umrli koroški Slovenci njene generacije. Kot je dejala Zablatnikova, so imela trpljenje in žrtvovana življenja za slovensko stvar pod Hitlerjem smisel samo, če Slovenci svoje slovenstvo živimo naprej in če ga živi naprej tudi slovenska mladina. Svoje mnenje je ob tej priložnosti predstavila tudi slovenska mladina avstrijske Koroške, v imenu katere je podpredsednik Kluba slovenskih študentov in študentk na Koroškem (KSŠŠK) Dejan Zwitter zahteval dosledno in enakoprav-

no dvojezičnost na celotnem dvojezičnem ozemlju in pri tem posebej opozoril, da ne gre samo za nekaj tabel več ali manj, ampak za enakovrednost in enakopravnost slovenskega jezika v javnosti.

Niti po duhu Podporo prizadevanju slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem je izrekel Hubert Frasnelli, nekdanji vodja poslanske skupine Južnotirolske ljudske stranke (SVP), zbirne stranke nemške manjšine na južnem Tirolskem v Italiji. Kot pripadnik avstrijske manjšine in nemški Južni Tirolec je izrazil ogorčenje nad odnosom Avstrije do slovenske manjšine in opozoril, da ob upoštevanju južnotirolskih meril ADP ni uresničena niti po črki, kaj šele po duhu. Inicijativi Demokracija in pravna država ter protestnemu zborovanju v celovškem domu kulture je izrekla podporo tudi Enotna lista skupaj z evropsko krovno organizacijo EFA. »To zborovanje je velik uspeh demokratične zavesti. Ne smemo dopustiti, da se v današnji Avstriji slej ko prej teptajo človekove pravice in brcajo zakoni slovenske narodne skupnosti,« je prepričan predsednik Enotne liste Vladimir Smrtnik, ki je bil ogorčen, da se zborovanja ni udeležil noben predstavnik deželne politike in pomembnih javnih ustanov. **D**

Tedenski utrip

SLOVENSKA DEDIŠČINA V AMERIKI

Ameriški Slovenec Avgust Pust je v New Yorku prejel posebno ameriško odlikovanje, medaljo časti Ellis Island za ohranjanje kulturne dediščine različnih etničnih skupnosti v ZDA in spodbujanje sodelovanja med njimi. V New Yorku mu je za vse delo in dosežke, s katerimi si je zaslužil priznanje, čestitala tudi generalna konzulka Alenka Suhadolnik. Avgust Pust je bil rojen v Sloveniji, v ZDA pa je prišel prek New Yorka pred 50 leti kot študent. Postal je grafični oblikovalec in je 30 let delal v javnih službah od Clevelanda do Bele hiše. Ameriški predsednik George Bush ga je leta 2001 imenoval za člana komisije za ohranitev ameriške dediščine po svetu, kjer je deloval do leta 2006. Pred tem je bil direktor urada guvernerja zvezne države Ohio za multikulturne zadeve in mednarodne odnose, še prej pa izvršni pomočnik županov mesta Clevelanda Georgea Voinovicha ter Michela Whitea za etnične zadeve in mednarodne odnose. Pomagal je tudi ameriški indijanski skupnosti v Ohiju. Za svoje delo je prejel številna priznanja in odlikovanja: častni red svobode predsednika Slovenije, medaljo svobode ameriških nacionalnih gibanj, odlikovanje živa dediščina v spomin na Martina Luthra Kinga mlajšega za zavezo rasni in kulturni raznolikosti ter človekovim pravicam ter medaljo države Ohio za zasluge v javni službi. Pust je med ustanovnimi člani etnografskega muzeja Clevelanda in okolice in je bil tudi njegov prvi predsednik. Je član odborov mnogih organizacij: Sveta mednarodnih programov in Gibanja ameriških nacionalnosti, svetovalec in prostovoljec pri univerzah ter mednarodnih in etničnih skupinah pri projektih graditve mostov razumevanja, spoštovanja in ohranjanja prispevka priseljencev ameriški družbi.

August Pust

Dvojezični urad na ulici Piccardi 9/1 v Trstu

DVOJEZIČNI URAD V TRSTU Predsednika krovnih organizacij Slovencev v Italiji Drago Štoka iz Sveta slovenskih organizacij (SSO) in Rudi Pavšič iz Slovenske kulturno-gospodarske zveze (SKGZ) sta na povabilo namestnice vladnega komisarja za Furlanijo-Julijsko krajino (FJK) Giuliane Perrotta obiskala dvojezični urad v Trstu. Ob obisku sta poudarila, da je treba prepoznavnost in informiranost o storitvah dvojezičnega urada oziroma dvojezičnega okenca izboljšati. V ta namen bo tržaška prefektura kmalu poskrbela za namestitev table na pročelje stavbe v ulici Piccardi 9/1 v Trstu, kjer ima urad prostore, na voljo pa bodo tudi letaki z informacijami, ki bodo dosegljive tudi na spletni strani. SSO in SKGZ si bosta prizadevala, da bosta v slovenskih medijih v Italiji obveščala svoje člane o storitvah urada. Dvojezični urad v Trstu deluje od decembra lani.

Minuli konec tedna je v perujski prestolnici potekal peti vrh med Evropsko unijo in Latinsko Ameriko ter Karibi.

Perujsko srečanje kot pika na i

Ana Müllner, foto: Kristina Kosec/BOBO, Reuters

Pod slovenskim predsedovanjem je minuli konec tedna v perujski prestolnici potekal tradicionalni vrh med EU in Latinsko Ameriko ter Karibi. Bo medregijsko srečanje v prihodnje povečalo sodelovanje med stranema?

Dvodnevni vrh v perujski prestolnici Limi je bilo že peto vrhunsko srečanje EU in latinskoameriških držav; prvo je bilo leta 1999, zadnje pa pred dvema letoma na Dunaju. Srečanja potekajo na dve leti ter so izmenično v Latinski Ameriki in Evropi. Tokratnega se je udeležila velika večina predsednikov latinskoameriških držav, med predstavniki EU pa ni zbudilo tolikšnega zanimanja; v Limi ni bilo britanskega premierja Gordona Browna, opravičila sta se tudi francoski predsednik Sarkozy in novi italijanski premier Berlusconi. Za Slovenijo kot predsedujočo Svetu EU pa je bilo letošnje srečanje največji mednarodni dogodek, ki je potekal v času njenega predsedovanja. Poleg tega je nuja po sodelovanju med obema regijama zaradi čedalje večje konkurence naglo

razvijajočih se azijskih držav čedalje večja.

Pod slovenskim vodstvom

Ena od prioritet srečanja 27 članic EU in 33 držav Latinske Amerike ter Karibov (LAC) je bil boj proti revščini, proti kateri se bo morala večina držav južnoameriške celine tudi v prihodnje bojevati z vsemi močmi. Čeprav se velika večina teh držav hitro razvija, revščina ostaja velik problem. V sklepni izjavi, ki je bila sprejeta po končanem srečanju, sta se obe strani zavezali k zmanjšanju revščine, pri čemer je ključno vprašanje trajnostnega razvoja. Posebej so poudarili tudi socialno povezanost, ki mora biti prednostna naloga partnerstva med EU in LAC. »Kljub določenemu napredku se deli prebivalstva še vedno spopadajo z revščino, kar onemogoča dostojno življenje, hkrati pa ljudi sili v migracije,«

je zapisano v izjavi, ki so jo sodelujoči brez večjih težav sprejeli v soboto in s tem sklenili srečanje.

Točke nestrinjanja ostajajo

Prav tako so veliko pozornosti namenili boju proti podnebnim spremembam, ki še vedno ostaja eno najakutnejših vprašanj in brez katerega tako rekoč ne mine nobeno politično srečanje. V zvezi s tem je na vrhu potekala živahna razprava o uporabi biogoriv, pri čemer so se udeleženci razdelili na dva tabora; prvega sta sestavljali EU in Brazilija, ki že leta spada med največje proizvajalke (in uporabnice) biogoriv, biogorivom pa ogorčeno nasprotujejo v večini drugih latinskoameriških držav. Zaradi njihove proizvodnje se večina držav v regiji boji povečanja cen hrane. Prav z

razpravami o cenah hrane je bilo povezano tudi drugo odprto poglavje med EU in LAC, to je liberalizacija svetovne trgovine. Tudi v tej točki je prišlo do precejšnjih nasprotij; večina držav LAC namreč meni, da liberalizacija in nižanje cen zanje pomenita nevarnost, na drugi strani pa EU opozarja, da trgovinske ovire najbolj prizadevajo revne prebivalce. V sklepni izjavi so države podpisnice tako ubrale srednjo pot, s tem ko so omenile suverenost držav in možnost samostojnega odločanja o carinskih dajatah in drugih ukrepih v izjemnih primerih oziroma v času kriz.

Tudi tokratno visoko srečanje je minilo v znamenju številnih protestov.

Slovenski premier Janša je poudaril, da latinskoameriške države ne skrivajo svojega zgledovanja po državah stare celine, predvsem na razvojnem področju: »Predvsem bolj razvite države Latinske Amerike so pozvale k prenosu evropskega znanja in tehnologij. Evropo vidijo kot bogastvo dobrih praks, zanimajo jih dogovori, ki smo jih dosegli v EU pri delitvi bremen prehoda na nizkoogljično proizvodnjo.«

Zadovoljni s Slovenijo Kot že rečeno je bil minuli vrh v Limi eden največjih dogodkov na mednarodni ravni, ki so potekali v času polletnega slovenskega predsedovanja. In medtem ko je za organizacijo vrha poskrbel Peru, je Slovenija poskrbela za pripravo vsebin srečanja. Slovenski premier Janez Janša, ki je sopredsedoval srečanju, je bil z izkupičkom zadovoljen. »Skupaj imamo moč in znanje, da najdemo učinkovite, trajnostne in pravične odgovore na izzive 21. stoletja. Naš cilj bi lahko bil: razvijamo strategije za socialno vključenost in trajnostni razvoj, pomagajmo širiti to in tako gradimo boljšo prihodnost za vse skupaj.« Janša je hkrati opozoril tudi na velike razlike med državami LAC; v zadnjih tednih je bilo namreč pri usklajevanju skupne izjave največ pozornosti namenjene prav usklajevanju stališč omenjenih držav, medtem ko so članice EU nastopile precej bolj enotno. Tudi gostitelj srečanja, perujski predsednik Alan García, je že v uvodnem nagovoru dejal, da »je združena Evropa, ki že desetletja živi in se razvija v miru, lahko

Slovenski premier Janša s perujskim predsednikom Alanom Garcio

zgled državam Latinske Amerike«. »Prepričan sem, da bodo tudi latinskoameriške države uspešne le, če bodo verjele v demokracijo, razum in povezovanje.«

Oddaljeni partner Kljub rednim dvoletnim srečanjem med EU in LAC pa slednji globalno gledano še vedno predstavlja le drugorazrednega partnerja. EU se je, predvsem kar se tiče gospodarstva, osredinila na sodelovanje z naglo rastočimi

Zagovarja sodelovanje med EU in LAC.

Vrh EU-Latinska Amerika je bil pika na i slovenskemu predsedovanju, v globalnem pogledu pa ni pomenil mejnika v odnosu med regijama.

Chávez znova v elementu

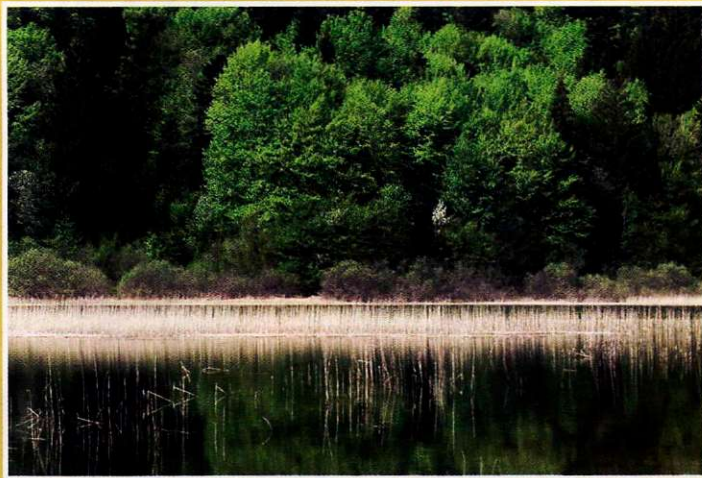
Minuli vrh med EU in LAC je postregel z novim izpadom venezuelskega predsednika Húga Cháveza. Slednji očitno ne more iz svoje kože in na vsakem srečanju poskuša čim bolj izvirno očrtniti politike, ki si drznejo komentirati njegovo vodenje države in politični slog. Navadno levji delež Chávezovih opazk leti na ameriškega predsednika Georgea W. Busha, a ker slednjega v Limi ni bilo, si je bil Chávez na vrhu v Peruju primoran izbrati novo žrtev. Tokrat je bila to nemška kanclerka Angela Merkel. Večni venezuelski predsednik jo je tako v svojem rednem televizijskem nastopu na enem od »svojih« programov označil za Hitlerjevo naslednico: »Je pripadnica nemške desnice, to je tista politična opcija, ki je podpirala Hitlerja in nacizem.« Tik preden je Merklovo poslal v pekel, si je očitno premislil in dejal, »da tega ne misli izreči samo zato, ker nagovarja damo«. Kabinet nemške kanclerke se je Chávezov verbalni napad očitno odločil prezreti, saj ga niso komentirali. Izjava pa je naletela na ostre kritike med drugimi evropskimi politiki. Ti so izkoristili priložnost in znova kritizirali Chávezovo politiko v Venezueli, ki jo bolj ali manj uspešno prenaša tudi na druge latinskoameriške države. Fenomen Chávez tako ostaja in lahko samo ugibamo, kdo bo naslednji politik, ki si ga bo Chávez izbral za tarčo svojega napada.

Venezuelski predsednik Chávez

azijskimi gospodarstvi in tako države Srednje in Južne Amerike v primerjavi z drugimi neevropskimi partnerji precej zanemarila. Morda lahko za merjenje interesa, ki ga ima EU v tem delu sveta, vzamemo tudi navzočnost evropskih politikov na vrhu v Limi; v tej luči odsotnost političnih voditeljev Velike Britanije, Italije in Francije ne potrebuje dodatnega komentarja.

Posajena drevesa po svetu

V okviru kampanje Združenih narodov v boju proti podnebnim spremembam je bilo po svetu posajenih že več kot dve milijardi dreves. Kampanja, ki jo je navdihnil dobitnik Nobelove nagrade za mir Wangari Maathai, bo ublažila učinke onesnaženja in kvarjenja okolja. Začela se je leta 2006, število posajenih dreves pa je dvakrat tolikšno, kot so sprva načrtovali. V številu posajenih dreves vodi Etiopija s 700 milijoni, sledijo pa ji Turčija s 400 milijoni, Mehika z 250 milijoni in Kenija s 100 milijoni dreves. Medtem so si organizatorji kampanje že postavili nov cilj, in sicer posaditi sedem milijard dreves do leta 2009, ko bo v Københavnu na konferenci o podnebnih spremembah potekalo srečanje vlad.

Uničujoč potres Kitajsko provinco Sečuan je prizadel potres z močjo 7,9 stopnje po Richterjevi lestvici in zahteval okoli 20.000 smrtnih žrtev, med katerimi je največ otrok. Kitajski premier Wen Jiabao je sporočil, da so za pomoč po potresu odredili 100.000 vojakov in policistov. V kraju Yingxiu v okrožju Wenchuan, kjer je bilo žarišče potresa, naj bi po besedah nekega kitajskega

uradnika preživelo samo 2.300 od več kot 10.000 prebivalcev, samo v provinci Sečuan pa naj bi potres zahteval 12 tisoč življenj. V krajih v bližini žarišča potresa so bile vse hiše porušene do tal. Škoda je torej velika, nekatera mesta so dejansko ostala brez hiš.

Nadzorovana pomoč Mjanmarske oblasti so zaprosile sosednje države za pomoč humanitarnih delavcev na območjih, ki jih je opustošil uničujoči ciklon Nargis. Medtem so iz OZN sporočili, da je mednarodna skupnost sicer dosegla napredek pri zagotavljanju pomoči, vendar je to za več milijonov prizadetih po njihovem mnenju še vedno premalo; mjanmarske oblasti so namreč

vstop v državo dovolile le več ameriškim letalom. Ta so bila natovorjena predvsem s pitno vodo, platnom za šotorska krila in z drugimi nujnimi potrebščinami za skoraj dva milijona lju-

di, ki nujno potrebujejo pomoč. S prvim letom je v Mjanmar potovala tudi ameriška delegacija na najvišji ravni pod vodstvom admirala Timothyja Keatinga, da bi se srečala z vidnimi pred-

stavniki mjanmarske vladajoče vojaške hunte. Hunta je ameriške predstavnike zavrnila in je izdala le nekaj vstopnih vizumov mednarodnim humanitarnim delavcem. Kljub temu so iz Tajske sporočili, da je mjanmarska vladajoča hunta dovolila tajskim zdravstvenim delavcem, da odpotujejo na območje delte reke Iravadi, ki ga je Nargis najbolj prizadel.

Ne igra golfa Ameriški predsednik George Bush je v nedavnem intervjuju dejal, da iz spoštovanja do družin preminulih vojakov v Iraku od leta 2003 ne igra več golfa. Odločitev je ameriški predsednik sprejel 19. avgusta 2003, ko je med bombnim napadom

TUJI TISK

Los Angeles Times

Drugačen pogled

Filmov o Jezusu je dandanes veliko, eden najnovejših, iranski film z naslovom Jezus, duh Božji pa je vzel za podlago islamsko razlago življenja Jezusa Kristusa, ki je zato upodobljen kot prerok in ne kot božji sin. Režiser filma Talebzadeh

se, kot je dejal, zanaša na razumevanje gledalcev, toda lahko si mislimo, da konservativni kristjani filma ne bodo preveč dobro sprejeli. Film so snemali skoraj deset let, podlaga zanj pa je bil Koran in t. i. evangelij po Barnabi, dokument, ki ga imajo mnogi znanstveniki za srednjeveško mistifikacijo. V filmu Kristus res pridiga o usmiljenju in dela čudeže, a ga ne križajo in ne vstane od mrtvih. Temeljna ideja filma je, da krščanstvo, ki jima na svetu dve milijardi vernikov, temelji na zablodi. Sicer pa se Talebzadeh zaveda, na kako nevarno pot je stopil njegov Kristus, in samo ugibamo lahko, kaj vse bi počeli islamski pridigarji, če bi kdo posnel film, ki bi govoril, da Mohamed ni bil prerok.

The Times

Skrinja zaveze

Če naj verjamemo nemškimi arheologom, so našli dvorec kraljice iz Sabe in oltar, na katerem je bila verjetno skrinja zaveze s kamnitimi ploščami, na katerih je bilo vsekanih deset zapovedi. Odkritje, ki ga je objavila Univerza v

Hamburgu, je izzvalo skeptične debate med arheologi. Skrinja zaveze je najpomembnejši judovski zaklad in okoli nje se lomijo kopja. Profesor Helmut Ziegert je izkopavanja v severni Etiopiji nadzoroval od leta 1999 in je prepričan, da so glede na njeno pozicijo in druge podrobnosti našli pravo palačo kraljice iz Sabe, ki je v njej živela v 10. stoletju pr. Kr. Po njeni smrti je njen sin palačo spremenil v svetišče, posvečeno Siriusu. Skrinja zaveze, ki je bila izdelana iz lesa akacije, na njej pa sta bila dva zlata kerubina, je bila vdelana v Siriusov oltar, izgubila pa se je leta 586 pr. Kr., ko so Jude premagali Babilonci.

na sedež ZN v Bagdadu življenje izgubil tudi posebni predstavnik generalnega sekretarja ZN za Irak Sergio Vieira de Mello. »Spomnim se, ko je Mello v teh morilskih napadih izgubil življenje, jaz pa sem takrat igral golf – mislim da v osrednjem Teksasu. Poklicali so me z igrišča, da bi mi sporočili novico, pa sem si

rekel, da se preprosto ne izplača več,« je dejal Bush. Televizija CBS pa je zabeležila, da je Bush svojo zadnjo partijo golfa kot predsednik odigral 13. oktobra 2003. Na dan bombnega napada dva meseca prej je igro golfa prekinil pri 12. luknji in se vrnil na svoje posestvo v Teksasu.

Incidenti Ukrajinski predsednik Viktor Juščenko je odpovedal vsakoletni nagovor parlamentu, potem ko mu poslanci vladne koalicije, zvesti premierki Juliji Timošenko, niso pustili na govorniški oder. Timošenkovi zvesti poslanci so protestirali, ker naj bi si Juščenko premalo pri-

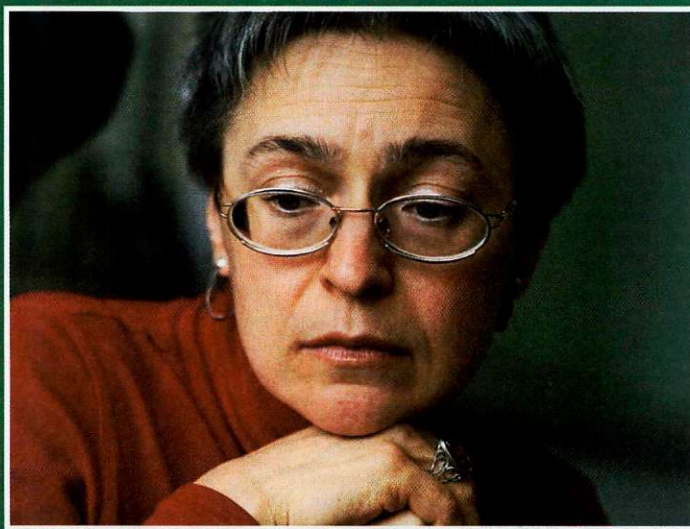
zadeval proti naraščajoči inflaciji. Obkrožili so govorniški oder, eden od poslancev pa je zasedel sedež predsednika parlamenta. Incident kaže na napetosti med Juščenko in Timošenko, katerih stranki sta lani oblikovali vladajočo koalicijo. Slednja je, kot kaže, nevarno krhka. Juščenko že februarja ni imel vsakoletnega govora, saj so opozicijski poslanci takrat protestirali proti njegovim prizadevanjem za vključitev Ukrajine v zvezo Nato. Timošenkova je medtem izjavila,

da jo poskuša ukrajinski predsednik oslabiti pred predsedniškimi volitvami leta 2010.

Protest Libije Libija ne želi več sodelovati z Italijo v boju proti nezakonitemu priseljivanju v EU. Libijsko notranje ministrstvo je namreč Rimu sporočilo, da Libija ne bo več sodelovala pri varovanju italijanske obale pred begunci iz Afrike, za takšen ukrep pa so se odločili, ker EU

in Italija nista zagotovili Libiji obljubljenih podpore pri morskih patroljah za ustavitev vala beguncev, ki se na jug Italije odpravljajo z libijske obale. Italija bi tako lahko letos poleti doživela invazijo beguncev.

Tiralica za morilcem Politkovske

Rusija je razpisala mednarodno tiralico za domnevnim morilcem ruske novinarke Ane Politkovske, 30-letnega Čečena Rustama Mahmudova tako išče Interpol. Konec marca letos so ruske oblasti Mahmudova, ki je bil na begu, osumile umora Politkovske. Rusko sodstvo je po nekaterih podatkih doslej vložilo obtožnice proti devetim domnevnim storilcem kaznivnega dejanja. Politkovsko, ki je bila zaradi svojih proti Kremlju usmerjenih člankov znana tudi na Zahodu, so oktobra 2006 ustrelili pred njenim stanovanjem v Moskvi. Umor je takrat povzročil ogorčenje v mednarodni javnosti.

Vir: STA

TUJI TISK

Focus

Zahvaljujoč človeku

Človek spreminja okolje, ga včasih tudi uničuje, a s tem tudi ustvarja novega, drugačnega in bolj raznolikega. Nekaterim živalskim vrstam to pride prav, na primer bobrom, ki so v Nemčiji sicer utrpeli veliko škodo, saj so

okoli leta 2000 skoraj izumrli. Človek je namreč spremenil in jim odvzel kar 80 odstotkov njihovega okolja. Nekatere vrste pa brez človeka sploh ne bi preživele, saj bi bila brez človekovega vmešavanja praktično vsa Evropa pokrita z gozdovi. Kmetijstvo je privedlo do večje raznolikosti vrst, na travnikih in pašnikih raste veliko več rastlinskih vrst kot kjer koli drugje. Zanimivo je na primer, da danes že v mestih živi precej živalskih vrst, kot so npr. ne preveč priljubljeni glodavci, kuščarji, postovke in golobi. Človeška dejavnost je zelo koristila tudi vrsti bezga, ki izvira iz vzhodne Azije in se je v mestih precej razširil.

Frankfurter Rundschau

Meso je razkošje

Kitajska v tem času doživlja največje podražitve v zadnjih enajstih letih. V prvi četrtini leta je bila inflacija 8,5-odstotna. Vlado še najbolj skrbi skokovita rast cen hrane, ki so v prvi četrtini leta zrasle kar za 21 odstotkov

glede na celo leto. Aprila so bile cene mesa kar za 47,9 odstotka višje kot v istem obdobju lani. Kilogram svinjine zdaj stane 26 juanov oziroma dva evra in pol, kar je polovica dnevnega zaslužka sezonskega delavca. S podobnim tempom rastejo cene zelenjave in druge hrane. Ker je večina Kitajcev še vedno revna in merijo svojo blaginjo s količino mesa, ki si ga lahko privoščijo, lahko taka rast cen povzroči politično eksplozijo, saj je tudi pred študentskimi demonstracijami na Trgu nebeškega miru leta 1989 kraljevala velika inflacija. Zaradi strahu pred nemiri je kitajska vlada že januarja sestavila seznam obveznih cen za osnovna živila.

Dr. Damjan Žugelj

Med nadzorniki pogrešam vlogo Banke Slovenije

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Damjan Žugelj je leta 1997 diplomiral na ljubljanski ekonomski fakulteti, tri leta pozneje je opravil magistririj. Doktoriral je iz davčne politike in skladov tveganega kapitala. Vlada Republike Slovenije ga je imenovala za direktorja Agencije za trg vrednostnih papirjev (ATVP), delo s petletnim mandatom pa je prevzel 1. aprila letos. Žugelj je bil pred tem direktor Uradnega lista Republike Slovenije, prej pa je bil več let zaposlen na ministrstvu za finance. Pravi, da je svojo kariero in svoj prosti čas posvetil delu na agenciji, kjer je zastavil drzne načrte.

Pretekli teden je bil za vas in zaposlene v agenciji zagotovo precej stresen, kar sklepam tudi iz tega, da ste novinarjem najmanj dvakrat sporočili, da o dogajanju okrog prevzemov Pivovarne Laško in Istra-benza, kar je bilo pretekli teden aktualno, ne morete dajati izjav. Ali nam lahko danes (pogovarjala sva se v ponedeljek – op. av.) kaj več poveste o tem?

Samih postopkov ne morem komentirati, čeprav bi človek to včasih rad storil v interesu javnosti. Vendar je v poslu, ki ga opravljam, treba misliti na posledice. Gre za zelo občutljive in težke zadeve, kjer vsaka podrobnost lahko vpliva na končni izid. Zato se mogoče javnosti zdi čudno, mogoče celo arogantno in predvsem nesmiselno ali celo, da se včasih skrivamo za zakonskimi določbami, ko pojasnjujemo, da zadev ne smemo komentirati, a tako pač je. Ob takih pomislekih se vprašam, kako bi se počutil posameznik, če bi bil predmet preiskave ali nadzora in bi nadzorniki njegov primer, še posebej če bi se kasneje izkazalo, da je nedolžen, komentirali v javnosti. Mislim, da se nihče v tem primeru ne bi počutil dobro. Tudi sam sem se počutil slabo, ko so komentirali moje delo, preden sem prišel sem. Pri tem bi dodal, da zelo cenim novinarsko delo in ga spoštujem; konec koncev agencija mnogokrat dobi kakšen upravičen namig tudi od novinarjev in se naslanja tudi na njihovo delo, vendar na drugi strani pogrešam razumevanje. Ko novinarji vidijo, da smo kooperativni, želijo včasih kar na silo izvleči iz nas nekatere informacije, čeprav vedo, da to nobenemu ne koristi. Agencija je po mojem prihodu začela

komunicirati tudi z novinarji in to bo praksa tudi v prihodnje. Zagotovo se bomo trudili, da bomo dobro sodelovali. Novinarji lahko veliko pripomorejo k temu, da je delo agencije uspešnejše. Ne nazadnje imamo veliko opozoril, navodil in mnenj, ki jih moramo posredovati javnosti, zato pri tem računamo na podporo novinarjev.

Kdaj naj bi bilo kaj več znanega glede Pivovarne Laško, Kolonela, Istra-benza in drugih družb, v katerih preiskujete morebitne nepravilnosti glede prevzemov? Koliko časa lahko trajajo postopki?

Povsem razumem, da bi vsi radi to čim prej izvedeli, vendar naj povem, da pri tem ni časovnih rokov. Agencija ima ta čas 41 zaposlenih. Nekaterim se to morda zdi veliko, vendar je treba vedeti, da je samo z dnem mojega prihoda, to je od 1. aprila dalje, čez noč nastalo pet, če ne šest odmevnih primerov. V pravni službi dela sedem ljudi, vendar to ni izgovor za nedelo. Verjemite, vsi delamo od jutra do večera. Skratka, moj odgovor je: ko bomo pridobili vse dokaze, ko bomo postopke skrbno in temeljito obdelali, saj moramo znotraj le-teh pozvati tudi določene organe, naj nam posredujejo druge dokaze in podobno. Računam, da bo to znano čim prej, vsekakor pa pred poletnimi dopusti. Poudariti pa moram, da je treba biti pri delu temeljit in v vsakem trenutku izhajati z vidika nevtralnosti in domneve nedolžnosti. Vnaprej ne moremo nikogar obsojati.

Ali v postopkih sodelujete s policijo in tožilci pa tudi z Uradom za varstvo konkurence (UVK)?

Z UVK sodelujemo od mojega prvega dne vodenja agencije. Sodelujemo dnevno. Tako se medsebojno obveščamo in izmenjujemo informacije. Tudi s tožilstvom in policijo sodelujemo, pa ne samo v aktualnih primerih, temveč smo z njimi sodelovali že v preteklosti. Tovrstni delovni sestanki so torej naša običajna praksa.

Za pretekli teden je bil napovedan skupni sestanek glede Pivovarne Laško, nato pa je

menda zaradi prevelikega zanimanja novinarjev odpadel. Kaj se je dogajalo?

To je informacija iz medijev, sestanek je bil, njegova vsebina pa je zaupne narave. V zvezi s tem lahko povem le, da je šlo za običajen delovni sestanek tako kot v mnogih drugih primerih. Preložitev sestanka izhaja iz zagotovitve upravičenih razlogov gospe generalne državne tožilke, uradnega pojasnila sicer nisem zahteval niti ga nisem želel. Splošni dogovor je bil, da se srečamo, kdaj, kateri dan, pa niti ni pomembno. To je povsem interna stvar, stvar udeležencev sestanka.

Kakšne pa so sploh možnosti agencije v tovrstnih primerih? Ali ima agencija dovolj veliko moč, če bi ugotovila nepravilnosti v prevzemih podjetij? Kaj lahko naredi?

V javnosti so mnenja o tem deljena. Tudi pravna stroka si pri tem ni enotna. Osebnostno menim, da ima agencija dovolj pristojnosti in ima možnosti za ukrepanje, če seveda želi ukrepati. Ni nujno, da podlago iščemo v njeni materialni zakonodaji. Podlago za ukrepanje lahko iščemo širše. Ne nazadnje je sum kaznivega dejanja dolžan prijaviti oziroma podati kazensko prijavo vsak posameznik, ki je za to izvedel. Možnosti za sankcioniranje je torej veliko. Pri tem bi morda za splošno razumevanje dodal, da agencija načelno izvaja tri ukrepe. To so odvzem glasovalnih pravic, ki je eden strožjih ukrepov, kot prekrškovni organ imam na voljo možnost izrekanja glob. Navadno namreč v takšni verigi kaznujemo več subjektov. Kazni torej niso tako nizke, čeprav se nekaterim zdi, da so premajhne glede na potencialne zaslužke. Na koncu je treba omeniti še kazensko zakonodajo, ki v nekaterih primerih poleg zagrožene zaporne kazni predvideva celo odvzem premoženja, kar ni zanemarljivo.

Ali lahko v praksi pride do odvzema premoženja, pridobljenega na dvomljiv način? V primeru Pivovarne Laško je bila pretekli teden omenjena celo razlastitev ...

Ne vem, ali je razlastitev pravi termin. Pravi termin je odvzem vsake premoženjske koristi, ki jo je posameznik ustvaril nezakonito. ►

► To se mi zdi bistveno boljša definicija kot razlastitev. Če pogledamo na primer dejanja v kazenskem zakoniku, ki jih »neposredno« preganja agencija, bi do odvzema premoženja lahko prišlo v primeru, če se dokaže zloraba notranjih informacij. No, zagotovo pa obstaja še kar nekaj primerov znotraj kazenske zakonodaje, kjer je ukrep odvzema premoženjske koristi mogoč.

V javnosti je kar nekaj odmevov pa tudi ogorčenja zaradi zlorabe notranjih informacij. Pri tem se omenjajo tudi Terme Čatež. Ali agencija pregleduje še kakšne tovrstne primere?

Glede zlorabe notranjih informacij imamo v teku štiri postopke. Treba je opozoriti, da v preteklosti takšni primeri pogosto niso dobili epiloga, ker je tožilstvo zavrglo dokazne predloge. Javnost sem že opozoril, da imamo na sodiščih osemnajst zadev iz leta 2005; naša agencija je zelo zainteresirana, da pride do epiloga, saj potrebujemo judikat. Potrebujemo t. i. kalibriranje kompasa, kakor osebno temu rečem. Vendar se bojim, da bodo zadeve, ki so na sodišču, zastarale. Pri zlorabi notranjih informacij pa velja povedati, da so to zelo težko dokazljiva dejanja, odvisna od mnogih momentov. Pri tem včasih tisti, ki so zlorabili notranje informacije, niso kaznovani, to pa zato, ker so se okoliščine, ki so bile na prvi pogled jasne, izkazale za težko dokazljive. Delno je morda krivdo za to treba iskati tudi v pristopu agencije, saj mora biti takšna kazenska ovadba pripravljena kakovostno. Zato bo v prihodnje moj glavni poudarek na temeljiti

kriminalisti in tožilci verjetno razloge, zakaj zadeve bodisi zavračajo oziroma ne izvršijo kazenskega pregona. Tisto, kar je pomembno pri tem, pa je, da ne pogrešam toliko sodelovanja oziroma vloge policije ali tožilstva, ampak vlogo Banke Slovenije, ki skrbi in bedi nad poslovanjem bank. V primeru Boška Šrota je agencija vstopila v sredini časovnice, če temu lahko tako rečem. Zgodba se je začela dogajati bistveno prej. Treba je vedeti, da je v takšnih primerih pogosto edini ali pa eden redkih obremenilnih dokazov prav denarni tok. Menim, da bi Banka Slovenije (skupaj z Uradom za preprečevanje pranja denarja) lahko že v začetni fazi začela zbirati indice ali pa bi bolje preverjala tiste institucije, ki jih nadzira. Kako lahko neko podjetje dobi posojilo na podlagi dvomljivih poroštev? Pri tem poznamo termin obvladovanje tveganj, imamo vrsto dejavnikov, ki bi jih Banka Slovenije po mojem mnenju morala preveriti. Če to zgodbo peljem naprej: uspešen konec tovrstnih zgodb je odvisen od sodelovanja organov. Menim, da tudi po krivdi nadzornih institucij ali tistih, ki so te institucije vodili v preteklosti, to sodelovanje ni bilo izvrstno. Tu vidim problem. Prav nasprotno pa moram pohvaliti, da je sodelovanje organov v odmevnih primerih izvrstno.

Kako pa agencija sodeluje z Banko Slovenije zdaj, ko dejansko vse pomembne organizacije vodite novi ljudje?

Menim da dokaj korektno, pogrešam pa stike z guvernerjem. Moram reči, da sem z vsemi direktorji nadzornih institucij že pri-

šel v stik. Vendar pa nima smisla prehitovati, agencija bo še v tem mesecu sklicala sestanek nadzornikov in upam, da se bova z guvernerjem tam videla in pogovorila o tem, kako bi v prihodnje izboljšali nadzor.

Ostaja vprašanje, od kod posameznikom tolikšne vsote denarja. Tovrstne prenose denarja bi nekdo lahko opazil in nadaljevanje zgodbe ne bi bilo mogoče.

Seveda, poleg Banke Slovenije je tu še Urad za preprečevanje pranja denarja. Menim, da sta bila v primerih, ki so se zgodili, pred Uradom za varstvo konkurence in Agencijo za trg vrednostnih papirjev navedena organa tista, kjer se zgodba v bistvu začne. Policija in tožilstvo nastopita šele posledično. Treba je vedeti, da tožilstvo običajno deluje na podlagi informacije, čeprav lahko postopek začne tudi samo, ko se pojavi indic, sum. Vendar je le prav, da najprej počaka na ugotovitve oziroma morda celo ovadbe nadzornih institucij (ki se običajno štejejo za izvedence stroke) in potem laže in učinkoviteje nadaljuje z delom.

Ali se lahko zgodi, da bomo šele čez nekaj let izvedeli, da je nekdo nekaj skrival letos na primer? Ali je zakonodaja, vsaj z vidika agencije, ki jo vodite, dovolj določna?

Zmeraj ko pride do afere, če temu tako rečemo, se vrsta ljudi začne spogledovati s sistemom in ga večina začne vrednotiti, ali je dober ali slab. Osebno menim, da je zelo težko narediti univerzalen in zelo dober sistem. Če najprej pometem pred svojim pragom, moram reči, da je bila ena od slabosti agencije, da v preteklosti ni dovolj opozarjala pripravljavcev zakonov, naj upoštevajo tudi njene želje, pri čemer moram reči, da smo v zadnjem času izrazili nekaj pomislekov v zvezi z zakonom o prevzemih in jih posredovali vladi. Jeseni pripravljamo še sveženj predlogov, ki se nanašajo na spremembe zakona o trgu finančnih instrumentov. Ambicija pa je, da bi agencija postala neodvisna institucija v pravem pomenu besede, kot je to urejeno v drugih razvitih in demokratičnih državah, in bi imela podoben status kot na primer Banka Slovenije. To bi bilo skladno tudi s standardi naših dveh krovnih združenj CESR in IOSCO. To je ključnega pomena. Menim, da bi bila agencija bistveno bolj učinkovita. Ne nazadnje se ta problem kaže v kadrovske politiki, saj je agencija sestavni del vladnega kadrovskega načrta, čeprav je po drugi strani neodvisna in ni proračunski uporabnik. Agencija se, poudarjam, v celoti financira sama. Če bi želeli imeti učinkovitejši nadzor, pomeni to posledično okrepitev kadrovske ekipe. Zaradi strategije zmanjševanja zaposlenih v javni upravi pa ima agencija velike težave. Tovrstne institucije v tujini imajo bistveno več zaposlenih, pri nas pa se pri tem vedno zatakne.

Osebno menim, da ima agencija dovolj pristojnosti in možnosti za ukrepanje, če seveda želi ukrepati.

in kakovostni pripravi dokazov in gradiva za pregon tovrstnih dejanj. Pri tem apeliram na javnost, da je govoriti o rokih zelo nevarno. Pomembnejše je, da zadeva dobi epilog, če so dokazi seveda utemeljeni.

Kako pa ocenjujete delo kriminalistov in tožilcev? So po vašem mnenju dovolj strokovno usposobljeni za pregon tako zahtevnih kaznivih dejanj, kot je gospodarski kriminal?

Tega, da niso usposobljeni, ne želim komentirati. Osebno menim, da gre za vrhunske strokovnjake, ki obvladajo svoj posel. Vprašanje pa je, ali imajo dovolj specialnih znanj. Verjetno je tudi ena od težav, da je premalo tovrstnih strokovnjakov. To se je v preteklosti po mojem mnenju pokazalo prav pri dokazovanju zlorabe notranjih informacij. Tu moram reči, da sta bila tožilstvo in policija na drugem bregu kot agencija. Vendar se je treba zavedati, da je v primerih, če obstaja dvom, treba ravnati v korist obdolženca, zato imajo

Imate torej isti problem kot UVK.

UVK je sestavni del ministrstva za gospodarstvo in to je bistvena razlika. UVK je proračunski uporabnik, naša agencija pa to ni. Ne porabimo niti evra iz proračunske blagajne, financiramo se iz taks in nadomestil, sposobni smo se torej sami preživeti. Tu je vrsta problemov, ki jih želim kot direktor agencije v bližnji prihodnosti razrešiti in vladi predlagati, naj o tem razmisli.

V državah EU je tovrstna agencija povsem samostojna?

V večini držav je delovanje tovrstnih agencij urejeno na takšen način. Organ, kot je agencija, mora delovati brez političnega vpliva, predvsem nevtralnno in neodvisno. Zelo težko je reči, da deluje neodvisno, če je sestavni del vladnega kadrovskega načrta, čeprav vam zagotavljam, da delujemo neodvisno. Neodvisnost bi morala biti popolna, še posebej ker menim, da bi na ta način agencija uživala večjo kredibilnost in ugled v Sloveniji.

Ali je to povezano s plačnim sistemom javnih uslužbencev? Ali lahko dobre strokovnjake tudi primerno nagradite?

To je drugi problem, ker smo v plačnem sistemu, vendar ne vsi. V plačnem sistemu javnih uslužbencev smo samo vodilni, kar je zagotovo velik problem pri pridobivanju vrhunskih strokovnjakov. Na drugi strani pa je vrsta zelo dobro plačanih odvetnikov. Ne bom rekel, da je težko, imam srečo, da imam zelo dobro ekipo, ki je zelo motivirana in včasih želja prinese večje rezultate. Vsekakor pa je težko kader zadržati. Ko dobijo ustrezne izkušnje, jih vabijo v podjetja za bistveno večje plačilo. Drugo je tudi korupcijski moment. Osebnostno menim, da morajo biti tako direktorji nadzornih institucij kot zaposleni v njih toliko plačani, da se jim ne splača niti razmišljati o tem, kje bi še dodatno zaslužili. Ta moment je zelo pomemben.

Ali ste kakšne kadre pripeljali s seboj?

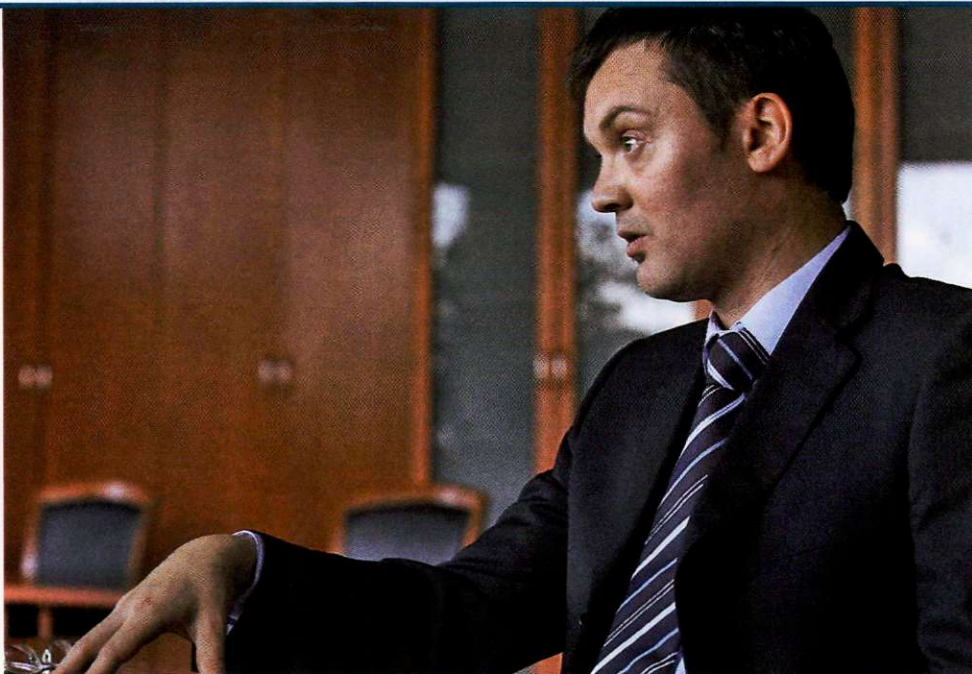
Do zamenjave je prišlo samo pri vodenju, s seboj nisem pripeljal nikogar. Bom pa v prihodnje na trgu poiskal nekaj strokovnjakov, ki bodo okrepili agencijo.

Ali imate podatke, da se je že v času vaše ga predhodnika dogajalo kaj, kar se dogaja zdaj, pa agencija ni ustrezno ukrepala?

To je zelo nevhvaležno vprašanje, vendar menim, da bi bila agencija lahko v preteklosti učinkovitejša, čeprav s tem odgovorom plujem v lastno skledo, a tako je.

Agencija je v času prejšnjega direktorja Novega Boraka veljala za brezzobega tigra, za vas se zdi, da stvari spreminjate. Ali res?

Upam. Trudim se. Moram reči, da sem svojo kariero in svoj prosti čas posvetil delu na agenciji. To moja žena najbolje ve (smeh).

Organ, kot je agencija, mora delovati brez političnega vpliva, predvsem nevtralnno in neodvisno.

Glede na povratne informacije, ki jih imam, menim, da je pot, ki smo jo začrtali v poldrugem mesecu, prava. Moram reči, da se je agencija na eni strani odprla, na drugi pa že jasno začrtala meje, do katerih bo stvari gledala in dopuščala. Pri tem pa ne glede na mnenje javnosti, ali smo brezzobi tiger ali nismo, na te stvari ne gledam tako. Agencija preprosto mora delovati in dejstvo je, da je delovala tudi v preteklosti, po mojem mnenju pa ne dobro. Sam imam načrte, imam vizijo, ki jo že uresničujemo, in menim, da je to vidno tudi v odnosu agencije do javnosti. Ne nazadnje smo začeli komunicirati z javnostjo, začeli smo se odpirati. Tudi ni naključje, da je z mojim prihodom kar nenadoma prišlo na dan pet primerov. Ne pravim, da je to plod mojega dela, je pa zagotovo plod sodelovanja nadzornih institucij, česar prej ni bilo. In če me vprašate, ali bo agencija še naprej brezzobi tiger, je moj odgovor ne. Ob tem naj povem, da je po mojem mnenju sankcija zadnje dejanje, ljudi je treba vzgojiti, treba jim je povedati, kako naj delujejo, kako naj se obnašajo. Zmeraj pa bomo imeli marginalce, ki bodo sistem izrabljali. Z njimi pa ne jaz osebno ne bova imela milosti.

Kako danes gledate na blatenje v javnosti ob vašem imenovanju?

To zgodbo sem že pozabil. Osebnostno me niso spravili iz tira. Šlo je za popoln konstrukt. Moram reči, še danes, ko razmišljam o teh zadevah, da si nisem mogel misliti, da lahko posameznik s pomočjo medijev ustvari tolikšno gonjo zoper posameznika. Tri tedne pred imenovanjem za direktorja agencije sem bil nepomemben mož

v Sloveniji, nenadoma pa sem postal največji kriminalce, dobesedno. Po vsem tem pa lahko rečem, da sem vrsto let delal v uglednih institucijah, kot je ministrstvo za finance ali ne nazadnje tudi Uradni list RS. Če bi govorice držale, dvomim, da bi me zdajšnja vlada ali pa prejšnji delodajalci, na ministrstvu za finance sem delal pod petimi ministri, gledali. Mislim, da bi bili osebno motivirani, da takšnega človeka odstranijo iz institucije. V zadnji gonji, kakor ste lahko opazili, sam nisem nastopal agresivno niti se nisem agresivno odzival na blatenje, ker se mi je res zdelo pod častjo. Potrudil sem se, da sem tisto, kar sem napisal, podkrepil z dejstvi. Tisto, kar je v danem primeru zatajilo, pa je kultura ljudi in po eni strani mogoče tudi pravna država. Treba je vedeti, da so me napadali brez vsakršnih dokazov, pa ne samo to. Tudi dokazi so lahko včasih irelevantni, vsake oči imajo svojega malarja. Brez kakršnih koli postopkov sem bil obsojen. In potem brati o sebi besede, kot so utemeljen sum in podobno, je le malo prehudo. Danes, kot tudi sami opazate, je vse skupaj nepomembno in prav to je dokaz, da je bila to novica z namenom sprožiti famo in pritisk. Ljudem, ki so to naredili, se pač ni izšlo. Danes se vse bolj potrjuje moja teza, da se je očitno nekdo zelo, zelo bal mojega prihoda na agencijo. Ne nazadnje to potrjujejo vsi primeri, ki so prišli z dobrim sodelovanjem nadzornih institucij na dan. Morda lahko povežemo ali interese iščemo tudi v tem. Brez pomoči znotraj agencije pa seveda takšen konstrukt ne bi bil mogoč. Sporočilo tistim, ki so bili v to kakor koli vpleteni, je naslednje: Hvala lepa, kvečjemu okrepili ste me in še večjo voljo do dela ste mi dali. ■

Domobranci

Podobe protirevolucije

V. M.

Založba Modrijan je izdala zajetno in vsebinsko pomembno knjigo, ki nosi naslov *Domobranci zdravo – Bog daj*. V njej je Aleš Nose prikazal protirevolucionarne enote na Slovenskem med letoma 1942 in 1945.

O zgodovini druge svetovne vojne na Slovenskem je bilo že veliko napisanega. Največ so pisali udeleženci tako na partizanski kot tudi na njej nasprotni strani. Ta knjiga je drugačna, napisal je ni udeleženec vojne niti poklicni zgodovinar. Avtorja je zanimalo predvsem dogajanje v t. i. protirevolucionarnem taboru. Opisuje ga na način, ki ne polemizira, temveč predstavlja. Sistematično

predstavi vse formacije, poveljniški kader in enote, ki so se v taki ali drugačni obliki uvrščale v protirevolucionarni tabor.

Nad tisoč fotografij Na 445 straneh velikega formata je objavljenih več kot 1.000 fotografij, pečatov, opis tipov in modelov uniform, kap, čelad, odlikovanj, opreme in oborožitve. Papir je kakovosten (gladek), zato so tudi objavljene fotografije kakovostne.

Avtorjev izvirni prispevek so raznovrstna identitetna obeležja oziroma znaki teh vojsk. Veliko število dokumentov, nekateri so objavljeni v celoti, ne ponazarja le notranje strukturiranosti, temveč tudi vsakdanje življenje protirevolucionarnih enot (legionarjev, vaških stražarjev, četnikov in domobrancev). Pred nami se zvrstijo podobe resničnih ljudi in vsak si lahko z znanjem, ki ga ima o medvojnem in povojnem

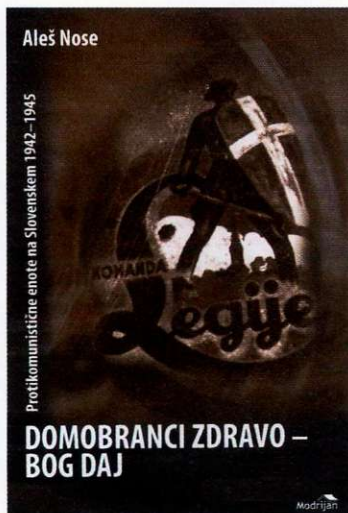
dogajanju v Sloveniji, predstavlja njihove usode v boju (Turjak, Javorovica), njihove parade in pogrebe ter pretresljivo fotografsko dokumentiran umik čez Karavanke v Vetrinj. Avtor je v knjigo vključil gradivo iz javnih arhivov in muzejev ter mnogih zasebnih zbirk, ki je bilo doslej širši slovenski javnosti večinoma neznano.

Od podob do usod Pisanja knjige se je avtor Aleš Nose lotil

nosti predstavljeni pomanjkljivo ali celo enostransko, je v spremni besedi zapisal zgodovinar dr. Boris Mlakar, naš največji poznavalec protirevolucije oz. domobranstva med zgodovinarji. Med take gotovo spada tudi ves kompleks delovanja protirevolucionarnega tabora na Slovenskem med drugo svetovno vojno. Omenjeno zanimanje velja tako za ožjo zgodovinsko stroko kot tudi za širšo publiko, ki pa je zaradi

tičen prikaz enot, njihovih formacij, njihovega poveljniškega kadra ter raznovrstnih pripadajočih identitetnih znamenj oziroma znakov. Prav slednje je z vidika dosedanje literature najbolj izviran prispevek pričujoče knjige. To temeljno vsebinsko zasnovano je poskušal še dodatno preseči, in sicer z dvema segmentoma: najprej s slikovnimi (fotografskimi) ter tematskimi sklopi, kot so na primer doga-

janje na Turjaku in pogrebi oziroma prekopi žrtev med vojno ter odhod v Vetrinj in vračanje domobrancev po končani vojni. Pri poglavju o generalu Rupniku je s prikazom t. i. Rupnikove linije segel tudi v čas pred vojno. Zelo zanimivi sta objavi popolnega seznama častnikov po »za-slugi« komunistov, interniranih v Gonars, ter seznam častnikov, sprejetih aprila 1945 v Slovensko narodno vojsko.

političnega in včasih tudi politikantskega izrabljanja te teme iz naše preteklosti še vedno pod udarom nepopolnih in s tem tudi zavajajočih podob ter interpretacij vojnega časa 60 leti.

Opis identitetnih znamenj

Iz naslova knjige izhaja, da gre predvsem za predstavitev vojaških formacij in skupin t. i. protirevolucionarnega tabora in ne za poskus celotne in kompleksne predstavitve tega tabora. To je namreč glede na njegov značaj in pojavnost (pre)velik zalogaj celo za poklicne zgodovinarje, piše Mlakar. »Sicer je res, da je avtor predvsem v prvih poglavjih oziroma sklopih skušal zastaviti problematiko tudi širše, vendar je v naslednjih to v veliki meri opustil ter se je omejil predvsem na objavo temeljnih dokumentov, ki posamezno formacijo uvedejo oziroma politično umestijo, hkrati in predvsem pa prikažejo njeno notranjo strukturo.« Slednje ima pisec za izhodišče, da se potem tako v besedilnem delu kot tudi v slikovnem gradivu osredinja predvsem na sistema-

Vaške straže; izkop t. i. bizoviških žrtev pri Polci

Domobranci so bili v nasprotju z vaškimi stražarji bolj mobilni.

kot dolgoletni zbiralec vojaške dediščine in zgodovinski navdušenec. Njegovo zanimanje je bilo vseskozi usmerjeno v potek druge svetovne vojne na Slovenskem, posebno ga je privlačilo vse, kar je lahko povezal z obstojem in delovanjem slovenskih protirevolucionarnih enot, kot pojasnji uvodoma. V knjigi je posebno pozornost namenil tipom in modelom uniform, kap, čelad, činov, položajnih oznak, odlikovanj, opreme in oborožitve, poleg tega pa še shemam formacij in dobesednim prepisom nekaterih dokumentov, ki jim ni dodajal komentarja.

V zadnjem desetletju in pol se iz jasnih razlogov večja zanimanje tudi za tiste dogodke in pojave v naši polpretekli zgodovini, ki so bili iz različnih razlogov bodisi potisnjeni v ozadje, bodisi v jav-

► V knjigi so predstavljene vse enote, ki so se v taki ali drugačni obliki ter intenziteti med drugo svetovno vojno uvrščale v protirevolucionarni tabor. Utemeljeno je največ pozornosti posvetil domobranstvu, drugim formacijam pa manj, pri čemer je prostor, ki jim ga je namenil, poleg njihove »objektivne« pomembnosti določalo tudi v taki ali drugačni meri ohraneno oziroma razpoložljivo gradivo, ugotavlja dr. Boris Mlakar. V knjigi so objavljene mnoge fotografije, ki širši slovenski javnosti doslej niso bile znane, kar je ena njenih zelo pozitivnih strani.

V besedilnem delu je avtor večinoma ponatisnil odlomke iz najrazličnejše literature in z njimi pojasnjuje medvojno dogajanje v Sloveniji, še posebej razmerje med komunistično revolucijo in protirevolucijo.

Bizoviške žrtve Knjiga je izjemna predvsem zaradi objavljenih fotografij, ki jih je nad tisoč. Avtor jih je nabral v muzejskih ustanovah, veliko pa tudi pri zasebnikih. Vsaka od njih oziroma vsak obraz na njih skriva v ozadju

Legendarni nadporočnik
Drago Furlan - Oran

sorodnikov umorjene žrtve izkopala, prepeljala domov in pokopala. Na seriji v knjigi objavljenih fotografij tega velikega partizanskega zločina lahko vidimo »vso zgodovino« revolucije in protirevolucije. Najprej partizansko nasilje nad civilnim prebivalstvom, potem pa »odgovor« protirevolucije, med katerim je bil tudi Sveti Urh. Ni mogoče govoriti in razumeti zgodbe o Svetem Urhu (takšne, kot jo je prikazala Štefanija Ravnikar Podbevšek), ne da bi poznali teh pet popolnoma nedolžnih žrtev – in mnogih drugih – iz podurhovskih vasi.

Drago Furlan - Oran Drugi takšen sklop fotografij prikazuje razvpito podelitev nemških odlikovanj (Rösener) nekaterim domobrancem. Na mnogih fotografijah je v ospredju slavnj Drago Furlan - Oran, ki je kar dvakrat prejel visoko »nemško« odlikovanje (križec za vojne zasluge 2. stopnje z meči in še značko za protipar-

tizanski boj). Vendar te fotografije, s katerimi se je doslej veliko manipuliralo in so jih zlorabljali za pritlehne obračune z žrtvami revolucije, pripovedujejo prav tako veliko zgodbo medvojnega dogajanja na Slovenskem. Dragu Furlanu so namreč partizani julija 1942 na grozovit način umorili očeta, mater in brata. Kasneje je bil priča še neskončni vrsti drugih partizanskih zločinov. Tem se je postavil po robu in je, ker nihče drug (policija, okupator) tega med vojno ni počel, preganjal partizane, ki so pod krinko NOB ubijali in ropali po vaseh Dolenjske. Zato je bil odlikovan! Vsekakor ni bil odlikovan zaradi simpatij do Nemcev ali zaradi nekakšne kolaboracije, kot to besedičijo in žalijo zgodovinska dejstva dediči revolucionarjev.

Podobno ozadje ima t. i. domobranska prisega, ki je v knjigi prav tako predstavljena s posebnim sklopom fotografij. Vanjo so bili domobranci prisiljeni, bila je simbolnega značaja, nikomur ni jemala življenj, ampak jih je (protirevolucionarni strani) reševala.

Na Vetrinjskem polju

Na rokavih so nosili grb kranjskega orla in na kapah slovensko trobojnico.

Spomin na žrtve V knjigi vrsta fotografij prikazuje tragedije, ki jih je povzročilo partizanski (revolucionarno) nasilje. Najprej je to pojav oziroma nastanek protirevolucije v različnih oblikah. Potem so to posledice različnih partizanskih množičnih umorov in zločinov, kot so bili bizoviške, jelendolske, t. i. kočevske žrtve oziroma množični pogreb na Orlovem vrhu in umik domobrancev na Koroško, v Vetrinju.

Prvo, pojav protirevolucije, je seveda glavna tragedija dogajanja v času okupacije Slovenije. To, da so se bili ljudje prisiljeni vojaško organizirati proti komunističnim partizanom zaradi njihovih zločinov oz. zlorabe upornišтва proti okupatorju, je nekaj najhujšega, kar je doletelo

slovenski narod v novejši slovenski zgodovini. Namesto da bi vsi skupaj oziroma drug ob drugem, povezano, pripravljali odpor in ga na koncu tudi izpeljali – tako kot je bilo pri mnogih drugih evropskih okupiranih narodih! –, je ekstremna politična skupina (komunisti) izrabila okupacijo in močna domoljubna čustva tako rekoč celotnega prebivalstva ter pod okriljem narodnoosvobodilnih gesel organizirala in izpeljevala izjemno nasilno komunistično revolucijo. Neizmerna tragedija, ki je strupeno zasekana še po več kot šestdesetih letih v zavesti mnogih Slovencev. In bo še dolgo.

Knjiga Aleša Noseta bo poslej predvsem spomin na tisoče nedolžnih žrtev nečloveške ideologije in odpiranje (sproščanje) naše skupne zavesti o naši zgodovini in vsakokratni sedanjosti.

O avtorju Aleš Nose (1968) je diplomiral iz slikarstva na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Kot dolgoletni zbiralec vojaških ostalin je soustanovitelj in predsednik Društva za zaščito in ohranjanje vojaške zapuščine na Slovenskem. Predvsem ga zanima obdobje druge svetovne vojne, še posebno se je usmeril v delovanje protirevolucionarnega tabora. Z Muzejem novejšje zgodovine Slovenije je sodeloval pri več odmevnih razstavah. Njegovo desetletno delo obsega zbiranje materiala na terenu in raziskavo arhivskega gradiva v arhivih in muzejih.

Izkop žrtev partizanskega nasilja v Jelendolu

Veselimo se življenja!

Dogodek za otroke (pa tudi mamice in očije!)
31. maja 2008 v Poletnem gledališču
Studenec pri Domžalah od 11h do 13h.

PROGRAM:

- Policijski orkester z glasbeno pravljico **Peter in volk**
- koncert duhovno-ritmične glasbe

Prireditve je brezplačna, prijava je obvezna!
 Pohitite s prijavi; gledališče sprejme
 le 1001 obiskovalca.

Mlade družine,
vabljen na praznik življenja!

Prijavnica je dosegljiva na spletu
<http://radio.ognjisce.si>, telefonske prijave bomo
 sprejemali v Sobotni iskrici 24. maja.

Med vsemi prijavnici bomo na prireditvi izžrebali
 nagrado vikend paket v Moravcih za vso družino
 in polet z balonom za dve osebi. KD Življenje

RADIO OGNJIŠČE

Radio Krka
106.6 MHz

FM 102.1
99.5
stereo
RDS
Radio
VIVA
M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
 e-mail: viva@radio-viva.com

Misijonar Ignacij Knoblehar

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Ignacij Knoblehar je bil slovenski misijonar, ki je deloval med črnskimi plemeni na območju Belega Nila. Bil je tudi raziskovalec in odločen nasprotnik trgovine s sužnji. Kot za večino sodelavcev je bila tudi zanj usodna malarija.

Ignacij Knoblehar, misijonar, ki so ga domačini krstili za »Abuna Solimana«

Med najbolj znanimi misijonarji slovenskega rodu je bil vsekakor Ignacij Knoblehar, misijonar v Sudanu. Med tamkajšnjimi črnskimi plemeni je deloval deset let. V tem času je tudi preučeval in raziskoval življenje tamkaj-

šnjih prebivalcev, lokalno floro in favno ter se kot navdušen jezikoslovec ukvarjal s sestavljanjem slovarja črnškega jezika. Med svojim življenjem v sudanskih pokrajinah je bil tudi pionir, ki je raziskoval zlasti tok Belega Nila. Pri svojih raziskovanjih je prišel

do skrajne točke, ki jo je dosegel beli človek, žal pa so se te njegove zasluge na področju raziskovanja pozabile. V pozabo so utonile njegove morda še večje zasluge na področju boja proti v tistih časih (in delno še dandanes) močno zakoreninjenemu suženjstvu

in trgovini z ljudmi, še posebno otroki. Pozabili so jih Evropejci, ne pa tudi tamkajšnji prebivalci. Domačini, ki so Knobleharju nadelili ime »Abuna Soliman«, so ga imeli zelo v časteh in desetletja po njegovi smrti so starci, ki so ga nekoč poznali, svojega »abuno« še vedno pričakovali kot nekakšnega kralja Matjaža, da se bo vrnil, bil spet njihov varuh in jim prinašal darila. Takšno priznanje je veliko večje od priznanj vseh uradnih institucij in nazorno kaže, kaj je naredil Knoblehar za domačine med svojim življenjem v Sudanu. Žalostno pa je, da je njegovo delo med rojaki v desetletjih precej utonilo v pozabo, čeprav je bil v času svojega življenja dokaj čislán. Lep del denarnih in drugih darov, s katerimi se je vzdrževalo misijonsko delo, je namreč prišel iz rok njegovih slovenskih rojakov, Knoblehar pa se jim je oddolžil tako, da je v Ljubljano poslal v uk nekaj zamorčkov, mladih fantov, ki so jih misijonarji rešili suženjstva. V tistih časih je nastala pesmica izštevanka »Deset zamorčkov gre na grad ...«, na žalost pa je bilo zanje slovensko podnebje veliko preostro. Hitro so zboleli in več jih je tudi zaradi pljučnice umrlo.

Podobno kot se je zgodilo zamorčkom v Ljubljani, se je godilo tudi Knobleharju in njegovim somisijonarjem v Afriki. Zaradi podnebja so množično obolevali za boleznimi, predvsem mrzlico in malarijo, ki sta jih kosili kot po tekočem traku. Malariji je navednje podlegel tudi Knoblehar.

Življenjsko poslanstvo Ignacij Knoblehar se je rodil 6. julija 1819 v Škocjanu v trdni in pobožni kmečki družini. Že med osnovnim šolanjem se je izkazal za nadarjenega in ukaželjnega učenca in starši so sklenili žr-

tvovati nekaj ne prav velikega družinskega dohodka za to, da bi lahko Ignacij obiskoval višje šole. Knoblehar se je vpisal na nemško gimnazijo v Novem mestu. Obstajala je sicer še slovensko-nemška vzporedna šola, namenjena v glavnem otrokom nekaterih premožnejših kmetov in obrtnikov, vendar je bila kakovostno slabša, saj ni bilo pričakovati, da bi otroci, ki so jo obiskovali, kasneje gradili kakšno uradniško ali celo akademsko kariero.

V času Knobleharjevega šolanja je domače kraje obiskal veliki misijonar Friderik Irenej Baraga, ki je bil slaven zaradi svojega delovanja med severnoameriškimi Indijanci. Med obiskom v domovini je imel Baraga več predavanj, na katerih je poskušal rojakom prikazati tuje kraje, ljudstva in običaje, zbrati finančne viře za podporo svojemu delu in navdušiti tudi kakšnega rojaka za misijonarstvo. Želel je pridobiti predvsem kakšnega duhovnika, a tudi posvetni misijonarji, še posebno umni obrtniki, učitelji in kmetovalci, bi bili dobrodošli. Pri Knobleharju mu je uspelo v

Obiskoval je zavod Propaganda v Rimu, kjer so se šolali bodoči misijonarji.

nemščine sina danskega poslanca. Družina se je nato vrnila na Dansko in povabila Knobleharja, da si ogleda njihovo domovino. Po potovanju prek Nemčije in Francije se je Knoblehar vrnil nazaj v Rim, da sklene študije, in leta 1845 je bil potrjen za misijonarja.

Prvi misijonarski uspeh Že med študijem se je spraševal, kam ga bodo nadrejeni poslali. Najprej so mu določili službo v Indiji, pa se je začel učiti indijskega jezika in izpopolnjevati v angleščini.

Ta ping-pong z imenovanji je bil presekani leta 1847, ko je spoznal očeta Rylla, poljskega misijonarja, ki je iskal misijonarje za Sudan. Knobleharja so predstojniki nato potrdili v Ryllovo skupino in leta 1848 je končno odšel na pot. Njegova pot naj bi vodila prek Jeruzalema, da bi si lahko ogledal Božji grob. Menda je med plovbo proti Sveti deželi prišel v stik s protestantsko gospodično iz visoke angleške družbe, ki je imela precej negativen odnos do katolištva. Knobleharju naj bi jo

bilo med plovbo uspelo spreobrniti in v Jeruzalemu jo je oddal v tamkajšnjem ženskem samostanu, obiskal svete kraje in se nato odpravil v Egipt.

Črna celina pokaže zobe

Težave misijonarstva so se pokazale že na začetku. Več misijonarjev je zbolelo že v prvem stiku s črno celino, med njimi oče Rylla, ki je med potjo zaradi mrzlice umrl. Knoblehar je zato začasno prevzel vodenje misijona v Sudanu. Skupina je prišla do Kartuma, tam pa so jim začele nagajati lokalne oblasti. Lokalni oblastniki, muslimani, niso prav navdušeno sprejeli krščanskih misijonarjev. Še toliko bolj pa so bil besni, ker so se začeli ti vmešavati v njihovo trgovino s sužnji. Misijonarjem je delal dodatne preglavice še tamkajšnji sardinski konzul, ki je, čeprav katoličan, z lokalnimi muslimanskimi oblastniki sodeloval v trgovini s sužnji. Knoblehar je kmalu odpotoval nazaj v Evropo po navodila, kajti vodja odprave je bil mrtev, on sam pa le začasni vodja. V Rimu so ga ▶

Med najbolj znanimi misijonarji slovenskega rodu je bil vsekakor Ignacij Knoblehar, misijonar v afriškem Sudanu.

popolnosti. Mladi gimnazijec se je odločil, da se bo po šolanju posvetil misijonarstvu.

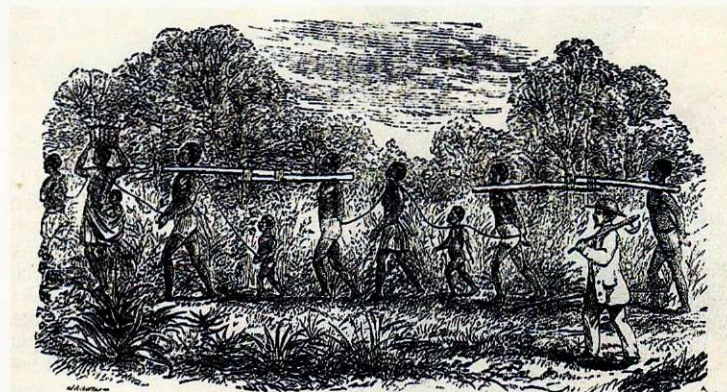
Knoblehar je po koncu šolanja v Novem mestu vstopil v ljubljansko bogoslovje, a je kaj kmalu svojega škofa zaprosil za dovoljenje, da odide v Rim, kjer bi se šolal za misijonarja. Škof Wolf mu je dal odpustnico in že leta 1841 se je Knoblehar znašel v Rimu, kjer so ga sprejeli v zavod Propaganda, na katerem so se šolali bodoči misijonarji.

Prepričan, da je za misijonarsko delo najpomembnejša sposobnost komunikacije z domačini, se je začel Knoblehar posepešeno učiti francoščine in angleščine, ker je upal, da bo na ta način seveda lažje prebil jezikovo bariero z domačini. Še med šolanjem je z dovoljenjem svojih nadrejenih odšel na Dansko, kajti v Rimu je učil

Nadrejeni so se nato premislili in menili, da bi bil boljši kot misijonar v protestantski Švedski (ker naj bi bil zaradi stikov z danskim poslanikom »izvedenec« za skandinavske dežele). Iz popolnoma neznanega razloga je nato nekdo menil, da bi bil primernejši za službovanje v Avstriji, nato so se nadrejeni spet premislili in menili, da bi ga bilo koristneje poslati v Severno Ameriko med Indijance, končno pa so se odločili, da bo šel v Ukrajino, med pripadnike tamkajšnje uniatske cerkve. Knoblehar se je že resno lotil učenja stare cerkvene slovanske, potem pa je bil spet namenjen za Indijo. Nekaj za tem so nadrejeni spet spremenili mnenje in menili, da bi bil primernejši za Perzijo in se je zato začel učiti perzijsčine, nato pa še arabščine, kajti misijonaril naj bi med Druzi v Siriji.

Kartum ob sotočju Belega in Modrega Nila je bil izhodišče za misijonarjenje.

Knoblehar in njegovi misijonarji so bili trn v peti trgovcem s sužnji.

Knobleharjevo naravoslovno in etnografsko zbirko hrani Slovenski etnografski muzej.

► pooblastili kot vodjo celotne odprave, na Dunaju pa je pridobil še nekaj finančnih sredstev. Še več, prišel je v stik s pobožnim cesarjem Francem Jožefom in le-ta je ukazal svoji diplomaciji, naj v Kartumu odpre konzulat, ki bo prevzel varstvo nad misijonarji. Najbolj pa je cesar ustregel Knobleharju s tem, da je prek diplomatske službe dosegel za misijonarje zaščito samega turškega sultana, ki je bil tedaj še formalni vladar Sudana. Bil je sicer daleč, a njegova roka je bila še vedno dovolj dolga, da je lahko tudi v Sudanu uradnika, ki ne bi spoštoval njegove volje, zgrabila za vrat in ga brez milosti strla.

Misijonarjenje, raziskovanje ...

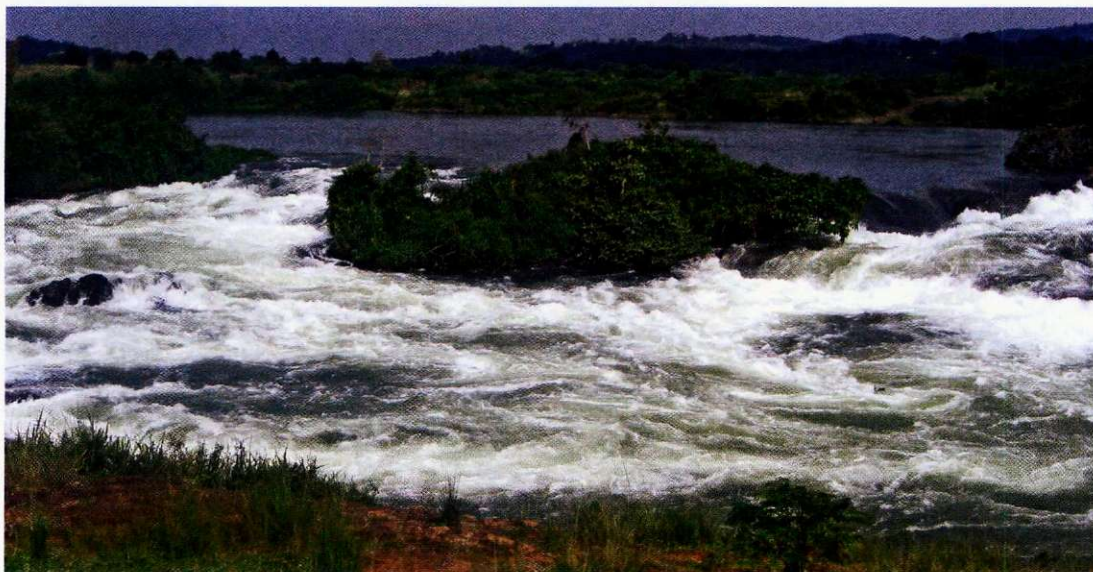
Tako oborožen se je Knoblehar vrnil v Sudan in iz baznega misijonskega poslopja v Kartumu začel svoje poslanstvo med plemeni Dinka, Šiluk in Barci. V glavnem misijonu v Kartumu je celo ustanovil šolo za krščanske Kopte, ob Belem Nilu pa misijonski postaji Godokor in Sveti križ. Leta 1854 je prišel do gore Logvek in s tem na najjužnejšo točko, ki so jo do tedaj dosegli evropski raziskovalci.

Med tem potovanjem je dodobra spoznal običaje. Začel je pisati slovar barskega jezika in delati zapiske v obliki dnevnika potovanj po Belem Nilu. Vsi ti zapiski so danes shranjeni v avstrijski nacionalni biblioteki na Dunaju. Na potovanjih je zbiral tudi predmete za naravoslovno in etnološko zbirko, ti pa so danes v Slovenskem etnološkem muzeju v Ljubljani.

Temeljno Knobleharjevo delo je bilo vsekakor misijonarstvo. Začel je poučevati predvsem otroke, in to ne le v katekizmu, pač pa tudi v branju in pisanju. Misijonarji so poskušali domačine priučiti naprednejšemu kmetovanju in obrti, pa pri tem niso bili prav uspešni. Domačini so bili namreč preveč brezbrizni, da bi jih zanimalo resno delo. Misijonarji so si zato morali pomagati

z darovi in pri tem so imeli nekaj več uspeha. Nekaj bistrejših otrok so poslali v šolo v Kartum, nekaj pa celo v Evropo. Največji uspeh so dosegli, ko so sprebrnili mladega poglavarja z imenom Muga, ki je nato imel veliko vlogo pri prepričevanju svojih sorojakov. Nekaj uspeha so imeli tudi pri obrambi domačinov pred trgovci s sužnji, saj ti zaradi močne zaščite misijonarjev niso mogli več odkrito napasti, a vendar so še vedno delovali proti njim iz ozadja in jim na vse mogoče načine škodili. Knoblehar in njegovi kolegi so ujete sužnje deloma tudi odkupovali od trgovcev in jih potem osvobajali. A suženjstvo je bilo skoraj nemogoče zatreti; v tistih pokrajinah so po grobih ocenah na leto zaslužili od štirideset do šestdeset tisoč ljudi.

V vsega desetih letih je skupaj s Knobleharjem za posledicami bolezni umrlo kar dvaindvajset misijonarjev v Sudanu.

Glavni cilj Knobleharjevega misijonarstva so bila črna plemena ob Belem Nilu.

Bolezni premočan nasprotnik

Misijonarji so tako počasi lomili nezaupanje domačinov in si pridobili njihova srca, dokaj uspešno so kljubovali sovraštvu trgovcev z ljudmi, lokalnega uradništva in verskih prenapetežev, ki jih ni manjkalo, niso pa mogli kljubovati naravi. Afriško podnebje, higienske razmere in naporena potovanja po savanah so hudo načenjali njihovo zdravje. Da bo to morda največja ovira pri njihovem delu, je pokazala že bolezen in smrt njihovega prvega predstojnika očeta Rylla. Med domačini in tudi priseljenimi Evropejci so razsajale razne bolezni, v prvi vrsti malarija; čeprav so si poskušali pomagati s kininom, niso bili nič bolj imuni od domačinov. Hudo je zbolel tudi Knoblehar, zato so ga nadrejeni poklicali v Rim – deloma zato, da bi se v Evropi kolikor toliko pozdravil in okreplil, deloma zato, da bi osebno poročal o misijonskem delu. Knoblehar je odpotoval v Evropo, a je bila bolezen prehuda in se je moral ustaviti v Neaplju, kjer je po več tednih hiranja v avguštinskem samostanu 13. aprila 1858 umrl, star komaj devetintrideset let. Knoblehar je bil tako dvaindvajseti misijonar, ki je umrl zaradi posledic bolezni v vsega desetih letih, odkar so začeli z misijonarstvom v sudanskih pokrajinah.

Po njegovi smrti je delo v sudanskih misijonih nazadovalo. Deloma zato, ker je umrl karizmatični in delavni vodja misijonarjev, ki je imel tudi velik ugled med domačini. Deloma pa je začelo misijonarstvo nazadovati, ker se je velik del obolelih vrnil v Evropo, nekateri so pomrli v Afriki, zaradi velikega odstotka obolelih in mrtvih pa je navdušenje za misijonarstvo v Sudanu začelo upadati. Glavo so začeli spet dvigati trgovci s sužnji, ki so jim prej misijonarji »kvarili posel«. Končno so postali tako močni, da so pod vodstvom karizmatičnega Mohameda Ahmeda, ki se je razglasil za preroka Madija, »pričakovanega«, leta 1884 začeli vstajo in ustvarili islamistično državo. Misijonarje so pregnali, misijonske postaje, ki jih je s tolikšnim trudom in za tako visoko ceno ustanovil Knoblehar, pa so zravnali z zemljo. **D**

Vitalnost Dreves

V. M.

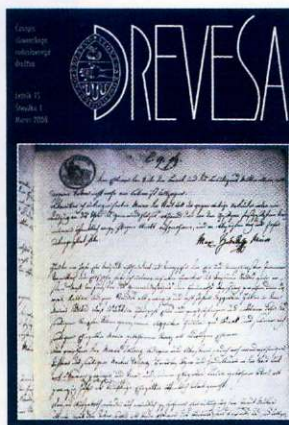
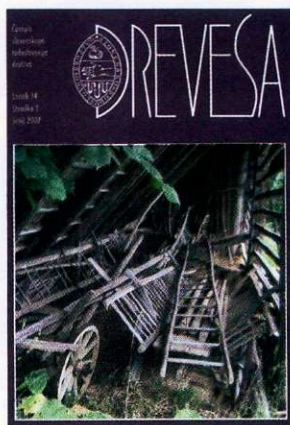
Slovensko rodoslovno društvo izdaja časopis *Drevesa*, ki ga zelo uspešno ureja Peter Hawlina. Z rodoslovjem se na Slovenskem ukvarja čedalje več ljudi, kar se kaže tudi v *Drevesih*, kjer so objavljeni vedno bolj poglobljeni prispevki.

Stara
oznaka
Škofje Loke

Letos *Drevesa* izhajajo že petnajsto leto in vseskozi jih ureja Peter Hawlina. Predstavili bomo vsebino zadnjih štirih zvezkov. V lanski prvi številki je objavljenih 13 prispevkov, tudi kakšno starejše besedilo: *Spomini o verah in mislih prostega naroda* (Fran Levstik), *Spomini na Janka /Modra/ (Evstahij Moder)*, *Luka Knafelj* (Matija Tuma), *Fritz Pregl – Znanstvenik slovenskega rodu, Nobelov nagrajenec za kemijo leta 1923* (Jože Sinigoi), *Kdo je bil Anton Stander* (Valerija Ravbar), *Spomini črnovrškega župana Jožefa Trobca* (Tone Košir), *Jožef Novak* (Olaf Lovrenčič), *Naš beg v Argentino* (Katja Zorc de Kobi), *Kdor gre na rajžo, ima tudi kaj povedat. Spomini na naš prihod v Argentino leta 1867* (G. Schnack), *Iz vsakdanjega življenja v gradovih* (Katja Zorc de Kobi), *Znameniti Ločani* (Peter Hawlina), *Kdo je bil Jakob Velikonja?* (Marija Žerjal), *Predstavitev knjige Jerasov Janko: Življenjska zgodba Janka Šetine iz Zbilj* (Andreja Burja).

O Veroniki Deseniški Iz lanske druge številke naj omenimo devet prispevkov. Najprej sta objavljena daljša zgodovinska prispevka. Mojca Kovačič piše o Veroniki Deseniški oziroma o nesrečnih ljubeznih in prepovedanih porokah v srednjem veku, Jurij Silc pa o Hočevarjih z Zgornjega Brnika. Sledi prispevek *Rodoslovje in medicina – primer Irene*

Grafenauer (Peter Kuhar) ter sedem prispevkov urednika Petra Hawline: *Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije*, *Razmišljanje o imenih in priimkih*, *Opombe v popis župljanov*, *Rekord v rodoslovju*, *Primerjava rodoslovnih programov*, *Primeri iz prakse*.

Ilirske province V prvi letošnji številki je objavljenih vrsta krajsih, vendar raznovrstnih prispevkov: *Ilirske province ob pomoči rodoslovcev* (Matjaž Blokar, Stane Granda), *Naši francoski predniki* (Peter Hawlina), *Vojaška organizacija Ilirskih provinc* (Marjan Kranjc), *Preteklost Lukčeve Kostelske domačije na Vrhu* (Stanislav Južnič), *Rodoslovne raziskave s pomočjo svetovnega spleta* (Robert Fonda), *Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije*, *Sabljo na široko, puško na globoko*, *Pokopališča na spletu* (Peter Hawlina) ter priporočil Stric Pepi Matjaža Pikala.

Leksikon priimkov Izšla pa je že tudi druga letošnja številka, ki prinaša nekaj daljših in zanimivih prispevkov: *O pomenu naših krajevnih imen* (Evgen Lah), *Hudajuzna in Obloke v terezijanskem katastru 1752*, *Toponim Preserje in slovansko-romansko prepletanje pripon -jane in -anum*, *Priimek Kumperščak* (Silvo Torkar), *Imena naselij v Loški občini* (France Planina), *Izvor priimka Strasberger* (Matjaž Blokar), *Leksikon priimkov* (Janez Toplišek), *Rodbinski priimki in krajevna imena na Slovenskem*, *napravljena iz imen svetnikov* (Ivan Koštial), *Imena in priimki skozi čas*, *Hišna imena*, *Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije*, *Prešernova sorodovina* (Peter Hawlina), *Rodbine na Stari Vrhnik* (Ema Goričan), *Od Očenaša do Pizdine, pomen slovenskih krajevnih imen* (Bernard Nežmah).

Medvode

Petra Janša, foto: STÖ/ Bobo, Občina Medvode

Skozi tesno dolino, ki jo je zajedla Sava med Polhograjskim hribovjem in Šmarno goro, se nam odpre pogled na Medvode z Alpami v ozadju. Medvode (313 m) so središče istoimenske občine, ki leži ob sotočju rek Sore in Save, kar daje mestu tudi ime. Skozi mesto poteka pomembna prometnica, ki povezuje Gorenjsko in Ljubljano, ki je od Medvod oddaljena le 12 km.

Pomembni mejniki Medvode z okolico so bile naseljene že zelo zgodaj, o čemer pričajo najdbe iz prazgodovinskih gradišč na Smledniškem hribu in v **Polhograjskih dolomitih** ter ostanki rimske naselbine in grobov v Medvodah. Po dobi preseljevanja ljudstev so se na tem prostoru ustalila predvsem slovanska plemena, ki pa so po kratkotrajni državni samostojnosti kmalu prešla pod vpliv bavarske in kasneje karolinške frankovske države. Od tam se je k nam širil vpliv germanskih fevdalcev, saj jim je cesar podeljeval obsežne posesti. Smlednik z okolico so dobili grofje Weimar Orlamunde in njihovi vazali so na Smledniškem hribu za zavarovanje svoje posesti in prometne poti od Kamnika proti Škofji Loki zgradili utrjen stolp.

Sora z okolico je pripadala loškemu gospodstvu, ki so ga dobili v fevd škofje iz Freisinga na Bavarskem, patriarhi iz Ogleja pa so imeli v posesti Goričane z okolico. Seveda so se lastniki teh posesti menjali, a med bolj znane mogočnike lahko štejemo še grofe Celjske, Andeške in Spanheime. V srednjem veku so se okoli gradov, predvsem Smlednika in Goričan, ter prafar, od katerih je bila med prvimi ustanovljena prav v Sori, razvila lokalna središča, ki so vse do današnjih dni ohranila svoj kmečki značaj.

Zgodovinski viri Medvode prvič omenjajo leta 989 v listini cesarja Otona III., kasneje pa se ozemlje omenja le kot pomembna prometna povezava med Primorsko, Koroško in Gorenjsko po dolini Ločnice in Mavelščice, z Ljubljano pa po dolini Save.

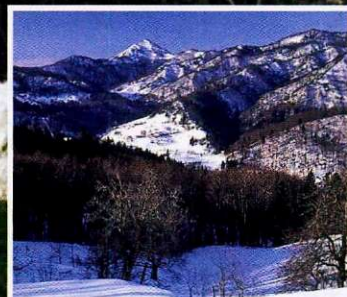
Medvode so začele dobivati večji pomen ob koncu petnajstega stoletja, ko je cesar dovolil Kranju, Radovljici in Trzinu zgraditi most ter pobirati mostnino. V devetnajstem stoletju so v Medvodah pobirali mitnino, dobili pa so še železniško postajo ter pošto in hranilnico. S tem so bili postavljeni tudi temelji za začetek industrije. Ta se je pridružila obratom papirnice v Goričanah, ki je imela mnogo starejšo tradicijo. Pred prvo svetovno vojno je bila v Medvodah ustanovljena tovarna olja, med obema vojnoma pa še tekstilna in mizarska tovarna, ki so bile skupaj z Donitom, ki je nastal po drugi svetovni vojni, ogrodje tudi sedanji industriji, ki je z izjemo Goričan skoncentrirana izključno ob sotočju Save in Sore. Večina prebivalstva se je vse do sredine prejšnjega stoletja preživljala s kmetijstvom in gozdarstvom ter čebelarstvom, prej

pa še z domačimi obrtni pa tudi s pridelovanjem lanu in izdelavo platna ter pletenjem kit za slamnike. Omeniti velja tudi rudnik svinca in živega srebra v Knapovžah v dolini Ločnice, ki je deloval še po drugi svetovni vojni.

Dvorec pod gradom Razvaline **starega gradu (Gortschach, Gorizach)** je imenitni ljubljanski škof Oton grof Buchheim (1641–1664) uporabil pri graditvi nove graščine v bližini. Dvorec, ki ga je najbrž zasnoval deželni stavbni mojster Francesco Olivieri, je bil nekoč precej obsežnejši. Današnjemu stavbnemu jedru so bili na prednji strani dodani dve stanovanjski krili in stolpič. Renesančni dvorec je zaradi poudarka na osrednji osi, velikega portala, stranskih kril in okrasnega vrta z gojiščem fazanov napovedoval baročni tip dvorcev. Rezidenco ljubljanskih škofov je dal dodatno povečati in prezidati škof Ernest Amadeus grof Attems med letoma 1743 in 1757. Park ob dvorcu je sodil med najlepše pri nas. V letih 1830–1831 pa je dal škof Wolf zaradi prevelikih vzdrževalnih stroškov podreti obe stranski krili in znižati vzhodni trakt. Dvorec ima danes pravokotno talno osnovo s štiri-

Medvode

Polhograjsko hribovje

mi krili, ki obkrožajo manjše notranje dvorišče. Na prednji strani sta na vogalih stolpiča, ki sta se ohranila iz časa nastanka dvorca. Arkade in rokokojsko štukaturo na notranji, dvoriščni strani sta za časa škofa Attemsa zasnovala ljubljanski stavbni mojster Candido Zulliani in celovski štukater Johann Wolfgang Auracher, ki je morda izdelal tudi poznobaročni, delno rokokojski štukaturni okras hodnika, ki vodi v grajsko kapelo. Zunanjo fasado dvorca je za časa škofa Wolfa okrasil furlanski stavbni mojster Krištof Cragolini. Kapela je posvečena zavetniku grofa Attemsa – sv. Frančišku Saleškemu. V kapeli so bile nekoč velika ovalna slika Valentina Metzingerja iz leta 1753 Poveljanje sv. Frančiška Saleškega in sliki istega slikarja Sv. Frančišek spoveduje plemiča ter Sv. Frančišek s Frančiško Šantalsko. Slike danes visijo v Narodni galeriji v Ljubljani. Osrednji prostor v dvorcu je baročna dvorana. Njene stene prekrivajo štukature in freske iz sredine 18. stoletja, ki jih je naslikal ljubljanski jezuit Anton Werle. Prikazujejo primere nasilne smrti (Aleksandrovo smrt, umor

triumvira Pompeja v Egiptu, umor Cezarja z bežečimi zarotniki), ki najbrž predstavljajo prisposodbe o minljivosti človeškega življenja, o prevarani sreči ali izgubljenem zaupanju. Dvorec je bil po drugi svetovni vojni obnovljen. Od leta 1964 so bile v njem razstavljene neevropske zbirke Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani (kitajske zbirke, ljudska umetnost Indonezije in Mehike). Za dvorec danes skrbi lastnica Župnija Preska in je zaradi obnovitvenih del začasno zaprt za turiste.

Zavetnik sv. Janez Krstnik Medvode (brez Svetja) kot tudi Goričane so del župnije Preska. **Župnijska cerkev sv. Janeza Krstnika** se prvič omenja v letu 1631, po letu 1641 je znano, da je bilo pokopališče okoli cerkve že obdano z zidom. Po ustanovitvi župnije je bilo opuščeno in na novo napravljeno na sedanji lokaciji, kjer je bila leta 1858 zgrajena mrtvašnica.

Cerkev je bila leta 1884, ko o župniji piše Anton Koblar, že večkrat prezidana in je imela nenavadno obliko pravoslavnega križa. Nova, sedanja cerkev je bila postavljena leta

1941 po načrtih arhitekta J. Valentinčiča. Od stare cerkve je ostal zvonik, stranski vhod, nekaj kipov, dve Langusovi in ena Metzingerjeva slika. Nad glavnim oltarjem je Kregarjeva slika iz leta 1957.

Pred ustanovitvijo župnije je večina ozemlja spadala pod sorško župnijo, leta 1786 pa se je od »matere« ločil južni del ozemlja vključno z gradom Goričane. Župnija ima tri podružnične cerkve: cerkev sv. Trojice na Golem Brdu (491 m), cerkev sv. Marjete v Žlebeh (408 m) in cerkev sv. Jakoba na Petelincu (587 m). Poleg tega je na ozemlju župnije še kapela Marije Pomočnice na Bonovcu in nadškofijski dvorec Goričane, kjer je kapela sv. Frančiška Saleškega.

Umetno jezero Zbiljsko jezero je umetno jezero na reki Savi. Nastalo je leta 1953, ko je bil ob zgraditvi hidroelektrarne Medvode postavljen jez. Jezero se razteza med Medvodami in Mavčičami, kjer je jez hidroelektrarne Mavčiče. Nad jezo v Mavčičah se reka prav tako razširi v umetno Trbojsko jezero.

Poleg tega, da je jezero privlačna turistična točka, je tudi pomemben življenjski prostor mnogih vrst ptic. Ob Zbiljskem jezeru deluje izposojevalnica čolnov, za vožnjo ob jezeru pa je mogoče najeti tudi kočijo. Čez jezero je speljan most, ki povezuje naselji Zbilje in Valburgo pod **gradom Smlednik**, ki je bil zgrajen verjetno v 12. stoletju na temeljih prazgodovinskega gradišča in kasnejše rimske utrdbe. Janez Vajkard Valvasor ga že v drugi polovici 17. stoletja omenja kot ruševino.

Vir: www.slovenia.info
(Slovenska turistična organizacija)
www.medvode.si
www.kalamar-architects.com/sgoricane.html

Kopališče na Sori leta 1938

Notranjost podružnične cerkve sv. Marjete

Idejni projekt obnove dvorca Goričane

Drevo brez imena

1.

Založba Modrijan

V zbirki *Euroman* je izšlo najnovejše literarno besedilo našega najbolj prodornega pisatelja Draga Jančarja. Gre za pripoved o možu, ki ga posrka preteklost. Arhivar Janez Lipnik nekega dne naleti na spomine serijskega ljubimca, čigar mednarodna »kariera« se je začela med vojno. Bere o vojnih grozotah in erotičnih dogodivščinah. Zgodbe, ki se luščijo iz romana, niso le pretresljive, ampak tudi ganljive. Bralec ne bo ostal neprizadet od detajlov v tej knjigi, ki se dotika psiholoških globin ljudi. Roman je resnobno besedilo o ranjenih ljudeh, vendar je v njem tudi humor. Nova mojstrovina našega pisatelja.

Cvetoči vrt

Založba Mladinska knjiga

Zbirka *Vrtnarski svetovalec* je namenjena ljubiteljskim vrtnarjem in vsem, ki za konjiček gojijo rastline na vrtu, v sadovnjaku ali v stanovanju. S preprostimi navodili in z obilico slikovnega gradiva svetuje, kako pravilno skrbimo za vsako vrsto rastlinja, kako in kdaj obrezujemo, katerim pastem se je dobro ogibati in kaj vse storiti, da bo naše okrasno ali sadno rastlinje bujno uspevalo. Priročnik *Cvetoči vrt* prinaša obilico nasvetov, kako oblikovati in negovati domači okrasni vrt. Posebne strani ponujajo z zanimivimi zamislimi ureditev dišečih in živobarvnih cvetličnih gredic, zasajenih s poletnimi cveticami. Podan je postopni prikaz opravil, opomniki, pripomočki in potrebni čas za opravila ter strokovni in varčevalni nasveti. Opisanih je 20 najlepših sadnih vrst in sort, v tabelah pa so prikazani strnjeni podatki o več kot 80 drugih vrstah.

Sto slik živali

2.

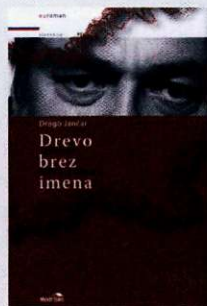
Rokus Klett

Pred nami je že drugih najboljših sto fotografij po izboru uredništva National Geographic. Tokrat so fotografije posvečene izključno živalim, in to ne le večjim, kot so sloni, tigri in medvedi, ampak tudi manjšim, kot so žuželke, žabe in netopirji. Knjiga je razdeljena na štiri poglavja: *Suho kot poper* (savane in puščave), *Ledeni mrzlo* (polarni svet), *Prežeto s toploto* (v vlažnih tropih), *Odenki zelene* (zmerni pas).

Razprave

SAZU

V 20. številki zbornika *Razprave*, ki ga izdaja Razred za filološke vede SAZU, je objavljenih

1.

2.

3.

4.

22 prispevkov. Med njimi so: *Dvojezičnost in jezikovna didaktika v antičnem Rimu* (Matjaž Babič), *Jezikovni stil in literarno besedilo* (Jožica Čeh), *K izvoru slovenskih feminativov tipa zajklja in zajec* (Metka Furlan), *Slovarji za klasične jezike* (Matej Hriberšek), *Krajena imena v izbranih naseljih občine Rogašovci* (Mihaela Koletnik), *Slovnične in pomenske značilnosti izpridevniških glagolov na -eti in -iti v slovenskem knjižnem jeziku 16. stoletja* (Majda Merše), *Slovensko besedje iz prvega italijansko-slovenskega slovarja (1607) v luči slovarskega izročila in kontinuitete* (Irena Orel), *Izvor slovenskih prislovov na -oma* (Marko Snoj), *Povezanost jezika in oblačilne kulture v dozorevanju slovenske istovetnosti* (Marija Stanonik), *Lastnosti pridevniških tvorjenk v poskusnem besednodružinskem slovarju slovenskega jezika* (Irena Stramljič Breznik), *Glasoslovje v kozjansko-bizeljskem narečju* (Lesično, Pišce, Kapele) (Zinka Zorko), *Brezosebni glagoli in brezoseb(kov)na raba* (Andreja Žele).

Dnevnik Mirka Mahnič

3.

Založba Mladinska knjiga

Knjiga *Zapisi (1937-1947)* Mirka Mahnič iz novega zornega kota odstira najbolj boleč in nedokončan del slovenske zgodovine, to je čas med letoma 1937 in 1947. Zanimiv je predvsem izris avtorjevega položaja globoko vernega, a »napredno mislečega« (kot piše na platnicah) krščanskega socialista, ki je razpet med oddaljujoča se levi in desni politični pol. Dnevniški zapisi se začnejo v njegovih študentskih letih, ko mladenič, ki jih povezuje trdno prijateljstvo in isti interesi, dobijo ključne skupnega brloga. Z zapisi nadaljuje med drugo svetovno vojno, ko politične silnice brlogarje razdružijo in razselijo na več strani, in jih sklene z letom 1947, ko je zaradi »karakteristike« odpuščen iz službe. Pred našimi očmi se skupaj s tragedijo tistega časa (vojna in revolucija) odvija Mahničev osebni razvoj. Mirko Mahnič (rojen leta 1919 v Bohinjski Bistrici) je leta 1942 diplomiral iz slavistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Po vojni

je po krajšem poučevanju na gimnazijah delal na radiu, zatem pri Triglav filmu, od leta 1948 in do upokojitve leta 1980 pa kot lektor v ljubljanski Drami. V več gledališčih je tudi režiral, skoraj pol stoletja je poučeval jezik in govor na AGRFT in teološki fakulteti. Napisal je več knjig in esejev, zadnji dve desetletji se je posvetil predvsem Francetu Prešernu.

Planeti v loncu

Grafika Gracer, Celje

Pod naslovom *Planeti v loncu* je Grafika Gracer iz Celja izdala kuharski priročnik Andreja Frica. V njem je avtor povezal horoskop in kuhinjo, od vodnarja do kozoroga. Samo za primer pogledimo, katere jedi je pripisal devici: rezanci po primorsko, preprost narastek z rezanci, rezanci z jurčki in smetano, piščančje prsi s sadjem, puranje prsi s porom in jabolki, zajec s poprom, zajec s korenčkom, dušen zajec z zelišči in krompirjevimi njoki, sardele na nabodalcih, kruh iz polnozrnatih moka z orehi in mali burek. Recepti so napisani strnjeno in natančno.

Tango

4.

Založba Sophia

Založba Sophia je izdala prevod dela argentinske avtorice Marte E. Savigliano *Tango in politična ekonomija strasti*. Kot se vidi že iz naslova, gre za sociološko in politično obravnavo fenomena tanga. Zgodovina tanga je, kot je zapisala avtorica, zgodovina izseljencev. *Sociedades de Negros*, ki jih povezujejo z izvorom tanga na območju Ria de la Plata, so ustvarjale ritme in *obligadas* afriških zaslužjenih izseljencev. T. i. *criollos* so se izseljevali z ruralnih območij s kitaro v eni in nožem v drugi roki, da so si naredili prostor v cvetočem pristaniškem mestu. Svoje so dodali španski in italijanski priseljenci, ki so se naseljevali v revna predmestja Buenos Airesa in sčasoma sta se oblikovala značilni zvok in ples. Tango je strategija z več obrazi: z glasbo, plesom, besedili, predstavo, filozofijo in še kakšnim, pojasnjuje avtorica.

Naročilnica

NAROČILO (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ Silvin Eiletz: Skrivnost kominterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavara: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogarske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavara: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Jože Zemljič: Življenje je večna borba	8,34 EUR
☐ Jože Dežman: Rojstvo Slovenije	20,00 EUR
☐ Jože Dežman, Hanzi Filipič: Hitlerjeva dolga senca	26,99 EUR
☐ Jelka Žmuc Kušar: Evropski večeri Lojzeta Peterleta	14,99 EUR
☐ Vasja Klavara: Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916	29,90 EUR
☐ Rajko Topolovec: Kraj prišlekov: Strnišče – Kidričevo	10,00 EUR
☒ NOVO Ive A. Stanič: Kočevski proces 1943	28,00 EUR

Izpolnjeno naročilnico
pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01/ 24 47 204**

Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček »Demokracija«

3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«

4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«
+ knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja):

Datum naročila:

Datum rojstva (samo fizične osebe):

Podpis in žig naročnika
(samo pravne osebe):

Ulica:

Kraj, poštna št.:

Davčni zavezanec:

☐ NE

☐ DA

Kontaktna oseba (samo pravne osebe):

ID za DDV:

Kiparski razstavi na Dolenjskem

Lucija Horvat, foto: Boštjan Pucelj, S. Rožman/STO

Dolenjska gosti razstavi dveh kiparjev: v Galeriji Simulaker v Novem mestu bo razstavljal Roman Makše, v lapidariji Galerije Božidar Jakac v Kostanjevici na Krki pa Iztok Maroh. Oba veljata za izrazito sodobna avtorja.

Dvojnost oblik Romana Makšeta

Ljubljanski kipar Roman Makše, ki se v novomeški Galeriji Simulaker predstavlja s razstavo *Hoditi skozi*, po mnenju umetnostnega zgodovinarja Tomislava Vignjevića sodi k ustvarjalcem izrazito radikalne smeri plastičnega izraza, ki se je pojavila osemdesetih letih 20. stoletja in zaradi svoje izjemne prodornosti dobila oznako novo slovensko kiparstvo. Poleg Makšeta so poglaviti predstavniki tega gibanja Marjetica Potrč, Jože Barši in Dušan Zidar, ki so vsak s svojim pristopom, utemeljenim na natančnem preučevanju teorije sodobne umetnosti in filozofije, prišli do zelo osebnih vnovičnih tolmačenj abstraktne oblike.

Postminimalizem Vignjević delovanje Romana Makšeta, ki je po njegovo eden najbolj izdelanih avtorjev te generacije in slogovne usmeritve, označuje s terminom postminimalizem. Kot je zapisal, Makšetovo kiparsko delovanje te-

melji predvsem na analizi notranjih sporočil, na analizi gradiva, barve in prostorske umestitve abstraktno vsestranskih oblik. Geometrična in povsem jasno določena abstraktna funkcija stvaritev umetnika usmerja k sprševanju o pomenski vrednosti, simboličnem značaju in prispodobni zmožnosti abstrakcije. Makšetovi liki, ki jih zarisuje v prostoru, ves čas spominjajo na dvojnost oblik. Lahko gre za vsakdanje predmete ali pa za dizajnirane oblike, ki razkrivajo funkcijsko povezanost z vsakdanjim svetom, lahko so oblikovani interjerji, ki v gledalcu zbujajo miselne povezave. Roman Makše se je rodil leta 1963 v Ljubljani, leta 1989 je diplomiral iz kiparstva na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, leta 1994 je končal podiplomski študij, zdaj pa kot izredni profesor za kiparstvo deluje na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani. Njegova razstava *Hoditi skozi* bo odprta do 8. junija.

Aluzije Iztok Maroh, ki se s razstavo *Aluzije* predstavlja v lapidariji Galerije Božidar Jakac v Kostanjevici na Krki, se je rodil leta 1976 v Mariboru. Študiral je na oddelku za keramiko Univerze za umetniško in industrijsko oblikovanje v Linzu, kjer je tudi magistriral, nato pa se je študijsko izpopolnjeval v Koreji in Italiji. Poučuje na Šoli uporabnih umetno-

sti Famul Stuart v Ljubljani, ter na oddelku za oblikovanje Akademije za likovno umetnost, kjer v sodelovanju z docentko Tanjo Pak vodi seminar. Razstavo *Aluzije* v Kostanjevici na Krki si bo mogoče ogledati do 22. junija.

Konceptualna dela Iztok Maroh, ki je na slovenskem likovnem prizorišču navzoč dobro desetletje, je eden najobetavnejših sodobnih slovenskih likovnih umetnikov, ki se izražajo v keramiki. Z delom *Gnezdišče* se je predstavil na pregledni zgodovinski razstavi *Keramika na Slovenskem 1964–2004* na gradu Podsreda in z njim prvič izraziteje opozoril nase, je zapisala kustodinja kostanjeviške galerije, umetnostna zgodovinarica Barbara Rupel. Z *Gnezdiščem* je dal po mnenju Ruplove slutiti, da sodi med sodobne likovne umetnike, ki se čedalje bolj oddaljujejo od modernističnega načela zagovarjanja avtonomnosti umetniškega predmeta in forme ter hkrati s pridom izrabljajo dosežke modernizma v novih, izrazito konceptualno zasnovanih delih. Z *Aluzijami* to ugotovitev samo potrjuje. Zasnovo razstave je Maroh prilagodil sosledju osmih različno oblikovanih zgodovinskih prostorov, za katere je pripravil raznolike prostorske postavitve in jih ubral na temo aluzij oziroma namigov in se tako po besedah Ruplove soočil s razsežnostjo, ki jo narekuje sam svoj razstaveni prostor kostanjeviškega lapidarija. Za tematsko izhodišče je izbral delo, ki ga je pod enakim naslovom že predstavil, za kostanjeviško razstavo pa ga je deloma preoblikoval. Pomembno vlogo imajo predmeti za vsakdanjo rabo in osvetljenost, dodan pa je tudi videoposnetek. **D**

Aluzije – namigi Iztoka Maroha

Planinska roža

Na odrskih deskah jeseniškega gledališča je bila 10. maja premiera operete Planinska roža Radovana Gobca, ki jo je režiral Miha Alujevič. Opereta, zvrst glasbenega gledališča, se je tako predstavila po 40 letih. V opereti s tremi dejanji, ki je znana po svojih spevnih melodijah, nastopa 11 solistov in igralcev, ki jih spremlja pevski zbor jeseniške gimnazije, okrepljen z moškimi glasovi iz Žirovnice, ter orkester, v katerem nastopajo tako učenci glasbene šole kot tisti, ki so že pred štirimi desetletji sodelovali pri nastajanju operete Pri belem konjičku. Branka Smole, direktorica gledališča Toneta Čufarja Jesenice, si želi, da bi ljudje opereto znova spoznali, in upa, da bo zanimanje za Planinsko rožo v času, ko na Planini pod Golico kot simbol Jesenic cvetijo narcise,

Prizor iz predstave Planinska roža

veliko. Tudi režiser je prepričan, da so ljudje željni lahkotnejšega glasbenega gledališča. Za obuditev zlate dobe operete je izbral Planinsko rožo, ki po vsebini sodi v alpski svet in ima dramaturški lok, spevne melodije in ne tako zahtevne kostume ter tehniko. Izbrali so jo tudi zato, ker gre za delo, ki je bilo zadnjič izvedeno pred 40 leti in je ljudem ostalo v spominu. L. H.

SNG Nova Gorica

Prenos pristojnosti na pokrajino bi osiromašil goriško gledališče.

Pokrajinska zakonodaja glede SNG Nova Gorica predvideva prenos ustanoviteljskih pravic z države na pokrajino. Na Goriškem so prepričani, da bo prenos pristojnosti osiromašil dejavnost in povzročil težave s financiranjem novogoriškega gledališča. Na to so opozorili novogoriški župan Mirko Brulc in vodstvo gledališča, vprašanje o tem pa je v državnem svetu sredi marca postavil tudi državni svetnik Matej Arčon. »Pokrajinska zakonodaja se ne ukvarja z vprašanjem o nacionalnem pomenu posamičnih kulturnih institucij. Tega ne določa zakonodaja, temveč gre za stvarni položaj, pomen in domet institucije v slovenskem nacionalnem prostoru.

SNG Nova Gorica si je status gledališča nacionalnega pomena pridobilo s svojim delovanjem in njegovo odmevnostjo,« je v odgovor zapisal minister za kulturo Vasko Simoniti, ki meni, da SNG Nova Gorica nikakor ne bo izgubilo statusa gledališča nacionalnega pomena. Statusno-pravna sprememba na področju ustanoviteljskih pravic ne bi zmanjševala pravic in standardov delovanja novogoriškega gledališča, ampak bi s tem še dodatno utrdilo njegovo povezanost s širšim prostorom zahodne Slovenije in slovenskim zamejstvom, gledališče pa bi še učinkoviteje izvajalo dosedanje poslanstvo, sta prepričana Simoniti in slovenska vlada. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 22. 5. 2008

18.00 Šentjakobsko gledališče: Dragana Alfrevič, Dejan Srhoj: Trg žabjih dlak

20.00 Gledališče Glej: Daša Lakner: Sem, kot da me ni – gledališki performans

21.00 Križanke: Vieux Farka Toure (Mali), Tiken Jah Fakoly (Slonokoščena obala) – desert blues, reggae

PETEK, 23. 5. 2008

19.30 Slovensko mladinsko gledališče: Simona Semenič, Ivan Talijančič: Malfi

20.00 MGL: Anton Pavlovič Čehov: Tri sestre

21.00 Križanke: Gang of Four (Velika Britanija), Ojos de Brujo Sound System (Španija) – rok, glasbe sveta

SOBOTA, 24. 5. 2008

18.00 Slovensko mladinsko gledališče: J. in W. Grimm: Sneguljčica in sedem palčkov

20.00 Gledališče Glej: Daša Lakner: Sem, kot da me ni – gledališki performans

21.00 Cankarjev dom: Salsa Flower Power – salsa plesni večer

NEDELJA, 25. 5. 2008

17.00 Mini teater Ljubljana: Ada Bačar: Čarobna jasa – lutkovna predstava

19.30 Uršulinski samostan: Letni koncert Mešanega pevskega zbora KD Surrexit – zborovska glasba

20.30 Slovensko mladinsko gledališče:

Jacques Brel / Branko Završan: Senca tvojega psa – gledališko-glasbena monodrama

PONEDELJEK, 26. 5. 2008

19.30 Muzej novejšje zgodovine: Godalni kvartet Tartini (Slovenija) – klasična glasba

20.00 SNG Drama: Harold Pinter: Vrnitev domov

20.00 MGL: Vladimir Nabokov: Lolita

TOREK, 27. 5. 2008

19.00 Vodnikova domačija: Sklepni koncert glasbene delavnice Vodnikova domačija – seniorji

20.30 Slovensko mladinsko gledališče: J. Brel: Senca tvojega psa – gledališko-glasbena monodrama za pojočega igralca in tri glasbenike

20.00 Teater Komedija: David Tristram: Neverjetno odkritje zlate ribice Orke

20.00 SNG Drama: Mare Bulc: Slovenec Slovenca gori postavi

SREDA, 28. 5. 2008

19.30 Šentjakobsko gledališče: Woody Allen: Bog

20.00 MGL: José Sanchis Sinisterra: Carmela in Paulino, variete na fino

20.00 Cankarjev dom: Orkester Romanske Švice (Švica) – klasična glasba

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Prstan zaobljube

Monika Maljevič

Film z oskarji nagrajenega režiserja filmov *Gandhi* in *Dežela senc* temelji na resničnih dogodkih o izgubi, ljubezni in spravi ter o iskanju sreče, ko se ti zdi, da upanja ni več.

Po pogrebu veterana 2. svetovne vojne njegova hčerka Marie od matere Ethel zahteva pojasnilo za njeno čustveno hladnost. Za nekaj odgovorov poskrbi Ethelin stari znanec Jack, ki razloži, kako se je z dvema prijateljskima odpravil v vojno, kar je pomenilo začetek tragične zgodbe o usodni ljubezni, obljubi in zvestobi. Medtem na Severnem Irskem oče in sin raziskujeta razbitine starega bombnika, njuna najdba poročenega prstana pa se usodno naveže prav na Ethel.

Pisalo se je leto 1941 v michiganskem Branaganu. Lepa in živahna Ethel Ann Roberts je osvojila srca treh prijateljev letalcev: Teddyja Gordona, Jacka Ettyja in Chucka Harrisa. Toda Ethel Ann je zanimal le Teddy, odkritosrčni podeželski fant. Njuna ljubezen je bila polna strasti in zasanjanih obetov za skupno prihodnost, dokler Japonci niso napadli Pearl Harborja in so se morali fantje iz Branagana podati v vojno. Še pred tem sta se Teddy in Ethel na skrivaj poročila, Ethel pa mu je dala prstan v znak večne ljubezni. Chuck je moral obljubiti Teddyju, da bo poskrbel za Ethel, če se ne vrne.

Closing the Ring

Režija: Richard Attenborough

Žanr: romantična vojna drama

Scenarij: Peter Woodward

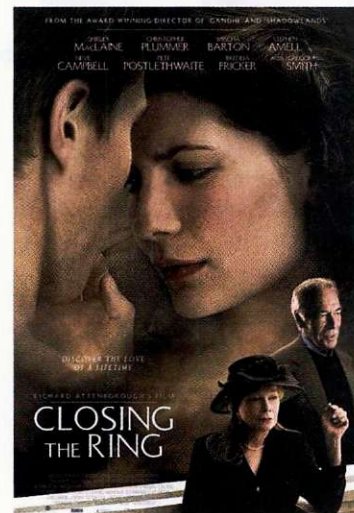
Igrajo: Shirley MacLaine, Christopher Plummer, Mischa Barton, Gregory Smith, Stephen Amell, Brenda Fricker, Neve Campbell

Premiera: 29. 5. 2008

Distribucija: Fivia

Čez dve leti je bombnik B-17 s Teddyjem na krovu strmoglavil v Belfastu. Ethel je potlačila svojo neznosno bolečino in skrila spomine na Teddyja za zidove hiše, ki sta jo postavila skupaj. Poročila se je s Chuckom, mu rodila hčerko, toda srečna ni bila. Ko je Chuck leta 1991 umrl, se je odnos med Ethel in hčerko Marie začel krhati, saj ni vedela ničesar o mamini preteklosti. Le Jack, ki Ethel ni nikoli nehal ljubiti, je poznal skrivnost, ki jo je nosila v srcu. Toda ko je irski fant v Belfastu izkopal zlati prstan z vgraviranimi imenoma Ethel in Teddy, je njena preteklost naposled prišla na dan in Marie je izvedela resnico o svoji mami. Ethel je morala odpotovati na Irsko, da bi svoje življenje končala ali pa ga začela znova.

Film je režiral Richard Attenborough, v njem pa igrajo Shirley MacLaine, Christopher Plummer, Mischa Barton, Pete Postlethwaite, Brenda Fricker, Neve Campbell. **D**

www.demokracija.si

DNEVNE NOVICE od PONEDELJKA do PETKA!

DEMOKRACIJA

V središču | Uvodnik | Politika | Slovenija | Intervju | Kultura | Črna kronika | Šport | Rumeno | Osebnosti | Tujina | Forum | Blog | Krigarna

ZADNJIH 8 NOVIC

- 10:19 Türk: ozemlje Jorasove hiše je slovensko ozemlje
- 09:38 Vozniki, umirite svoje konjičke!
- 05.05.2008 Rode opozarja na požrešnost Zahoda
- 05.05.2008 Korotan bo prodan na prostem trgu
- 05.05.2008 LDS za sklic nujne seje
- 05.05.2008 V UKC dan odprtih vrat
- 05.05.2008 Janša na srečanju z verskimi voditelji
- 05.05.2008 Teden Evrope v znamenju medkulturnega dialoga

10:19 | 0 komentarjev

Dnevne novice

Türk: ozemlje Jorasove hiše je slovensko ozemlje

Predsednik republike Danilo Türk je včerajšnjem večernem pogovoru za TV Slovenija dejal, da je ozemlje na levem bregu Jagonje, kjer je hiša Joška Jorasa, slovensko. ... več >>

V novi Demokraciji ne prezrite
EKSKLUZIVNO

Bogatenje na račun malih delničarjev

Slovensko hrvaška meja

FOTO: Andreja Veušček

09:38 | 0 komentarjev

Dnevne novice

Vozniki, umirite svoje konjičke!

Policisti so v dneh po uveljavitvi novele zakona o varnosti cestnega prometa zaradi vožnje pod vplivom alkohola oz. izpolnjenih drugih zakonskih pogojev pridržali 91 voznikov osebnih vozil. ... več >>

Pozrite v skladu s predpisi, priporoča policija.

FOTO: arhiv Demokracije

05.05.08 | 0 komentarjev

Dnevne novice

Rode opozarja na požrešnost Zahoda

"Naša zahodna civilizacija in zahodni človek je že nekaj stoletij preveč požrešen. Ta civilizacija, to človeštvo je želelo dobiti vse, tudi tisto, česar v resnici ne potrebuje in mislim, da si moramo prizadevati za zmernejše apetite in se znati omejevati," je po srečanju verskih voditeljev v Bruslju dejal slovenski kardinal Franc Rode. ... več >>

Kardinal Franc Rode.

FOTO: Gregor Pohleven

05.05.08 | 0 komentarjev

Dnevne novice

Korotan bo prodan na prostem trgu

Mohorjeva družba (MD) iz Celovca na avstrijskem Koroškem je sklenila, da bo študentski dom Korotan prodala na prostem trgu. Razlog so po navedbah MD neuspela

VREMENSKI POGLED			
DANES	JUTRI	EETREK	PETEK
8 °C 20 °C	8 °C 20 °C	8 °C 21 °C	9 °C 20 °C

Z Demokracijo do novega telefona

Tehna Demokracija svojim rednim naročnikom vablja na srečanje 3. aprila ob 18.00 uri v prostorih Demokracije na rožniški 11. Vabljeni bodo tudi tisti, ki želijo dobiti nov telefon. Srečanje bo potekalo v slovenskem jeziku. Srečanje je brezplačno. Srečanje bo potekalo v prostorih Demokracije na rožniški 11. Srečanje bo potekalo v prostorih Demokracije na rožniški 11.

KORISTNE POVEZAVE

KOLOSEJ

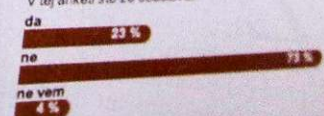
www.kolosej.si

BANKA SLOVENIJE

www.bsi.si

ANKETONAT

Ali je protikorupcijska komisija, ki jo vodi nekdanji kriminalist Drago Kos, potrebna? V tej anketi ste že sodelovali

Go sili je glasovalo 132 obiskovalcev

ZADNJE NA BLOGU

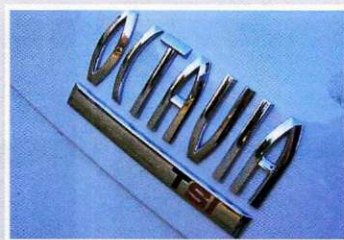
- 24.04.08 Volina in predvolina danie: nevno...
- 23.04.08 Kolumnistični mustahed in slovenski medijaka enokondnice...

Objavimo, kar drugi zamolčijo.

Korak k imenitnosti

Tekst in foto: Pavel Furlan, SAGA Institute

Škoda octavia combi 1,8 TSI elegance

Zadnji korak k imenitnosti, tokrat motoroznanstveni, je Škoda v Volkswagnovem koncernu kot prva storila prav pri octavii. Zastavila je namreč svoje adute in na podlagi že prej odličnega avtomobila vgradila vanjo kot pogonski sklop povsem nov, na novo razvit in skonstruiran bencinski motor z 1,8 litra gibne prostornine, podprt s tehnologijo neposrednega vbrizga goriva v valje ter dihanjem s pomočjo turbine z variabilno geometrijo, znanim pod imenom TSI.

Rezultat, ki je nastal s to paritvijo, je zavidljiv. Za vsa-

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI

vrsta motorja

ŠKODA OCTAVIA COMBI 1,8 TSI

turbobencinski, štirivaljni, vrstni,
4 ventili na valj, neposredni vbrizg

prostornina v ccm

1798

moč v kW (KM) pri vrt./min

118 (160) pri 5000 - 6200

največji navor v Nm pri vrt./min

250 pri 1500 - 4200

menjalnik

ročni, šeststopenjski

pogon

na sprednji kolesi

mere (dolžina x širina x višina) v mm

4572 x 1769 x 1468

medosna razdalja v mm

2578

prtljažnik v litrih

580/1620

masa praznega vozila v kg

1325

največja hitrost v km/h

225

pospešek 0-100 km/h v s

8,1

poraba (po normah EU) v l/100 km

10,1/5,9/7,4

poraba na testu v l/100 km

11,2

cena vozila v EUR

22.658

kogar. Sploh če je octavia tako kot v testnem primeru v kombijevski različici in je opremsko z nivojem 'elegance' precej dobro založena ter za povrh še barvno skoraj ekstravagantno usklajena. O sami, zelo prepoznavni obliki ne gre izgubljati besed; konservativnost rešujejo elegantni detajli, umirjenost poživlja snežno bela barva, moč izražajo vsečna sedemnajstpalčna platišča s petimi V-naperami, k privlačnosti pomagajo še dodatno v zeleno zatemnjeni zadnji dve vrsti stekel ter strešne sani, k prestižu pa kse-nonski žarometi, ki jim v ovinkih pomagata osvetljevati smer ak-

ktivni megljenki. Tudi notranjost ni bistveno drugačna. Elegantna, masivna in predvsem pospravljena ter prostorsko bogato odmerjena. V potniškem in prtljažnem delu. Potniški je zaradi dobre izbire materialov, dvobarvne črno-bež kombinacije, pohvalne

končne izdelave ter standardnega izbora posameznih sistemov in stikal iz seznama konfekcijskega koncernskega dizajna prijazen in s travnato zeleno osvetlitvijo vseh elementov prijeten. Ugodno počutje spodbujajo telesu dobro prilegajoči se sedeži, zračnost okrog glav to še poudarja. Veseli bodo tudi potniki na zadnji klopi, saj jim je tu ponujenega čudežno mnogo prostora. Tako kot bo lastnik ponosen na pregovorno velikost lično obdelanega prtljažnika z dvojnim dnom. Vožnja s takšno octavio je ugodna tudi zaradi obilice opreme, ki je serijsko vgrajena v avtomobil. Serijsko pa je tudi spremenjeno podvozje. To je nastavljeno trše, a še vedno dovolj nežno, da je nesramnost udarcev na slabem cestišču komaj zaznavna. Nanje opozarja le škripanje roloja prtljažnega prostora. Je pa toliko bolj imenitno dejstvo, da zna biti, če je voznik za, prav zaradi tega ta octavia zelo zelo hitra tudi na najbolj vijugastih poteh. Stabilnost in odzivnost sta ji pisani na kožo, vodljivost je skoraj vzorna.

Najiminitnejši del avtomobila pa je seveda že na začetku omejeni pogonski agregat. Moči je 118 kilovatov v območju od 5000 do 6200 vrt./min in 250 Nm navora v območju od 1500 do 4200 vrt./min. Nova konstrukcija motorne bloka, ki je zamenjala od davnega leta 1972 pri VW zasidrano in že osivelo motorno

osnovo, je izdelana iz sive litine in ne danes priljubljene aluminijeve. Inženirji so z ustrezno sestavo litini neprimerno izboljšali mehanske lastnosti in s tem pri optimalni razdelitvi materiala privarčevali kar 33 kilogramov, hkrati pa so z uporabo sive litine dosegli tišji tek motorja in manj vibracij, ki jih le-ta uspešno duši. Štiri valje, katerih razmerje hod-vrtina je skorajda 1:1, pokriva glava iz lahke litine. Nad vsakim valjem so sedaj po štirje ventili, ki so preko dveh odmičnih gredi gnani s pomočjo posebne konstrukcijske 'ultra-tihe' verige. Za dihanje pomaga motorju elektronsko krmiljena in vodno hlajena turbina, tlačeni zrak pa pred dostopom v sesalni kolektor hladi velik vmesni hladilnik. Natančno krmiljenje daje tu neverjeten rezultat; že pri 1000 vrtljajih motorne gredi na minuto doseže navor vrednost ogromnih 165 Nm. V prid porabi goriva pa ima motor še neposredni vbrižg bencina v zgorevalne komore valjev. Močan in zvezen vlek praktično od najnižjih vrtljajev da precej vedeti, da je motor zelo zmogljiv. In vleče brez kakršnih koli zadržkov do vmešavanja elektronskega omejevalnika. V vseh šestih prestavah. Pospeševanja so odločna tudi zaradi dobro izračunanih prestavnih razmerij ročnega menjalnika. Vendar tu ne gre za nobeno brutalnost. Prej eleganco moči. Šopirjenje odpade kljub tovarniško obljubljenim 8,1 sekunde z mesta do 100 km/h ter 225 km/h končne hitrosti. In za veliko porabo se ne gre bati, čeprav je lahko dvorezen meč. Normalna, sicer hitra vožnja, ne bo terjala več kot dobrih devet litrov na 100 prevoženih kilometrov, bo pa priganjanje pokazalo odraz moči, zato ne bo številka 14 in več nič presenetljivega.

In četudi na octavii piše na zadku le TSI, črn T za turbo in rdeča S in I za neposredni vbrižg goriva, gre za pravo imenitnost. Zanimivo pa je, da se da ta imenitnost dobiti po zelo ugodni ceni. In vredna je več, kot zanjo vprašajo. **D**

Novici

SUBARU BOKSER DIZEL Zgodilo se je nekaj, kar se v avtomobilizmu ne zgodi prav pogosto. Subaru je namreč kot prvi na svetu predstavil popolnoma nov turbodizelski motor z nasproti ležečimi valji (bokserski agregat) v osebem avtomobilu. Razvili so ga sami, za kar jim gredo vse čestitke, saj mora biti tako majhna tovarna precej pogumna, da se spusti v takšno tveganje, vendar jim je uspelo in od sedaj lahko v tank subaruja točite tudi dizelsko gorivo. Dvolitrski štirivaljnik ima 110 kW (150 KM) moči pri 3500 vrtljajih ter 350 Nm navora, še bolj pa razveseljuje za subaruje še do nedavnega nedosegljiva poraba, ki znaša med 5,6 do 5,8 litra v povprečju, odvisno od različice karoserije. V tem trenutku je namreč novi motor na voljo v modelih legacy ter outback, jeseni se bo zavrtel v foresterju, pozimi pa še v imprezi. Hkrati subaruji z njim ohranjajo nizko težišče, ki je pogoj za odlične vozne lastnosti, pogon pa je seveda simetrično speljan k vsem štirim kolesom. Cene se začnejo pri 30.880 za legacy sedan in končajo pri 35.880 evrov za outback.

FERRARI CALIFORNIA Tudi pri Ferrariju gredo stvari naprej, tako da so že pokazali, kakšen bo njihov novi najmanjši model, ki se ta čas imenuje california, do proizvodnje pa lahko še spremeni ime. Gre za športno vozilo s trdo zložljivo streho ter z agregatom V8 s 4,3 litra delovne prostornine in 460 KM pri 7500 vrtljajih. Menjalnik z dvojno sklopko bo imel sedem stopenj, do 100 km/h pa naj bi ta ferrari pospešil v manj kot štirih sekundah.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Staj)
Celovška cesta 206

Odprto:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500.37.53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilni preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

Odprto:
pon - pet 07.00 - 18.00
sobota 07.00 - 13.00

Tel.: 01/58.97.855
Strojno - ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Avtoplin, gorivo prihodnosti

Dr. Primož Pogorevc, foto: arhiv Demokracije

Evropska komisija je že večkrat opozorila članice EU, da brez dodatnih ukrepov v obdobju med letoma 2008 in 2012 ne bodo dosegle ciljev za zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov, h katerim so se zavezale s podpisom kjotskega protokola.

V Sloveniji je le malo črpalk, ki omogočajo točenje utekočinjenega naftnega plina.

Za Slovenijo je bil podan podatek, da se bodo emisije toplogrednih plinov v primerjavi z letom 1990 do leta 2010, namesto da bi se zmanjšale za 8, celo povečale za 4,7 odstotka. 21 odstotkov vseh izpustov toplogrednih plinov v EU je posledica prometa (neupoštevajoč mednarodni letalski in pomorski promet), njegov delež pa je z leta v leto večji. Približno 12 odstotkov emisij je posledica izgoritve goriv v osebnih avtomobilih. EU letno za subvencije v prometu porabi med 270 in 290 milijard evrov, od teh je skoraj polovica namenjena cestnemu prometu, ki je okoljsko eden najmanj primernih načinov prevoza. Študija, ki je bila opravljena v EU, kaže, da prostovoljna zaveza avtomobilskih izdelovalcev, da bodo izboljšali učinkovitost vozil, ni prinesla zadovoljivih rezultatov.

Zakaj avtoplin? Avtoplin oziroma utekočinjen naftni plin (UNP, mednarodna oznaka LPG) je zmes propana in butana, ki nastane kot stranski proizvod rafini-

ranja nafte in zemeljskega plina. Za uporabnike je najbolj znana prednost plina njegova nižja cena, njegova bistvena prednost pa je zmanjšanje emisij. Glede na raziskave v EU osebna vozila, ki za pogonsko gorivo uporabljajo UNP, proizvedejo 20 odstotkov manj ogljikovega dioksida, tretjino manj dušikovih oksidov in zanemarljivo ogljikovodikov (toplogredni plini) kot ob uporabi bencina. Raziskave so tudi pokazale, da 20 avtomobilov na UNP proizvede prav toliko dušikovih oksidov kot podobno vozilo, ki ga poganja dizelski agregat, emisije drobnih delcev pa so kar 120-krat manjše. Omenjene so še druge prednosti UNP: v primeru »izlitja« plin izpari in ne predstavlja nevarnosti za onesnaženje zemlje in podzemnih voda, kot sta to bencin in dizel, motorji na UNP so tišji od dizelskih (manjši hrup), zaradi zmanjšanja emisij se podaljša življenjska doba katalizatorja in lambda sonde, plin se ne veže z motornim oljem, kar poveča njegovo trajnost, in drugo. Po vsem tem lahko rečemo, da je

avtoplin za Slovenijo ena od enostavnejših možnosti za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in korak bliže k obljubam, zapisanim v kjotskem protokolu.

V Sloveniji je uporaba avtoplina v povojih. Večina Slovencev besedo avtoplin še vedno povezuje z nevarnostjo in eksplozijami, medtem ko drugi pomislijo na kuhinjske jeklenke in težave, ki so jih imeli s UNP pred tridesetimi leti. V Sloveniji je registriranih okoli 1,100.000 osebnih vozil, od katerih je več kot 70 odstotkov takšnih, ki za pogon uporabljajo bencin in so primerna za predelavo na plinski pogon. Med temi je le okoli 3.000 vozil, ki imajo vgrajen homologiran plinski sistem. Če to število primerjamo s sosednjo Italijo, kjer je predelanih vozil več kot 1,300.000, vidimo, da smo res šele na začetku.

Zakaj tako? Eden poglavitnih vzrokov je poleg neseznajenosti Slovencev je število črpalk, ki omogočajo točenje UNP. V Sloveniji jih je na žalost še vedno malo nad 10, medtem ko je imela

sosednja Hrvaška že lani več kot 1.000 črpalk, v Italiji pa je UNP praktično mogoče dobiti na vsaki črpalki. Slovenci smo izjema tudi pri ceni avtoplina. Cena 1l UNP znaša 0,681 evra, kar je skoraj 62 odstotkov cene bencina. Če pogledamo druge države, je cena UNP na Hrvaškem 39, v Nemčiji 45, Italiji in Angliji okoli 50, na Madžarskem 53 odstotkov cene bencina; slabše razmerje ima le Avstrija, kjer je cena UNP 67 odstotkov cene bencina. Odgovor na vprašanje zakaj takšna razlika, je v trošarinah na avtoplin, ki jih plačujemo v Sloveniji, medtem ko v večini evropskih držav teh trošarin ni. V Sloveniji se uporabniki srečujemo tudi s težavo definicije hibridni pogon. Ekološki sklad Republike Slovenije ima v javnem razpisu za kreditiranje okoljskih naložb občanov 370Bo7A, objavljenem na spletni strani http://www.ekosklad.si/pdf/370Bo7A/370Bo7A_razpis.pdf pod postavko F zapisano, da je predmet razpisa ugodno kreditiranje občanov za naložbe na območju Republike Slovenije za namen nakupa okolju

prijaznega vozila (nakup osebnih avtomobilov in motornih koles/ koles z motorjem na električni ali hibridni pogon). Pod hibridna vozila se štejejo le vozila s kombinacijo bencin-elektrika, čeprav je definicija hibridnega vozila naslednja: Hibridno vozilo je vozilo z najmanj dvema različnima pogonoma in z dvema različnima rezervoarjema (v samem vozilu) za namen pogona vozila. Po tej definiciji je hibridno vozilo tudi vozilo na plinski pogon, a zanj v Sloveniji tega posojila ni mogoče dobiti.

Predelava Kot sem že omenil, je predelava osebnega vozila na plinski pogon mogoča v večini primerih vozil, ki za pogon uporabljajo bencin. Sama predelava zajema namestitev rezervoarja za plin, polnilnega ventila, uparjalnika plina, filtra za plinasto in tekočo fazo plina, vbrizgalne šobe in računalnika, ki vse skupaj krmili in nadzira. Vse komponente morajo imeti ustrezna potrdila, da ustrezajo standardu (67R-01), predpisanem v EU. Skoraj ves UNP je v rezervoarju, v vseh drugih delih plinskega sistema ga je približno toliko, kot ga je v 10 vžigalnikih. Zaradi tega morata rezervoar in pripadajoči večnamenski ventil prestati stroge preizkuse (atestirana sta na pritisk 30 barov). Večnamenski ventil na rezervoarju je opremljen z elektromagnetnim ventilom, ki v primeru izpuščanja plina, trka in drugih primerih zapre dotok plina iz rezervoarja. Opremljen je z nepovratnim ventilom, ki je namenjen polnjenju, ter s posebnim varnostnim ventilom, ki v primeru, da tlak v rezervoarju preseže 30 barov, kontrolirano izpusti plin iz

vozila in s tem prepreči eksplozijo. Rezervoar predstavlja v bistvu največjo pomanjkljivost predelave, saj zavzame nekaj prtljažnega prostora vozila ali pa prostor, namenjen skladiščenju rezervnega kolesa. Znani sta dve obliki, in sicer valjasta, takšni rezervoarji so v osnovi večji, in torodialna oblika, ki se prilega prostoru, namenjenemu za rezervno kolo vozila. Zaradi varnosti lahko rezervoar napolnimo le 80-odstotno, za kar poskrbi plovec znotraj rezervoarja. Uparjalnik, ki ga z rezervoarjem povezuje bakrena cev, ima nalogo, da pretvori plin iz tekoče faze v plinasto. To stori z uporabo toplote, ki jo dobiva z vodo, namenjeno hlajenju motorja. Iz uparjalnika je UNP napeljan do plinskih vbrizgalnih šob. Tu poznamo dve vrsti sistemov, in sicer klasične z enotočkovnim vbrizgom, kjer se UNP meša z zrakom pred vstopom v sesalni razvod motorja, in elektronsko krmiljene, ki dodajo plin v sesalni razvod tik pred vstopom v zgorevalno komoro motorja za vsak valj posebej. Če lahko pri klasičnem sistemu govorimo o do 10 odstotkov večji porabi in mogoči majhni izgubi moči, potem lahko za nove sisteme z večtočkovnim vbrizgom rečemo, da se karakteristike motorja (moč, navor, poraba ...) praktično ne spremenijo.

Vodilno podjetje, ki se ukvarja s tovrstnimi predelavami v Sloveniji, je PLINeks, d. o. o., s sedežem v Velenju, kjer se poleg tega ukvarjajo tudi izboljšavami in razvojem avtoplinskih sistemov ter ponujajo strokovno pomoč, poslovalnice pa imajo praktično že v vseh večjih mestih po Sloveniji. Podjetje zagotavlja predelavo za več kot 90 odstotkov vseh vozil v enem dnevu, ob sami vgradnji pa poskrbijo tudi za vsa potrebna potrdila vgrajenih delov, tehnično poročilo in izjavo o plinotesnosti vgrajenega sistema, s pomočjo katerih lahko končni uporabnik homologira plinsko napravo v vozilu. Za vse dele vgrajenega sistema dajejo petletno garancijo. **D**

Predelava osebnega vozila na plinski pogon je mogoča pri večini vozil na bencinski pogon.

Na kratko

O PODNEBNIH SPREMEMBAH Prejšnji teden so na javni tribuni v ljubljanskem Cankarjevem domu znova razpravljali o izzivih podnebnih sprememb. Romana Jordan Cizelj, evropska poslanka in podpredsednica SDS, je dejala, da svet resno računa na to, da bo Evropa pokazala dobro prakso pri manjšanju izpustov toplogrednih plinov. »EU vidimo kot 'vlečnega konja' na tem področju,« je še dodala. Jordan Cizljeva je tudi dejala, da je bil zaradi podnebnih sprememb v evropskem parlamentu ustanovljen poseben odbor, ki pripravlja strategijo evropskega parlamenta na tem področju. Dokument je v dveh delih, prvi vsebuje znanstvena dognanja, drugi pa ukrepe. Poročevalec začasnega odbora za podnebne spremembe v evropskem parlamentu Karl-Heinz Florenz pa je poudaril, da bomo na področju prilagajanja podnebnim spremembam in doseganja okoljevarstvenih ciljev dosegli več z motivacijo kot s kaznovanjem. Menil je tudi, da je treba doseči zlasti večjo učinkovitost in kakovost. Florenz je prepričan, da je lahko iskanje novih tehnoloških rešitev pri doseganju ciljev za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov priložnost zlasti za srednje velika podjetja. Zavzel se je tudi za evropsko okoljevarstveno zunanjo politiko. Poslanec SDS in predsednik odbora DZ za okolje in prostor Rudolf Petan je poudaril, »da ni več vprašanje, ali imamo alternative, kajti te imamo, pravo vprašanje je, ali smo pripravljeni žrtvovati lažoden način življenja, ki ga imamo, za čistejšo okolje«. Pri tem je zlasti omenil odločanje ljudi za javni prevoz. Minister za razvoj Žiga Turk je dejal, da smo končali obdobje »zidanja ciljev« glede zmanjšanja iz-

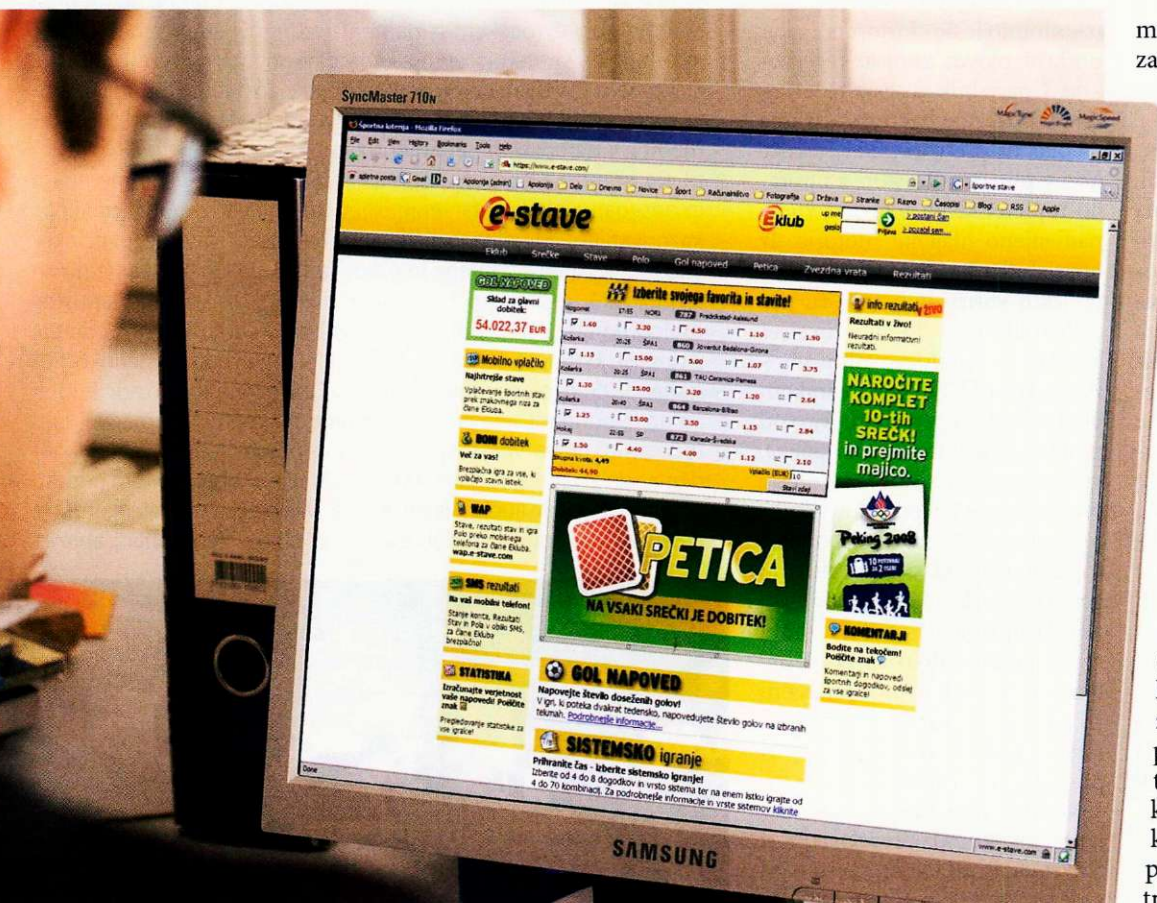
Na okrogli mizi o žgočih podnebnih spremembah

pustov toplogrednih plinov in doseganja večjega deleža obnovljivih virov. »Sedaj je vprašanje, kako doseči cilje,« je poudaril. Menil je, da podnebne spremembe ponujajo tudi poslovne priložnosti za razvoj. Pri tem je opozoril na rast delnic podjetij, ki so okoljsko zanimiva. Državna sekretarka na ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Branka Tome je na javni tribuni pojasnila, da kmetijstvo prispeva okoli 13 odstotkov vseh izpustov toplogrednih plinov. K izpustu ogljikovega dioksida prispeva malo, saj gre pri tej dejavnosti večinoma za izpuste metana zaradi domačih živali in izpuste diduškovega oksida zaradi gnojenja, je poudarila Tometova. Po njenih besedah bodo podnebne spremembe povzročile negativne spremembe v kmetijstvu, npr. skrajšanje rastne dobe, kar bo povzročilo prezgodnje dozorevanje pridelkov. Dodala pa je, da se bodo pokazale tudi pozitivne spremembe, kot so širjenje kmetijstva na sever in večja kakovost sadja, ter opozorila, da podnebne spremembe povzročajo nihanje obsega kmetijske pridelave, kar zvišuje ceno hrane.

Igrajmo pametno

Kristijan Stranščak, foto: arhiv Demokracije

Tam, kjer je šport, obstajajo tudi športne stave. Športne stave oziroma športne loterije so čedalje bolj obiskane, vendar se je dobro zavedati, da lahko majhne stave iz zabave prerastejo v zasvojenost.

Ne razmišljajte o velikih zaslužkih.

Besedo »hazard« Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) razloži takole: igra za denar, navadno s kartami ali kockami, katere izid je odvisen od naključja. Besedo »stava« pa SSKJ pojasni kot igro na srečo, pri kateri se z vplačilom določenega zneska pridobi pravica do dobitka, določenega za pravilno napoved zmagovalca oziroma rezultata.

Znanje ali sreča? V obeh primerih je omenjena sreča, naključje. V bistvu gre za enako zadevo, poimenovano z dvema različnima besedama. Toda »resen« igralec športnih stav se s tako razlago ne more strinjati in se je takoj pripravljen sporeči. Nikakor se namreč

ne bi strinjal, da njegov stavni listek sploh lahko primerjate na primer z listkom za loto. Loto je po mnenju igralcev športnih stav le plod navadne sreče oziroma skupen številki rojstnih dni in drugih iz klobuka izвлечenihi srečnih števil. Zato vam bo strastno in z velikim veseljem opisal ves trud, ki ga je vložil v svoj »športni listek usode«. Vse svoje življenje že spremlja šport, vsak dan se skrajno analitično pogovarja o športnih dogodkih s prijatelji in znanci pa tudi neznanci, če je treba, skratka z vsakim, ki bi lahko bil vir najrazličnejših informacij. Potem vas prepričuje še s kopico športnih revij in časopisov, iz katerih črpa razne analize in po-

datke, potrebne za velike dobitke. Pa to niti po naključju še ni vse. Pripravljen je razložiti, zakaj ure in ure čepi ob računalniku in na internetu spremlja vse (tudi banalne) informacije o igralcih, ki odločajo o usodi njegovega stavnega listka. Podatki, ki bi za večino bili le novinarski trač, so za zasvojenega igralca športnih stav lahko bistvenega pomena.

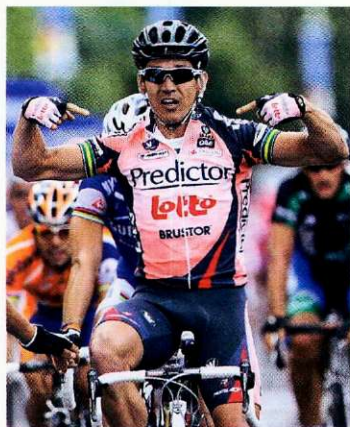
Primer, o katerem je pred časom pisal hrvaški časopis Sport-ske novosti, lepo prikaže skrajnosti. Neka »teniška« družina igra športne stave po navodilih svojega nadobudnega sina, ambicioznega teniškega igralca, ki že igra na manjših mednarodnih turnirjih. Ta teniški sin se na-

mreč na turnirjih po hotelih pozanima, do kdaj so njegovi kolegi in morebitni nasprotniki rezervirali hotel, in seveda iz tega sklepa, kako dolgo nameravajo ostati v mestu. Prav hotelska rezervacija mu namreč izda, koliko nasprotnikov misli posamezni igralec potolči. Sliši se dokaj verjetno, ne?

Drugi tip igralcev športnih stav pa se zaveda, da je kot pri vsaki stavi ali igri na srečo treba imeti tudi srečo. Tak igralec prav tako spremlja informacije in navadno stavi na igre, ki jih bolje pozna. Če vzamemo za primer tekme v ekipnih športih, je pomembno upoštevati poškodbe igralcev, odsotnost s tekme zaradi kartonov, pomembnost tekme za obe ekipe, formo igralcev, pomembna, ne pa odločilna je tudi statistična analiza. Igralci, ki sledijo tem preprostim korakom, imajo večje možnosti, da postanejo uspešni igralci športnih stav in da jim bo igranje v veselje. Seveda je bistvenega pomena, da se ne pretirava z velikimi zneski, saj je izguba vedno večja kot zaslužni dobitke.

Kako se igra? Za lažje razumevanje delovanja stavnic in igranja po številnih spletnih stavnica-h je treba najprej vedeti, kako stave delujejo, in tudi o samih kvotah, ki v bistvu povedo, koliko denarja bomo dobili nazaj, če bomo stavili 1 enoto denarja. Če je bila na primer kvota za ekipo, ki je zmagala 1,75, bomo za vloženihi 10 evrov dobili 17,5 evra. Poleg decimalnega zapisa, ki je na stavnica-h daleč najbolj razširjen, je mogoče predvsem na tujih stavnica-h, ki jih prek spleta čedalje pogosteje obiskujejo tudi Slovenci, zaslediti še dva načina podajanja kvot. Pri

angleških stavnica je priljubljen frakcionalni zapis, ki pove, kolikšen bo naš dobiček pri določeni stav. Če je npr. pri nekem paru izpisano 3/2, bomo za vloženi 10 evrov ob pravilni napovedi zaslužili 15 evrov, izplačanih pa bomo dobili 25 evrov (10 evrov vložka + 15 evrov zaslužka). Pretvorba iz frakcionalnih kvot v decimalne je preprosta, saj ulomku prištejemo 1. V opisanem primeru je kvota 2/3 enaka kvoti 2,50. Svojestven sistem zapisovanja kvot poznajo tudi Američani, ki zapisujejo kvote s pozitivnim ali z negativnim predznakom. Ameriške kvote nam povedo, koliko moramo staviti za določen dobiček oz. koliko dobička bomo imeli z določeno stav. Negativen zapis kvote npr. -125 nam pove, da moramo staviti 125 USD, da bomo imeli dobiček 100 USD. Pozitiven zapis kvote pa nam pove, koliko dobička bomo imeli, če stavimo 100 USD. Če je npr. kvota za neko ekipo +250, pomeni, da bomo imeli 250 USD dobička, če bomo stavili 100 USD. Kvota +250 je v bistvu enaka kvoti 5/2 ali kvoti 3,50.

Stavite v športih, ki jih najbolj poznate.

RUSKA HOKEJSKA REPREZENTANCA je na svetovnem prvenstvu skupine A v Quebecu osvojila naslov svetovnega prvaka. V finalu je premagala Kanado s 5:4 (1:3, 1:1, 2:0; 1:0). Bron so osvojili Finci, ki so na tekmi za 3. mesto premagali Švedsko s 4:0 (2:0, 0:0, 2:0).

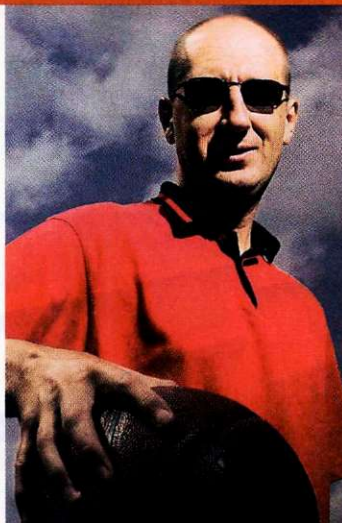
Verjetno je videti zapleteno, vendar igralci stav že ob bežnem pogledu vidijo, koliko je ovrednotena določena tekma oz. napoved.

Naj ostane zabava Športne stave lahko na dolgi rok igralca povsem zasvojijo. Igralec na srečo oz. hazarder se mora zavedati, da je sreča opoteča; tako bo včasih nekaj malega zaslužil, drugič izgubil. Izgubljena stava ne sme biti opravičilo za večje stave in miselnost, da bo tako pridobil nazaj izgubljeni znesek. Tudi občasni veliki dobitki lahko preslepijo z možnostjo velikih zaslužkov. Taka miselnost kmalu preide v zasvojenost, od tod do finančnega poloma pa je pot kratka. Stave in tudi druge igre na srečo so lahko v zadovoljstvo, treba pa je imeti mejo in nikoli v tem iskati rešitve finančnih težav. Navadno se v trenutkih obupa začne verjeti tudi raznim vedeževalcem, vendar logično razmišljanje pove, da bi ti, če bi znali napovedati rezultate in številke, nagrade pobrali sami in verjetno kmalu odpotovali v južne kraje ...

Stave in druge igre na srečo so smiselne, a ne v iskanju nemogočih kombinacij, ampak le kot zabava oziroma preizkušnje znanja in sreče, pa še to le v mejah normale in za zabavo. Z igranjem športnih stav tudi pomagamo humanitarnim in raznim športnim organizacijam, saj tako Športna loterija kot Loterija Slovenije del naših vplačil namenja njim.

Na dirki motoGP prvenstva v motociklizmu je na VN Francije zmagal Italijan **VALENTINO ROSSI**. Z 90. zmago v karieri se je Rossi na večni lestvici prebil na 2. mesto in se izenačil s Špancem Angelom Nietom (vodi legendarni Giacomo Agostini s 122 zmagami).

Hornetsi

Esad Babačić

Gledam Chrisa Poula, kako vrti Spurs in nehote se spomnim na Isiaha Thomasa, ki je nekoč počel nekaj podobnega.

Ko se že zazdi, da so Hornets prehitri za »ostroge«, se le te zberejo in spet udarijo iz vseh orožij. Parker zadeva nemogoče, Ginobili pa je praktično neustavljiv. Kadar jim gre vse od rok, takrat se zdi, da jih nihče ne more premagati. Toda mladi in poletni igralci New Orleansa so vsaj enakovredni večkratnim prvakom. Gotovo največja bitka konferenčnega polfinala, če je verjeti, da bo eden od teh dveh na koncu tudi prvak. Verjetno bom nasmejal oboževalce moštva Lakers, toda zame so Hornets boljše moštvo, Poul pa je gotovo najboljši igralec tega trenutka v ameriški profesionalni ligi. Toliko neverjetnih rešitev, kot jih ima ta novinec, ki ima oči na hrbtu, že dolgo ni imel nobeden od igralcev. Za nameček je izjemno eleganten in hladnokrven strelec, ki spominja tudi na Stocktona. Seveda pa ni tako dolgočasen kot eden največjih podajalcev vseh časov, ki je bil vedno neulovljiv za nasprotnikove obrambe. Hornets igrajo najbolj dinamično od vseh udeležencev končnice, zato sem mnenja, da bodo na koncu povozili tudi »jezernike« in opravili z izjemno neugodnim Detroitom. Pistons vendarle niso tako dobri, kot se zdi po presenetljivo hitrem koncu proti Orlando, ki je precenil svoje nasprotnike. Finale pred finalom bo obračun med moštvoma Lakers in Hornets, ogromno pa bo odvisno od Bryanta, ki mora še veliko dokazati. Bojim se, da ima Kobe premalo podpore na zunanjih pozicijah, kjer je moštvo Hornets najmočnejše. Nihče nima tako izenačene ekipe, ki nasprotnika preprosto zmelje. Zdi se mi, da je Los Angeles na nekaterih pozicijah vendarle malce šibkejši. Posebna zgodba je Boston, ki niha od izjemnega do povsem povprečnega, kar nikakor ne pristaja glavnemu favoritu za osvojitve naslova. Največja moštva so vedno zmagovala tudi v gosteh, in kdor tega ni zmožen, si preprosto ne zasluži naslova. Tudi če se Garnett in družba prebijajo na vrh, bo ostal grenek priokus. Lahkota, s katero jih je doma premagoval Cleveland, je bila skorajda žaljiva za moštvo, ki naj bi igralo najboljšo obrambo v ligi. LaBron James jih je ugnal z neverjetno slabim metom, kar je kaj slab obet za prve favorite sezone. Morda pa kemija v Bostonu vendarle ni tako močna, kot se je zdelo med rednim delom. Je pa res, da se igra v tej končnici izjemno dobra obramba, ki lahko uniči še tako uigrano moštvo. Doslej ji ni še nihče ušel in nič ne kaže, da bo do konca drugače. Kdo bo najboljši, je tako skorajda nemogoče napovedati.

Trgovine so na udaru oboroženih roparjev.

Roparji za zapahi

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Celjski policisti so spravili za zapahe trojico mladeničev, ki so, oboroženi z nožem in s kopijo pištole, zagrešili štiri rope trgovin. Na sojenje bodo počakali v priporu, policisti pa so našli dokaze, da so načrtovali še nove rope.

Celjska policija se je po nizu oboroženih ropov resno lotila dela in po treh mesecih preiskav se je delo obrestovalo. Na prste so stopili trem mladim Štajercem, ki so letošnjo pomlad v različnih postavah izvedli štiri rope v trgovine v okolici Celja. Lisice so zaškrtnale na zapestjih 19-letnika in 24-letnika iz okolice Celja ter 22-letnega Celjana. Preiskovalni sodnik je za vse tri odredil pripor.

Z nizom ropov je očitno začel najmlajši, 19-letni mladenič. Sedmega februarja letos je, oborožen

s pištolo in zamaskiran, vstopil v trgovino v Šmartnem pri Rožni dolini. Z orožjem je zagrozil prodajalki in ta ga je v strahu seveda ubogala. Mladenič se je, očitno navdušen nad svojim uspehom, pohvalil svojima zncancema. Bil je dovolj prepričljiv, da sta si tudi druga dva mladeniča zaželela na lahek način priti do denarja.

Trojica se je zadnjega dne februarja pripeljala v Dramlje. Eden se je postavil pred lokalno trgovino in kot stražar opazoval okolico, druga dva pa sta zamaskirana vstopila v trgovino. Eden je bil oborožen s pištolo, drugi pa z nožem. Zagrozila sta obema trgovkama. Prodajalki se nista upirali, izročili sta denar in roparji so s plenom pobegnili. Roparska trojica je na podoben način, dva ro-

parja in eden na straži, 20. marca oropala trgovino v Framu. Drugega aprila sta 19-letnik in 24-letnik sama prišla v Dražo vas. Mlajši je vstopil v trgovino, oborožen s pištolo in zamaskiran, pajdaš pa je stražil. Zagrozil je prodajalki in si nato postregel z denarjem.

Policisti so zbrali dovolj dokazov, da so 6. in 7. maja roparsko trojico prijeli. Še pravi čas, saj so našli dokaze, da so mladeniči načrtovali še več ropov. Verjetno so ti načrti prepričali preiskovalnega sodnika, da jih je po zaslišanju poslal v pripor. Denarja, ki so ga naropali, seveda že davno ni bilo več, so pa možje v modrem pri roparski trojici zasegli pištole air soft, se pravi imitacije pravih pištol, s katerimi so med ropi grozili prodajalkam.

Rop, vreden deset evrov Ljubljanski policisti pa še vedno iščejo roparja, ki je sredi dneva

vkorakal v trgovino na Celovški v Ljubljani. Temnolasec v kavbojkah, ki se ni potrudil niti zamaskirati, je vstopil v trgovino, zagrozil prodajalki z nožem in zahteval denar. Prodajalka je naglo skočila v prostor za trgovino, kar je roparja očitno zmedlo, tako da je iz trgovine pobegnil praznih rok.

Pred dnevi so prijeli 27-letnega Ljubljancana, ki je osumljen roparske tatvine. Malo pred zaprtjem trgovine na Hubadovi je prišel do blagajne in zahteval več zavojčkov cigaret. Prodajalka je na pult postavila štiri zavojčke, možakar jih je zagrabil, stlačil v žep in odšel, ne da bi jih plačal. Prodajalka je skočila za njim, pa jo je odrinil v vrata in pobegnil. Po nekaj dneh so ga odkrili, preiskovalni sodnik pa je zanj odredil pripor. Zaradi deset evrov vrednih cigaret ga čaka še lep kup težav. **D**

Roparji so uporabljali kopije pravega orožja.

Prekupčevalec v priporu

Prijeli so prekupčevalca, ki je imel v žepu skoraj petdeset gramov droge in še elektronsko tehniko za nameček.

Nekaterih prav nič ne izuči ali pa so očitno nepopravljivi. Takšen je tudi 36-letnik iz Kanala ob Soči, ki se je odločil, da si bo vsakdanji kruh namesto z delom služil s prodajo mamil. Kanalec je policistom precej dobro znan, saj so ga že večkrat obravnavali zaradi trgovine z mamili. Trguje sicer bolj na drobno, med odvisniki na goriški narkomanski sceni, kjer se dnevno pojavlja. Zaradi tega so ga pred dnevi policisti, ko so ga videli v družbi s še enim moškim v Podnanosu pri Vipavi, sklenili malce pretipati.

Pokazalo se je, da so imeli dober nos, kajti v žepu Kanalec so našli sedeminštirideset gramov heroína v aluminijasti foliji. Za nameček je imel »poslovnež« v žepu še pol grama kokaina in majhno elektronsko tehniko. V žepih njegovega znanca, 29-letnika iz okolice Ilirske Bistrice, niso našli nič in so ga izpustili na prostost. Policisti

so nato preiskali še stanovanje v Kanalu ob Soči in v njem zasegli enaindvajset mililitrov metadona. Vso drogo, ki bi na ulici vrgla dobra dva tisočaka evrov, so seveda zasegli in Kanalec odvedli k preiskovalnemu sodniku. Le-ta je zanj odredil pripor.

Kanalec pa je možem postave znan tudi po tem, da je pred tremi leti prodal mamilo 20-letniku iz Gorice in je ta zaradi prevelikega odmerka umrl. Sojenje zaradi kaznivenga dejanja omogočanja uživanja mamil se proti Kanalcu na sodišču še sploh ni začelo. Morda se bo zdaj zganilo tudi novogoriško sodišče. B. S.

VSE JE BILO NAROBE Sobotni izlet z motorjem se je slabo končal za 41-letnega motorista. Vozil se je po cesti od Cerknice proti Begunjam, ko je izgubil ravnotežje in se zvrnil po cesti. Čeprav je bil poškodovan, je sklenil, da se bo odpeljal naprej, policisti pa so mu poskušali to preprečiti. Odpeljali so se za njim in ga ustavili, preden je prišlo do nove nesreče. Možak je bil namreč precej nažgan, alkotest je pokazal 1,32 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka, po starem dobra dva in pol promila. Lažje poškodovani voznik je poleg tega vozil neregistriran motor, bil je brez voznškega dovoljenja pa tudi čelade ni uporabljal. Za prvo silo so mu izdali za tisoč sto evrov položnic.

USTRELIL JE V Gorišnici sta se sosedata zapletla v vsakdanji besedni dvoboj. Možaka, stara 47 in 45 let, sta drug drugemu povedala, kar jima je ležalo na duši, potem pa je starejši potegnil pištolo in ustrelil proti mlajšemu. Strel je na srečo zgrešil sosedu, strelec pa je sedel na traktor in se odpeljal. Čez kakšno uro se je v večernem mraku vrnil domov v roke policistov. Ti so preiskali traktor in našli kar dve pištoli, eno osemmilimetrsko in eno doma izdelano malokalibrsko. Obe orožji so zasegli, proti strelcu pa napisali ovadbi – eno zaradi nedovoljene posesti orožja in drugo za ogrožanje varnosti. Živčnemu strelcu grozi do pet let zapora.

Strel v zrak

Tujec, ki bi moral prestajati zaporno kazen, se je policistu uprl s solzivcem, ustavil pa ga je opozorilni strel v zrak.

Na območju Murgel se je v zadnjih dneh zgodilo več vlomov v vozila in objekte, zato so policisti poostri pozornost in povečali število patrolj na omenjenem območju. V nočnih urah je tako policistoma patrolje padel v oči možakar, ki se je sumljivo vedel. Sklenila sta ga ustaviti, legitimirati in po potrebi tudi pretipati, pa jo je možakar, ko ju je zagledal, ucvrl, kar so ga nesle noge. Policista sta stekla za njim in eden od njiju ga je zgrabil. A bežeči se ni dal in se je prijetju aktivno upiral. Iz žepa je celo potegnil plinski razpršilnik in z njim poškropil policista po obrazu. Policist ga je zaradi tega seveda izpustil, možak pa se je znova pognal v beg. Drugi policist je klical za njim, naj se ustavi, in ko je bilo jasno, da bežeči tega ne namerava, je policist zagrozil, da bo uporabil

orožje. Bežeči se še vedno ni ustavil, zato je mož postave ustrelil v zrak. To je končno prepričalo bežečega, da se je ustavil.

Prepeljali so ga na policijsko postajo, kjer so ugotovili, da gre za 46-letnega tujca, državljanu BiH, ki je v naši državi seveda brez zaposlitve in naslova. Še več, za njim je razpisana tiralica ljubljanskega sodišča. Možakar, »specialist« za vlome in tatvine, je zaradi prejšnjih grehov pravnomočno obsojen na šest let in pol zapora! Poslali ga bodo na prestajanje kazni, napisali pa so tudi ovadbo zaradi preprečitve dejanja uradni osebi. To mu bo še nekoliko podaljšalo sedenje za rešetkami, preiskava pa bo tudi pokazala, ali ima na duši katerega od nedavnih vlomov v Murgel. B. S.

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

http://etv.elektroprom.si
komerciala:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

107.8
**radio
velenje**

www.radiovelenje.com

03/ 897 50 03

Obžaluje staro zvezo

Minilo je že pet let, odkar je igralec Ben Affleck pretrgal intimno zvezo z Jennifer Lopez. Sedaj se ne rad spominja obdobja, ko je bil z njo, saj je bilo povezano s številnimi poslovnimi neuspehi. Igralec se je spomnil fraze, zaradi katere je bil priljubljena tarča paparacev. Videospot za pesem Jenny From the Block po njegovem mnenju spada v kategorijo slabega poslovanja. Prav tako je dejal, da si je zaradi slabe izbire prireditve in projektov z nekdanjim dekletom skoraj uničil kariero. Videospot za pesem Jenny From the Block prikazuje zasebno življenje latinopevke, v nekaterih kadrih pa je na razkošni jahti videti tudi njenega tedanjega fanta Bena Afflecka. Kader, v katerem jo maže s kremo za sončenje in jo poljubi na zadnjico, je ena od stvari, ki jih Ben obžaluje. "Če moram izbrati, zaradi česa mi je zelo žal, bi izbral ta spot. Ampak to je bilo že dolgo časa nazaj, nadaljeval sem svoje ži-

Razmerje se ni obneslo.

vljenje. In tako, da se ve, ali je uničila mojo kariero, ni," je dejal 35-letni igralec.

Ben in Jennifer sta leta 2003 posnela film Gigli, ki so ga hitro razglasili za enega najslabših filmov vseh časov, osvojil je celo par zlatih malin. Affleck je medijem priznal, da je neuspeh filma vplival na njegov odnos z Lopezovo, vendar razmerja nista pretrgala zaradi gneče pred blagajnami. "V enem trenutku sem dojel, da je najino razmerje postala predstava za druge," je razložil Affleck in imel v mislih stalno zasledovanje paparacev.

Nora na čevlje

Kanadska pevka Celine Dion ima posebno strast – obsedena je z obutvijo. Bila naj bi ponosna lastnica skoraj 3.000 parov čevljev. Zvezdnica pravi, da si ne more pomagati in si vsakokrat, ko se odpravi po nakupih, omisli vsaj en nov par. Natančnega števila obuval, ki se skrivajo v njenih garderobnih omarah, ne pozna, ve samo, da je številka že zdavnaj presegla 2.000 in se pridno bliža naslednji tisočici. Pevka je še razkrila, da si z možem, ki je hkrati tudi njen menedžer, želita še enega otroka. Zakonca že imata šestletnega sinčka Rene-Charlesa.

Želi si čevljev in otroka.

Niet se vrača

Kultna zasedba NIET, ena najbolj prepoznavnih in aktualnih slovenskih punk institucij, se predstavlja z novimi studijskimi posnetki in koncertnimi nastopi, s katerimi bo po četrto stoletja spet obogatila čas in prostor ter zagotovo pustila neizbrisen pečat med poslušalci. Letošnji koncert v Orto baru, ki je kot presenečenje Orto festa napovedal vrnitev zasedbe, je ob pesmih, kot so Depresija, Lep dan za smrt, Srečna mladina, Bil je maj, Zastave in druge, dokazal, da je njihova vrnitev na glasbeno sceno res težko pričakovana.

Z novo različico pesmi Bil je maj je skupina napovedala izid istoimenskega albuma in prihajajoči veliki koncert v Križankah, ki bo 27. maja 2008. Album vsebuje kronološki pregled njihovega 25-letnega ustvarjanja, na katerem je 15 remasteriziranih izvirnih posnetkov in 3 nove pesmi.

Skupino še danes odkrivajo in častijo nove in nove uporniške generacije mladostnikov, saj sporočila njihovih pesmi ostajajo aktualna, brezčasna in nabita s čustvi, ki ne poznajo roka trajanja. Bil je maj je zato nepogrešljiv album za vse nostalgike in tiste, ki šele odkrivajo sporočilo punk generacije 80. let.

Vrnitev leta!

Julio Iglesias v Sloveniji

V Sloveniji bo 7. junija nastopila ena največjih ikon svetovne glasbe – Julio Iglesias. Večni romantik, ki doslej pri nas še ni nastopil, bo pel v Hali Tivoli, predstavil pa se bo s skupino odličnih glasbenikov in tango plesalk. Najbolj prodajani španski avtor vseh časov ter eden najbolj prodajanih latinopevcev (doslej je prodal več kot 250 milijonov izvodov plošč, kar ga po Guinnessovi knjigi

rekordov uvršča med najbolj prodajane solistične izvajalce) je do danes izdal že skoraj 80 plošč. Ta vitalni pevec, ki bo letos dopolnil 65 let, je nastopil že vsaj 5.000-krat, kar ga uvršča v sam vrh angažiranosti na svetovnem glasbenem prizorišču.

Prihaja v Slovenijo ...

domala gostilna

Najdi

Iščeš morda **domača gostilna**

V hipu do prave informacije.

vse slovenske strani

Spletni iskalnik Najdi.si je najbolj obiskana slovenska spletna stran, specializirana za iskanje po slovenskih spletnih vsebinah. Ponuja najnovejše informacije, novice, videe in slike s slovenskega spleta. Vse to in še več na www.najdi.si.

Kosmata vest tajkunov

Magični gledalec

Če sem v eni od svojih prejšnjih kolumn okrcal Uroša Slaka zaradi njegovega »piarovskega« obravnavanja Andrijane Starina Kosem, mu moram sedaj čestitati.

Oddaja Trenja, v kateri so prejšnji teden (znova) govorili o tajkunih, in sicer po razkritju Šrotovega in Bavčarjevega imperija, je pokazala, da so se tajkunov začeli otepati tako rekoč vsi – pa naj jim gre Janez Janša še tako na živce. Voditelj oddaje Uroš Slak je tokrat tvegalo veliko in se postavil v položaj psa čuvaja. Tako ni pozabil opozoriti na zgovorno odsotnost dveh glavnih akterjev slovenske zgodbe o tajkunih, Boška Šrota in Igorja Bavčarja, češ če imata čisto vest, zakaj se potem skrivata. Skoraj bi si upal trditi, da je Slak tokrat tvegalo veliko, morda celo to, da bi ga kdo označil za Janševo podaljšano roko, kar sicer pripisujejo novinarju nacionalne TV Vladimirju Vodušku, ki je samo nekaj dni prej v oddaji Vroči stol razpravljalo o isti temi in s podobno sestavo gostov. Morda je bila razlika v tem, da je Vodušek tokrat imel več sreče pri izbiri gostov tudi zato, ker se ni tako trudil vabiti v oddajo prvake vseh parlamentarnih strank. Od predsednikov strank je bil tako navzoč le Bojan Šrot, brat razvpitega Boška Šrota, med predstavniki drugih strank sta bila še poslanca Milan M. Cvikel (SD) in Branko Grims (SDS). Slednji se mi je na primer zdel veliko boljše izbira od Mihaela Brejca v oddaji Trenja – če smo že pri zastopstvu političnih strank. Res pa je, da so bili v Trenjih tudi predsednik NSi Andrej Bajuk, finančni minister, predsednik SD Borut Pahor in predsednik Zaresa Gregor Golobič. Slednji je bil do dogajanja v zvezi s Pivovarno Laško nenavadno oster, zaradi česar sem pomislil, da se je podobno kot Kučan tudi Golobič odrekel Bošku Šrotu. Manjkali pa so seveda predstavniki Lipe in LDS. Morda je slednjo zastopal Matjaž Gantar, ki vodi gospodarski odbor omenjene stranke. V svojem nastopu ni pozabil omeniti, da sta »mati vseh afer«

oba paradržavna sklada (SOD in KAD), ker se prek njiju politika vmešava v gospodarstvo. Ob tem seveda je seveda vzel v bran »svojo« Katarino Kresal. Borut Pahor je bil zame veliko razočaranje, saj je znova ponavljal svoje obljube, kako bo drugače kadroval kot sedanja vlada, če bo seveda zmagala njegova stranka, da ne omenjam njegovega »alternativnega gospodarskega programa«. Le kaj bi lahko avtor programa, nekdanji (in poraženi) premier Anton Rop, prinesel tako fantastično alternativnega spričo visoke gospodarske rasti? Že v oddaji Vroči stol se Ropov nekdanji in sedanji politični sopotnik Milan M. Cvikel ni preveč izkazal. Nasprotno, tako nerazložno je govoril, da nisem razumel, ali je govoril o evrih ali »jurjih«.

Nič drugačen ni bil uradni odvetnik Pivovarne Laško Stojan Zdolšek, ki mu je moraliziranje in govorjenje v slogu »pustite, da povem do konca« pisano na kožo. Pravzaprav bi lahko rekel, da vlogo odvetnika Pivovarne Laško precej bolje opravlja pravnik Bojan Šrot, ki je javnosti dal vedeti, da so politiki javne osebe, menedžerji pa pač ne, tudi če gre za zadeve, povezane z nekdanjim družbenim premoženjem. Kar je tvoje, je moje, kar je moje, pa tebe nič ne briga. Zveni znano? Meni že. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Ognjevitost je seveda vaša lastnost in z njo boste morali računati vsi, ki z vami živijo. Sicer pa bodo dnevi za vas zelo lepi in polni veselja. Pomislite boste morali na načrtovanje dopusta.

Bik
21.4.-21.5.

V službi vas bodo preganjali z različnimi novimi projekti, vi pa boste precej nezadovoljni, ker vam bo še za običajne obveznosti primanjkovalo časa in potrpljenja. Kmalu boste odločno povedali svoje mnenje.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Svetla prihodnost je pred vsemi dvojčki, zato nikar ne zametujte možnosti, ki so pred vami. Bodite prepričani, da vam bo uspelo, in tako tudi bo. Povabite nekoga na pijačo in klepet.

Rak
22.6.-21.7.

Vsekakor vam bo v veselje, ko boste srečali stare znance, ki jih niste videli že celo večnost. Kljub temu se boste ta teden pogosto spraševali, pod kakšno zvezdo ste pravzaprav rojeni. Velikodušnost se obrestuje.

Lev
22.7.-21.8.

Določena novica vas bo čisto vrgla s tira, a jo boste kljub vsemu dobro prenesli. Stvar pa vseeno ne bo tako slaba, kot boste sprva mislili, nasprotno, izkazala se bo za izjemno dobro.

Devica
22.8.-21.9.

Ta teden boste živeli v miru in se boste na trenutke celo malce dolgočasil, pa si boste kaj hitro poiskali nove zadolžitve. Služba vam ne bo povzročala preveč preglavic, prav tako ne družba.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Ves začetek tedna se boste spominjali minulega konca tedna in se nasmiali. Pomislili boste tudi na najbolj lepe sanje, ki bi morda lahko postale resničnost. Presenečeni boste, kako hitro se lahko kaj uresniči.

Škorpion
23.10.-21.11.

Ves pomp, ki ga boste zganjali okoli neke zadeve, vam ne bo prav nič pomagal. Soočiti se boste morali s posledicami svojega preteklega dejanja. Na obisk bodo prišli stari prijatelji.

Strelec
22.11.-20.12.

Premišljevali boste o tem, kako se morate odločiti, saj veste, da morate odločiti o svoji usodi in usodi svoje družine. Zagotovo pa se boste pravilno odločili. Le ne hitite preveč, pa se bo vse dobro izteklo.

Kozorog
21.12.-19.1.

Podobe iz preteklosti vas spremljajo že nekaj časa. Morda vam bo na trenutke še zelo žal, da ste v nekem obdobju ravnali tako, kot ste – precej nepremišljeno. Toda za nazaj ni mogoče nič popraviti.

Vodnar
20.1.-18.2.

Razmišljali boste, kaj se dogaja z vami in zakaj se ne morete dobro ujeti z ljudmi. Toda že v naslednjih dneh vas bo presenetilo nekaj novic in prijetnih dejstev, ki vas bodo pomirila.

Ribi
19.2.-20.3.

Umirjenost in veselje se bosta našla v vašo dušo. Sprehodi v naravo vam bodo dobro deli in vas napolnili z energijo, ki jo tako zelo potrebujete. Ostanite povezani s svojimi dragimi.

RadioUR program
za slovensko
manjzino
v slovenski

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja
(april 1990–maj 1992)

**Rojstni list
slovenske države**

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državotvornih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

Cena: 12.800 SIT (53,41 €)

Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)

Možnost nakupa na tri obroke

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.com

Več o knjigi na spletnem naslovu: www.samorog.com

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	VZHOD	FIZIK ČERMELJ	MADŽARSKO ŽENSKO IME	OPERNA PEVKA RADOVANOVA	DEMOKRACIJA
DEL NOGE MED KOLENOM IN GLEZNJEM						ORAČ, RATAJ
GOVORNIK, PRIDIGAR						
MEHIŠKI SLIKAR, (DIEGO)						
ORODJE IZ NEOLITIKA						
JAN NERUDA			BARVILO ZA LASE IN NOHTE			
VZPENJAVA ZELIKA						
			REKA AARE (KRAJ)SE			
		DEMOKRACIJA	POVPREČJE KRIZANKE: 4,72 ČRKE	OTOČEK V PRESPANSKEM JEZERU	TIRNA NAPRAVA	TRDA, TEŽKO TALJIVA KOVINA
		OTOK V ALEUTH	URADNI SPIS			
			RIMSKA BOGINJA JEZE			
			IRENA KOHONT			
OGLJIKOV VODIK						
MUSLIM. POZDRAV						
	KAJETAN KOVIČ			TINA TURNER		
	POŠKODBA TELESA			PASJE ZELJE		
			OSEBNI ZAJMEK			
			LJUDSTVO V GANI			
		ATLET ZATOPEK				
		PIJAJČA SLOVANOV				
						VELIKO SREČE PRI ZREBU!
						DEMOKRACIJA

BAKER, URAGAN, KENIJA,
ANINA, RANA, KES,
TK, LAST, MARŠ, EPIR,
ANTIPASAT, FLAM, OTISKI,
SA, ARA, OSK, GT, PASAR,
ENKA, IRANIST, DIAREJA,
INTER, DONNA, MLATILEC,
ANJA RUPEL, BISA, IE,
LIANA. ONAN

1. nagrada:	ZDRAVKO GARB Omersova 49, 1000 Ljubljana
2. nagrada:	FRANC CIJAN Kajuhova 16, 4000 Kranj
3. nagrada:	MARIJA MODRIJAN Raskovec 35, 1360 Vrhnika

Dobitnikom čestitamo in jih prosimo, da nam pošljejo fotokopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

1. nagrada:	knjiga Enotni v zmagi
2. nagrada:	knjiga Enotni v zmagi
3. nagrada:	knjiga Enotni v zmagi

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do **29. 5. 2008**
pošljite na naš naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana,**
s pripisom "Nagradna križa"

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

➤ **19.5.1580** je nadvojvoda podpisal pogodbo o prevzemu Lipice in hkrati kupil tudi kobilarno tržaškega škofa s kraškimi konji.

➤ **20.5.1799** se je rodil francoski pisatelj Honoré de Balzac. Trdil je, da mora živeti pisatelj častno življenje brez ljubezenskih avantur, da se mu lahko razvije domišljija. Ko so mu prijatelji našli več znamenitih pisateljev, ki so imeli številna razmerja, je Balzac odgovoril: »Le kdo bi vedel, kaj vse bi naredili brez tega!«

➤ **20.5.1991** je bilo v Cankarjevem domu v Ljubljani veliko protestno zborovanje staršev, sorodnikov in prijateljev slovenskih vojakov v JLA.

➤ **20.5.1994** so v Novi Gorici odprli novo stavbo Primorskega dramskega gledališča.

➤ **21.5.1991** je poveljnik 5. vojaškega območja iz Zagreba, general Konrad Kolšek, od sogovornikov Peterleta, Pluta in Janše zahteval dvojce: seznam nabornikov in zaprtje učnih centrov Teritorialne obrambe na lgu pri Ljubljani in v Pekrah pri Mariboru.

➤ **21.5.2006** so v Celju slovesno razglasili škofijo in za prvega škofa umestili Antona Stresa.

➤ **21.5.2006** so se prebivalci Črne gore na referendumu odločili za samostojnost.

➤ **22.5.1859** se je rodil angleški zdravnik Arthur Conan Doyle, avtor slavnega detektiva Sherlocka Holmesa.

➤ **22.5.1992** je bila Slovenija sprejeta v OZN kot 176. polnopravna članica.

➤ **23.5.1707** se je rodil švedski zdravnik in naravoslovec Carl von Linné, ki je prvi označil človeka za oznako *Homo sapiens* – pametni človek.

➤ **23.5.1915** je Italija po pristopu k silam antante napovedala vojno Avstro-Ogrski. Naslednji dan so italijanske čete napadle avstrijske položaje ob Soči. Zasedle so ozemlje, ki je spadalo v deželo Goriško-Gradiščansko, v kateri je živel 260.000 prebivalcev.

➤ **23.5.1991** je prišlo do prvega incidenta z JLA. Teritorialci so v bližini učnega centra slovenske vojske v Pekrah pri Mariboru zajeli dva vojaška izvidnika in ju kmalu izpustili. Armada je s tanki obkrožila učni center in zahtevala izročitev enote, ki je zajela izvidnika.

➤ **24.5.1819** se je rodila kraljica Velike Britanije in Irske ter cesarica Indije Viktorija. Bila je simbol resnobe in moralne moči britanskega imperija. Njen sin Edward VII. je na vprašanje, ali bo v nebesih srečna, odgovoril: »Morala bo hoditi za angeli. To ji ne bo všeč.«

➤ **24.5.1941** se je rodil ameriški pevec folka in roka Bob Dylan.

➤ **25.5.1892** se je v Kumrovcu rodil Josip Broz Tito. Imel je vse najvišje nazive v državi: predsednik države, vrhovni komandant oboroženih sil, generalni sekretar ZKJ.

POGLED NAZAJ (OD 19. 5. DO 26. 5.)

Konvencija o metru

V Parizu so **20. maja 1795** sprejeli konvencijo o metru, ki je s tem postal mednarodna dolžinska mera.

Francoska nacionalna skupščina je leta 1791 pooblastila Francosko akademijo znanosti, naj se posveti kaotičnemu stanju francoskih merskih sistemov. Odločili so se, da bo novi sistem temeljil na naravni fizični enoti, s čimer bi mu zagotovili nespremenljivost. Akademija je za osnovno enoto novega merskega sistema določila dolžino 40-milijontega dela zemeljskega meridiana. Iz metra so bile izpeljane tudi vse druge mere. Utežna mera »gram« predstavlja težo enega kubičnega centimetra vode pri njeni maksimalni gostoti, prostorninska mera »liter« pa tisočino kubičnega metra ali kubični decimeter.

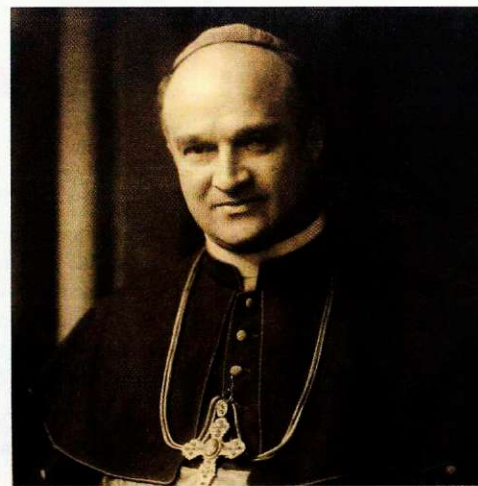

Šele leta 1960 so za osnovo metričnega sistema sprejeli 1.650.763,73 valovne dolžine oranžno rdeče linije v spektru kriptona 86, leta 1983 pa so za meter določili razdaljo, ki jo svetloba v vakuumu prepotuje v 1/299.792.458 sekunde. Kilogram še vedno določajo po standardni meri iz Sevresa.

Nadškof Anton Vovk

Na Jesenicah se je **19. maja 1900** rodil slovenski nadškof Anton Vovk. Leta 1946 je postal ljubljanski pomožni škof, po smrti škofa Rožmana leta 1959 pa je bil imenovan za škofa. Ko je papež Janez XXIII. leta 1961 povzdignil ljubljansko škofijo v nadškofijo, je postal nadškof.

Anton Vovk je prevzel škofijo v zelo zapletenih časih po drugi svetovni vojni. Prizadeval si je za ureditev odnosov med Katoliško cerkvijo in državo, in to kljub hudim težavam, ki jih je imel z novo oblastjo. Doživel je številna psihična nočna zaslisevanja in fizična trpinčenja. Leta 1952 je bil hudo ranjen, ko so ga na železniški postaji v Novem mestu polili z bencinom in zažgali, vendar je kljub hudim oklepinam preživel. Njegova zasluga

je, da sta se ohranila teološka fakulteta in bogoslovno semenišče. Bil je dober govorec, saj je vse življenje skrbel za lepo govoreno in pisano besedo. Teološka fakulteta v Ljubljani mu je leta 1960 podelila častni doktorat.

Prestopi po volitvah

Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve je **25. maja 1991** posredovala televizijski novinarki Rosviti Pesek seznam poslancev skupščine Republike Slovenije. Novinarka ga je primerjala s stanjem leta 1992, to je dve leti po volitvah.

Delegati so prehajali iz ene stranke v drugo. Izid je naslednji: 9 delegatov je spremenilo strankarsko oziroma klubsko pripadnost (Milan Balažič, Stanko Buser, Franci Feltrin, Franc Lovšin, Janez Lukač, Andrej Magajna, Emil Milan Pintar, Hubert Požarnik in Bogo Rogina); 21 delegatov je prešlo zaradi razdru-

žitve SDZ v dve novi skupini (Janez Črnej, Janez Gale, Cveto Gradišar, Spomenka Hribar, Alojz Jamnik, Dušan Keber, Franc Kováč, Tone Kramarič, Marjan Mlaker, Tomaž Pavšič, Tone Peršak, Rajko Pirnat, Vlado Puc, Niko Rainer, Primož Rode, Franček Rudolf, Janez Stariha, Rudi Šeligo, Andrej Šter, Anton Tomažič in Anton Žunter), 2 iz SDZ, Marcel Štefanič in Janez Janša, pa se nista pridružila nobeni od naslednic SDZ, narodnim demokratom ali demokratom; prvi je postal samostojen, drugi pa je vstopil v SDSS.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pism, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 19/18

Kaj je danes liberalizem? (1)

Sem vaš redni bralec in prebral sem tudi članek v zadnji, 19. številki Demokracije z naslovom Kaj je danes liberalizem?. Načeloma se z avtorjem mag. Štefanom Korenom strinjam, da je stranka LDS daleč od liberalnih vrednot, še posebej ko gre za njen kader, ki večinoma izhaja še iz našega nekdanjega sistema, ki je bil daleč od liberalnega, zlasti kar se tiče družbenih vrednot. Toda z zadnjim odstavkom »liberalni socializem« se ne morem strinjati, zato sem se odločil, da napišem odziv in vam ter v primeru objave tudi bralcem predstavim, kaj je v resnici značilno za prave liberalne in predvsem socialnoliberalne stranke, kakršne pozna Zahod.

Avtor je v zadnjem delu svojega članka pisal o liberalnih ekonomistih in njihovih prepričanjih, kot so enotna davčna stopnja, privatizacija zdravstva in pokojninskega sistema, privatizacija podjetij v lasti države, promoviranje podjetništva in lajšanje ovir novim podjetnikom ter manjše vmešavanje države v gospodarstvo. Vsi naštetni elementi so res značilni za liberalne ekonomiste, toda liberalna ekonomska politika ni značilna za liberalne, levo usmerjene stranke, temveč za konservativne, desno usmerjene stranke. Treba je vedeti, da se pojma »liberalizem« in »konservativnost«, ko sta omenjena v imenu ali ideologiji stranke,

nanašata na družbeno politiko stranke, pri ekonomski politiki pa je obratno. Konservativne stranke posegajo po liberalnih ekonomskih prijemih, medtem ko se liberalne stranke zavzemajo za konservativne ekonomske prijeme. Večina ekonomskih pogledov, ki so naštetni v zadnjem delu članka, je značilna predvsem za našo glavno vladno stranko SDS, katere politiko bi lahko označili kot liberalni konservativizem, medtem ko prave socialnoliberalne stranke z Zahoda in z dolgo liberalno tradicijo zagovarjajo npr. progresivno davčno stopnjo, vmešavanje države v gospodarstvo za dobro manj premožnih prebivalcev, višje podpore brezposelnim in upokojemcem in podobno. Na testu teh in drugih prijemov pravih socialnoliberalnih strank bi naša Liberalna demokracija Slovenije vsekakor padla.

Boštjan Pečnik, Ljubljana

št. 19/20

Trikrat na lička ... (1)

Potem pa mi je padel kamen s srca. Potem ko sem prebral članek dr. Ivana Klemenčiča v Demokraciji (8. maj 2008), ko je pisal o razširjeni navadi cmokanja, to je posnemanju pravoslavnega poljubljanja »trikrat na lička«. Očitno nisem osamljen v obsojanju ohranjanja pravoslavne srbizma, ki so mu bili dolga leta priče posebno ob srečanjih naših tovaršev na letališčih, ko so odhajali ali pa se vračali iz Beograda. Nič nimam proti nobenemu narodu. Povsod so dobri in slabi, zato ni prav posploševati, nekaj drugega pa je, če posamezniki vsiljujejo svoje navade drugim. Prav pohabljen pa je, ko pride do množičnega posnemanja vsiljenih navad drugega naroda. Človek se včasih počuti kot v nebo vpijoči v puščavi, ko poskuša »ljube Slovence« prepričati, naj ne ravnaajo tako, da so videti bolj neumni, kot je treba. Če smo se še pred kratkim

tolažili, da gre pač za posledice vladavine tovarišev, ki niso veliko dali na slovenstvo in narodno zavest, sedaj ugotavljamo, da se še vedno ni veliko spremenilo. Se lahko tolažimo s tem, da v treh letih pač ni mogoče vsega postaviti na pravo mesto?

Še pred nekaj leti sem večkrat javno opozarjal na že kar udomačeno navado, da so kot slovensko državno himno predvajali besedilo o trti, ki je vince obrodila. To se je kot po popravilu dogajalo na športnih prireditvah, potem pa se je gospod Štefančič ml. v Studiu City čudil, kako čuden narod smo Slovenci, ker še v lastni himni prepevamo o vinu. Višek smo doživeli na seji državnega zbora, ko so ob »trtnem« prepevanju New Swing kvarteta mirno stali vsi poslanci na čelu s predsednikom države Milanom Kučanom. No, nasprotno je ameriški obrambni minister, ko se je vrnil iz Slovenije, na letališču pojasnjeval novinarjem, da gre za narod, ki v himni namesto o pokončanju vseh z ognjem in mečem prepeva o tem, naj živijo vsi narodi ...

Pred nekaj dnevi sem se pogovarjal z upokojenima pedagoginjama, ki sta doslej mislili, da sodita v slovensko državno himno dve kitici Prešernove Zdravljice. Poleg Žive naj vsi narodi tudi prva Spet trte obrodile ... Presenečeni sta dejali, da sta tudi oni v zmoti učili svoje učence, in zagotovili, da bosta na svojih nekdanjih šolah opozorili na zmoto, ki očitno še obstaja. Ni nujno torej, da so za stanje duha krivi samo mladi ...

Vrnimo se k opozorilu dr. Klemenčiča, da se v razviti zahodni civilizaciji v javnosti poljublja dvakrat na lica, da pa nasprotno ne boste videli Srba ali Rusa, da bi se pomotoma v javnosti poljubil dvakrat na lica, kar je mogoče videti le v postkomunistični Sloveniji.

Tudi sam sem se že znašel v položaju, ko je dvorana vstala ob prepevanju o trti in vinu, pred kratkim pa tudi v družbi, kjer so se pozdravljali s trikrat na lička. Ob splošnem cmokanju sem lahko reagiral in glasno rekel, da sem Slovenec. Pojasnil sem tudi dogodek neke hrvaške rokometašice, ki se je srečala s srbsko kolegico iz nekdanje jugoslovanske reprezentance. Ko jo je ta hotela tretjič poljubiti, se je izmaknila in jo tretjič preprosto poljubila na usta. Ob tem so navzoči presenečeni izjavili, da »niso imeli pojma« ...

Strinjam se, da bi morala Slovenca o tem primerno poučiti predvsem nacionalna televizija. Tudi na slovenskem radiu bi očitno morali še in še ponavljati razlago gospe Ane Nuše Knežević o našem načinu poljubljanja. Bo morda novopečena zastopnica gledalcev Miša Molka posegla v to? Morda. Vsekakor bo morala o stvari poučiti tudi svojega generalnega direktorja Antona Guzeja. Potem ko se je ob podelitvi nekih priznanj vneto po trikrat cmokal, sem ga po e-pošti opozoril na slab zgled. Ni mi odgovoril ...

Peter Colnar, Kranj

Je Studio City še politično nevtralen?

Nikoli nisem niti za trenutek podvomil o naravnointeligenčni sposobnosti znanega TV-voditelja Studia City Marcela Štefančiča. A glej ga, zlomka. Omenjeni voditelj znova preseneča. V eni svojih zadnjih oddaj je postavil naslednje anketno vprašanje, ki se ga je lotil z vso močjo lucidne perfidnosti. Pa si pogledjmo to vprašanje:

Kateri od ministrov se najmanj spozna na svoje delovno področje: A. Dimitrij Rupel; B. Andrej Bajuk; C. Janez Podobnik; D. Dragutin Mate? Vprašanje, ki v ničemer ne sodi v kontekst oddaje. Kaj ▶

► pa izbrana imena? So naključna? Seveda ne. Kaj pa vrstni red imen v anketi? Je bilo vsaj to naključje? Tudi ne. Iz anketnega vprašanja torej zlahka razberemo: vsi so zelo slabi, med njimi pa poiščimo najslabšega. Ali res ne bi šlo drugače, spoštovani voditelj Štefančič? Recimo takole: Kako bi ocenili omenjene ministre na področju njihovega dela: A. zelo slabo; B. slabo; C. dobro, D. zadovoljivo ... Zakaj ne tako, pa je že druga zgodba. Po mojem prepričanju je vprašanje na meji dobrega okusa, če ne kar žaljivo. Kot zanimivost bi dodal, da se kar trije od anketirancev lahko dokažejo z najvišjimi akademskimi naslovi. Da pa marsikomu omenjeni ministri niso posebej pri srcu, gotovo drži. Tudi meni osebno niso vsi simpatični. Pa šalo na stran, potrkajmo raje na vest avtorja omenjene TV-anquete. Predstavljajmo si, da bi v podobni oddaji podoben voditelj s povsem drugačnimi političnimi interesi postavil naslednje anketno vprašanje: Kdo je najbolj pokvarjen politik v sedanji opoziciji? A. Milan M. Cvikel; B. Matjaž Lahovnik; C. Gregor Golobič; D. Zmago Jelinčič? Ali recimo še huje: kdo izmed TV-voditeljev najslabše vodi svoje oddaje? A. Marcel Štefančič; B. Sašo Hribar; C. Vladimir Vodušek; D. Rosvita Pesek. Si lahko predstavljamo reakcije tistih, ki bi se prepoznali v takšnih anketah? Kakšen »halo«, medijski škandal in še kaj bi se našlo. Verjetno bi taka vprašanja pokopala tudi voditelja. Pa naj to misel končam. Vsi priimki in imena, razen tistih, ki jih je navedel voditelj oddaje, so naključni, anketna vprašanja pa le hipotetična.

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO
RADIODMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

Da so moja opažanja o politični pristranosti voditelja kar pravišnja, je lepo ponazoril nastop gospoda Petra Božiča, gosta v omenjeni oddaji. S prav tresočim se glasom ter vidno razburjen na koncu oddaje ni pozabil krepko okrcati voditelja za svojstveno vodenje oddaje Studio City. In ne nazadnje: dovolj je že, da se čuti protivladno razpoloženje v nekaterih zasebnih TV-hišah, zato bi gledalci in poslušalci nacionalne TV-hiše želeli voditelje z neprimerno več političnostrankarske abstinence. Takšne voditelje bomo gledalci znali ceniti, pa naj bomo to levi ali desni.

P. S.: Pismo sem poslal v objavo časopisnima hišama Večer in Delo. Jasno, da do objave ni prišlo, kar je potrdilo moje razmišljanje, v čigavih rokah sta omenjena dnevnika.

Stanko Miglič, Slovenj Gradec

»Vovkovo pismo«

O podtaknjeni novoletni poslanici škofa Vovka duhovnikom v letu 1946, o kateri je na lovranškem srečanju kot arhivskem odkritju govoril zgodovinar dr. France M. Dolinar, je bilo napisanega in povedanega kar nekaj navdušenja in še več pomislekov. Pri tem se ne smemo čuditi, da je ZB takoj po odkritju ali skoraj sočasno z njim sklicala svojo kongregacijo in poslanico ponujala kot sveže zemlje. Začudenje pa vzbuja odziv na to »Konstantinovo darovnico« predsednika republike Danila Türka, ki ne dvomi o pristnosti tega pamfleta, ko mu pripisuje visoko etičnost. Človek na tako visokem položaju bi moral pomisliti vsaj to, da oblast ne bi zažigala z bencinom tako vda-

nega pripadnika nove oblasti iz duhovniških vrst. Kako ta požig vrednoti predsednik ZB, mojster prilagajanja zgodovinskih dogodkov zdajšnji stihiji, pustimo ob strani. Z objavljenimi ali neobjavljenimi poslanicami je bila KPS, to je oblast, seznanjena do poslednje črke. Najmanj, kar s svojim nastopom predsednik dokazuje, je to, da knjige Vovkovih spominov ni prebral. Če bi jo, bi lahko presodil, da take vdanosti oblasti, tj. KPS, v času najhujših morij škof Vovk ne bi bil zmožen, še manj pa pripravljen napisati tako nasprotje s svojim poslanstvom.

Franc Blatnik, Ljubljana

Tudi med zmagovalci so bili zločinci

Na proslavi v Begunjah 27. aprila je bil glavni govornik predsednik Republike Slovenije Danilo Türk. Med drugim je omenil žalostno dejstvo, da so mnogi pripadniki premaganih vojska bili žrtve pobojev brez sodbe in brez milosti in da si vsi zaslužijo dostojen pokop in pietetno obravnavo. Zelo resnično je tudi njegovo mnenje, da brez fašizma in nacizma ne bi bilo posledic druge svetovne vojne in ne bi bilo povojnih obračunov s pravimi in domnevnimi vojnimi hudodelci. Nadalje pravi, da prav tako ne bi bilo prevlade stalinizma in kršitev človekovih pravic v Vzhodni Evropi. Seveda je poudaril zasluge narodnoosvobodilnega boja, ko smo bili v drugi svetovni vojni na pravi, pravični strani, ki je spravila s sveta zločinski ideologiji fašizem in nacizem. Pozabil pa je na žalostno dejstvo, da smo leta 1945 prešli iz nacistične strahovlade v boljševistično, ki je bila glede na

število večinoma nedolžnih žrtev še hujša od prejšnje, saj nacistični okupator še zdaleč ni pobil toliko Slovencev in drugih pripadnikov jugoslovanskih narodov, kot so to storili rdeči revolucionarji, ki so si zagotovili monopol nad odporom proti okupatorju in pod smrtno kaznijo prepovedali vsakršen drug odpor, ker pač potem ne bi mogli izvesti krvave revolucije. Predsednik Türk, ki je po splošnem mnenju nekoliko manj »titoističen« od dosedanjih slovenskih predsednikov, se gotovo spominja, kako so se po vojni v nekdanji Jugoslaviji do hripavosti drli »Tito-Stalin«, dokler ni prišlo do resolucije informbiroja, ko so potem povsod čez noč izginile Stalinove slike. Ko so sodili nacističnim zločincem v Nürnbergu, so bili med sodniki tudi sovjetski, ki bi morali najprej pomesti pred svojim pragom. Na tem procesu niso nikoli omenili grozljive usmrtitve okoli dvajset tisoč poljskih vojakov pri Katynu, za kar so Sovjeti najprej okrivili nemškega okupatorja, nazadnje pa le priznali, da so jih sami pobili, ker so se bali poljske inteligence, ki ni bila komunistično usmerjena. Omeniti bi morali tudi Stalinove zločine, ko je pobil okoli 20 milijonov lastnih državljanov, delno ruskega rodu, večinoma pa azijskega. Ko so rdečegardisti kruto pobili vse pripadnike cesarske družine Romanov, je prebivalstvo prišlo z dežja pod kap, saj je znano, koliko milijonov ljudi, predvsem kulakov, je umrlo od lakote. Seveda so bili Sovjeti med zmagovalci in tako deležni imunitete pri svojih zločinih. Koliko nedolžnih ljudi je končalo v sovjetskih gulagih v Sibiriji, ne ve nihče. Po vzorcu teh gulagov je nacistični zloči-

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI-VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

nec Hitler organiziral uničevalna koncentracijska taborišča, kjer je prav tako tragično končalo na milijone ljudi. Le pobožno lahko upamo, da se takšna grozodejstva ne bodo nikoli več ponovila.

Na koncu bi prav rad vprašal predsednika Türka, zakaj imajo vse zahodne države, ki niso bile deležne komunističnega »blagoslova«, mnogo višji življenjski standard. V Kraljevini Jugoslaviji smo se v tem pogledu lahko primerjali vsaj z Avstrijci, danes pa smo precej za njimi. Zakaj?

Roman Kralj, Maribor

Sprenevedanje

Kadar koli se oglasi poslanka Lipe Barbara Žgajner Tavš, se mi dvigne pritisk. Tudi tokrat se mi je ob njenem zadnjem poslanskem vprašanju predsedniku vlade. Ne morem verjeti in ne razumeti njene hudobije in zlobe, namenjene predvsem premierju. Sporočam ji, da sama prejemam sicer več kakor štiristo evrov na mesec in mi denarja nikoli ne manjka. Vendar jih za lepo in udobno življenje ne porabim niti tristo. Saj sreča in zadovoljstvo nista odvisna od količine denarja. Res pa je, da sem se odločila za zdrav način življenja ter nočem in ne dovolim, da bi bila sužnja vse mogoče navlake, za katero velika večina ljudi misli, da je neobhodno potrebna. Namenoma je prej omenjena gospa pozabila omeniti, da je TA vlada že v začetku svojega mandata začela znova usklajevati pokojnine s plačami, kar je prejšnja ukinila. Nasprotniki pa so mnenja, da je to usklajevanje največja Janševa napaka.

Marjana Podobnika bi rada spomnila, da se problem meje vleče že od osamosvojitve Slovenije. On je bil dolga leta v vladi, pa ni niti pisnil o tem problemu. Kakor vsi nasprotniki sedanje vlade želi predsedniku vlade le zagreniti življenje. Toda ta je preveč moder, da bi se pustil zapeljati v konflikt.

Mihaela Afner, Celje

Prvomajska burleska ljubljanskega župana

Župan Ljubljane g. Zoran Jančič je prišel na Krekov trg v spremstvu strokovnjakov, urba-

nistov, upravnih uslužbencev, šefinje holdinga in komunalcev. Stopil je prednje in dejal: »Zelo na kratko povem ... to platano je treba posekati in na njenem mestu urediti novo asfaltirano postajališče!«

Nekateri navzoči so se spogledali in se vprašali, ali je sploh dovoljeno posekati platano na prostoru, ki je pod spomeniškim varstvom. Z očmi so premerili prostor in podvomili, ali je dovolj velik za postajališče mestnih avtobusov. Nihče si ni upal izraziti svojih dvomov, ker se je bal zameriti županu. Župan pa je – kot dober psiholog – hitro ugotovil, kaj se jim mota po glavi. Zato je odločno rekel: »Zelo preprosto še enkrat povem ... in od tega, kar sem rekel, ne odstopim. Začnite delat!« Delovna skupina se je urno lotila dela ... zapela je motorna žaga ... vodilna ekipa strokovnjakov pa je stopila še malo v Vodnikov hram, potem pa novim nalogam in zmagam naproti. Delo je bilo hitro opravljeno in avtobusno postajališče na Krekovem trgu narejeno.

Pred prvomajskimi prazniki pa so se pojavili inšpektorji. Inšpektor RS za kulturo in medije je zahteval, da do 30. 4. 2008 posadijo nadomestno platano na kraju, kjer so jo prej posekali. Odstraniti morajo tudi na črno zgrajeno avtobusno postajališče. Hkrati je mestno oblast opozoril, da bo izrekel tudi denarno kazen, če bodo odlašali z izvršitvijo odločbe, na katero ni pritožbe. Zadeva je bila resna, sledila pa je smešna reakcija župana. Najprej se je dolgo na vsa usta režal, potem se je nagnil nad župansko mizo in se z obema rokama oprl nanjo. Dejal je: »Platane zdaj ne bo več tam. Itak je bila bolna. Na trgu bom zasadil še več novih platan. Na odločbo inšpektorja pa smo se pritožili, ker je odločba napačna.«

Ob tej burleski se človeku postavi nekaj vprašanj. Ali župan krši pravni red, če ne spoštuje in ne upošteva odločbe državnega inšpektorja? Ali je bilo posekano drevo res bolno ali je to samo izmišljaja? Ali je sprenevedanje, če nekdo reče, da je odločba napačna in da se bo nanjo pritožil, čeprav ve, da na tako odločbo ni pritožb? Ali bo župan res posadil nove platane

Strup je v repu

Marija Vodišek

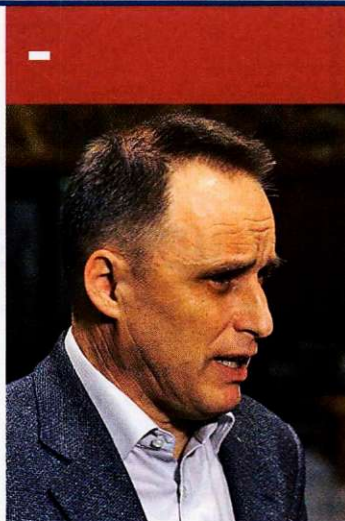
Stari Rimljani so zaradi dejstva, da ima škorpion strup v repu, ta pregovor zapisali v vsak konec razprave ali pisma, čeprav je bil začetek nenapadalen. Razlika od tedaj je v tem, da so danes že začetki strupeni. Za to imamo dosti primerov, če začnemo kar v državnem zboru. Da opozicija napada koalicijo, je sprejemljivo, saj se to dogaja v vseh parlamentih demokratičnih držav. Vprašanja predsedniku vlade pa pogosto prekoračijo vse meje razumnega. Največkrat je iz vprašanj poslancev opozicije zaznati predvsem sovraštvo. Vprašanje poslanke Lipe Barbare Žgajner Tavš pravzaprav ni bilo vprašanje, ampak frontalni napad na premierja Janeza Janšo. V roki je vihtela položnici dveh upokojenk, ki sta menda delali vse življenje, prejemata pa minimalno pokojnino. Pravzaprav je sama sebe postavila na laž, ko je dejala, da ena prejema invalidsko pokojnino. Vemo, da so se v pokojni Jugoslaviji mnogi invalidsko upokojevali, ker je bilo takrat to ugodnejše. Danes so tiste pokojnine slabše od pokojnih za polno delovno dobo. Tavševa trdi, da se je premier na njeno izzivalno vprašanje odzval kolerično (razburjeno). Tisti, ki smo seji sledili, trdimo, da ji je mirno odgovoril s ponudbo, da omenjenima upokojenkama do konca svojega mandata vsak mesec nakaže vsoto, navedeno na obeh položnicah. Poslanko je pozval, naj stori enako tudi sama. No, Lipa se je odzvala, kot je bilo pričakovati, zbrala škatlo položnic in jih hotela izročiti premierju. Zanimivo, vse, kar koalicija ali vlada reče ali stori, je »predvolilna propaganda«. Kam pa potem lahko uvrstimo njihove največkrat neutemeljene napade? Za opozicijo so čedalje pogostejši nastopi in ekscesi namenjeni predvsem predvolilni propagandi. Drugi, še bolj štrleč primer že kar strupenih obtoževanj so sobotni uvodniki »odgovornega urednika« Dela Janeza Markeša, na primer v soboto, 10. maja 2008. Naslov uvodnika: Kdo koga pošilja v zapor, gospod predsednik? Članek je poln sovraštva in hkrati samopomilovanja. Pravzaprav je namenjen samo obrambi medijskih mogotcev iz Pivovarne Laško oz. bratov Šrot in njega samega. Najnovejše odkritje in osebna razlaga Boška Šrota, zakaj se je skrival pred Janezom Janšo, pa je višek sprenevedanja. Kje neki se je skrival? Glavni razlog skrivanja pred Janšo je, kot zatrjuje, »moralno, nravno-etično«, to je, da ni hotel sodelovati pri cenenih protitajkunski politični kampanji za letošnje volitve. Seveda, pa ne zato, ker je skrival, ve se pred kom, lastništvo Kolonela, ki poteka od Atka-Prime, Kolonela, Centra Naložb, Infond Holdinga do Pivovarne Laško. Markeševi sobotni uvodniki v Delu dokazujejo, da so napisani po direktivah nadzornega sveta tega časopisa oz. njegovih delodajalcev in zato brez prave vrednosti. Do kod lahko človek zdrzne in tam tudi ostane? Vsakokrat ko preberem urednikov uvodnik, se spomnim besed Haškovega dobrega vojaka Švejka: »Pokorno javljam.«

na tržnici, čeprav so tam kostanji spomeniško zavarovani? Ali bo župan plačal kazen iz svojega žepa ali bo kazen plačalo mesto? Res nas zanima njegovo poštenje.

Nekdo je nekoč zapisal: »Politika laži in v lastno korist ne more delovati v obče dobro.« To velja premisliti.

Anton Kavčič, Ljubljana

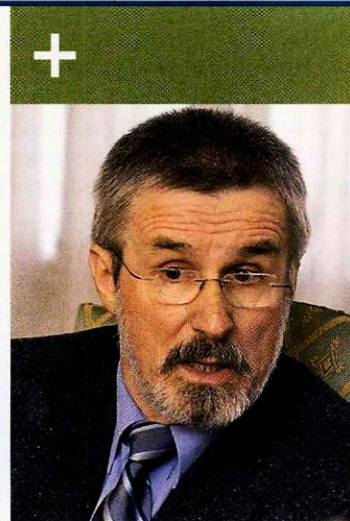
Politični semafor

A priori kritičen Nekdanji minister za šolstvo Slavko Gaber je po razpadu LDS postal samostojni poslanec. Kot se zdi, mu je še najbližje SD. Pred dnevi je tako nastopil v Mariboru na njeni tribuni, kjer so govorili o stanju slovenskega šolstva. Kot velik kritik aktualnega ministra Milana Zvera je menil, da bo treba v šolstvo vrniti elemente eksternosti in večnivojskosti. Hkrati je zatrdil, da gre vladi samo za obvladovanje, na pa za izboljševanje stvari.

Poziv predsedstvu V Stranki mladih Slovenije, ki jo vodi Darko Kranjc in je članica Evropske zelene stranke (EGP), so ob dnevu boja proti podnebnim spremembam opozorili na »pomanjkanje ambicioznosti v podnebno-energetskem svežnju« evropske komisije in pozvali našo vlado, naj zadnje mesece predsedovanja EU izkoristi za izboljšavo podnebnih ciljev. Očitno bo to ena od tem v letošnji predvolilni kampanji.

Za ustavni zakon Član skupine pravnikov, ki pripravlja predlog rešitve problema t. i. izbrisanih za ustavno komisijo DZ, in nekdanji ustavni sodnik dr. Tone Jerovšek meni, da je problem glede na odločbo ustavnega sodišča mogoče rešiti z ustavnim zakonom. Za takšen zakon je potrebna dvetretjinska večina vseh poslancev, »kar daje pogojem, ki bodo določeni za pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje, mnogo večjo legitimizacijo, kot bi jo dal navaden zakon«.

Po predsedovanju v Varšavo

Novi direktor Urada za demokratične institucije in človekove pravice (ODIHR) v okviru Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) s sedežem v Varšavi bo Janez Lenarčič, kar je nedvomno priznanje za Slovenijo, saj naša država v sistemu OVSE še ni imela tako vidne in pomembne funkcije. OVSE je dejavna na treh glavnih razsežnostih: politično-vojaški, gospodarsko-okoljski in človekovi. Urad je dejaven na področjih graditve in utrjevanja demokratičnih institucij, varstva človekovih pravic, opazovanja volitev, spodbujanja strpnosti in preprečevanja diskriminacije, krepitev civilne družbe ter zgodnjega ugotavljanja in preprečevanja konfliktov. Lenarčič pravi, da bo do zadnjega dne slovenskega predsedovanja EU opravljal dolžnosti državnega sekretarja za evropske zadeve, kar je bil tudi eden od pogojev za njegovo kandidaturo. Posebej se je zahvalil premierju Ja-

nezu Janši in vladi, ki se je odločila vložiti njegovo kandidaturo.

Lenarčič je bil rojen 6. novembra 1967 v Ljubljani. Leta 1992, isto leto, kot je diplomiral iz mednarodnega prava na Univerzi v Ljubljani, se je zaposlil na ministrstvu za zunanje zadeve. Do leta 1994 je služboval na oddelku ministrstva za multilateralne odnose, nato pa se je preselil v stalno misijo Slovenije pri ZN, kjer je tri leta služboval kot tretji, tri pa kot prvi sekretar. Leta 2000 je začel opravljati naloge svetovalca ministra za zunanje zadeve, že naslednje leto pa je postal diplomatski svetovalec predsednika vlade. V letih 2002 in 2003 je deloval kot državni sekretar v kabinetu predsednika vlade, nato pa je bil leta 2003 imenovan za vodjo slovenske misije pri OVSE in je v času slovenskega predsedovanja organizaciji tudi vodil stalni svet te organizacije. Leta 2006 je postal državni sekretar za evropske zadeve. M. B.

DEJSTVA

Informativni program TV Slovenija

Vsak dan je slika nepregledne množice dogodkov v Sloveniji in po svetu. Naša naloga je iz te množice izbrati relevantne in prave, izluščiti preverjena dejstva, jih opremiti s sliko ter iz njih narediti novice. Novice, na podlagi katerih si lahko hitro ustvarite svojo sliko o dogajanju doma in po svetu. Zavedamo se svoje odgovornosti.

VSI POMEMBNI DOGODKI SLEHERNEGA DNE.

doma, v svetu informacij.

RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA

Kako močno si želite biti povezani?

NEPORABLJENO
PRENESEMO
NAPREJ!

Paket 11
POVEZANI
za nezahtevne

Paket 33
POVEZANI
za dinamične

Paket 55
POVEZANI
za napredne

Mesečna naročnina	11 € vključuje	33 € vključuje	55 € vključuje
Klici in videoklici v Mobitelovo omrežje	111 minut	333 minut	1000 minut
Klici v druga mobilna omrežja		33 minut	100 minut
Klici v stacionarna omrežja		33 minut	100 minut
SMS sporočila	11 sporočil	33 sporočil	55 sporočil
MMS sporočila	11 sporočil	33 sporočil	55 sporočil
GPRS/UMTS podatki		1 GB	5 GB

Neporabljeno količino tekočega meseca vam prenesemo v naslednji mesec!

Brezplačen pregled neporabljenih količin prek mobilnega Planeta v sklopu **Moj Mobitel/Monitor**.

Cenik pogovorov in storitev nad vključeno količino ter pogoji uporabe paketov Povezani, so v celoti objavljeni na www.mobitel.si. Za dodatne informacije pokličite brezplačno telefonsko številko za Mobitelove uporabnike 041 700 700 ali obiščite najbližji Mobitelov prodajni center. Cene vključujejo DDV.

WWW.MOBITEL.SI

*Najmočnejše vezi so tiste,
ki jih ne vidimo.*